

Kadernota 2014

Uitgave gemeente Haarlem
Juni 2014

Informatie

(023) 511 30 24

www.haarlem.nl, ook voor een digitale versie

Stadhuis, Grote Markt 2
Postbus 511
2003 PB Haarlem

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
1 Inleiding	5
2 Hoofdpijnen Coalitieprogramma 2014-2018 Samen Doen!	7
3 Totstandkoming van de meerjarenraming 2015-2019.....	9
3.1 Inleiding	9
3.2 Uitgangspunten Programmabegroting 2015-2019	10
3.3 Indeling programmabegroting 2015.....	13
3.4 Financiële ontwikkelingen	15
3.5 Conclusie bijgestelde meerjarenraming	20
3.6 Bestemming rekeningresultaat 2013	20
3.7 Ontwikkeling algemene reserve	21
4 Bezuinigingen.....	23
4.1 Realisatie bezuinigingen 2010-2014	23
4.2 Ontwikkelingen bij voortgang invulling maatregelen.....	25
4.3 Voorgestelde nieuwe bezuinigingen 2015-2019	29
5 Investerings.....	33
5.1 Actualisatie ramingen.....	33
5.2 Nieuwe investeringen.....	34
5.3 Afwegingskader honoreren nieuwe investeringen	35
5.4 Realistisch investeringsvolume	37
6 Grondbeleid.....	41
7 Belastingen en woonlasten	45
7.1 Algemene uitgangspunten tarievenbeleid	45
7.2 Inzicht in wettelijke ontwikkelingen	45
7.3 Haarlem vergeleken met andere gemeenten.....	46
7.4 Ontwikkeling woonlasten.....	46
7.5 Actuele ontwikkeling belastingen en rechten in Haarlem.....	47
8 Ontwikkelingen sociaal domein	49
8.1 Beleidsmatige ontwikkelingen	49
8.2 Financiële en personele ontwikkelingen	49
8.3 Ontwikkelingen Participatiewet	51
8.3 Risico's	55
8.4 Reserve sociaal deelfonds	55
9 Bedrijfsvoering.....	59
9.1 Verbeterprogramma Haarlem Presteert Beter (HPB).....	59
9.2 Organisatieontwikkelingen.....	59
9.3 Bovenformatieven	60
9.4 Ontwikkeling overhead	61
9.5 Externe inhuur.....	63

9.6 Informatievoorziening en informatiebeveiliging.....	63
9.7 Normen wet Normering Topinkomens (WNT).....	63
10 Voorstel.....	65
11 Besluit	67
Bijlagen	69
Bijlage 1: Investeringsplan.....	71
Bijlage 2: Meerjarenperspectief grondexploitaties.....	73
Bijlage 3: Bezuinigingen.....	75
Bijlage 4: Indeling Programmabegroting 2015-2019.....	85
Bijlage 5: Begrippen en afkortingen	89

1 Inleiding

Hierbij bieden wij u de eerste Kadernota 2014 van het nieuwe college aan. Voor deze kadernota hebben wij ons laten leiden door het coalitieprogramma Samen Doen! dat op 15 mei 2014 is ondertekend door D66, PvdA, GroenLinks en CDA. In deze kadernota treft u een korte weergave aan van het coalitieprogramma en werken wij de financiële basis van dit programma nauwgezet uit voor de jaren 2014 tot en met 2019.

Structurele en incidentele bezuinigingen

Haarlem ontkomt er niet aan om de komende jaren fors te bezuinigen. Het college heeft daar in de vorige bestuursperiode al op geanticipeerd en is nagegaan welke taken we mogelijk kunnen schrappen of op een ander niveau kunnen uitvoeren, en welke andere bezuinigingsmogelijkheden mogelijk zijn. Het coalitieprogramma is helder geweest over welke bezuinigingsmaatregelen wel acceptabel zijn, en welke maatregelen minder gewenst zijn voor onze stad en haar inwoners. De bezuinigingsmaatregelen zijn door het college opgenomen in de kadernota.

Het college heeft alle maatregelen ingedeeld naar incidenteel en structureel. Bij de *structurele maatregelen* gaat het met name om maatregelen uit de takeninventarisatie. Daarnaast zijn enkele aanvullende maatregelen benoemd. *Incidentele maatregelen* hebben een looptijd die varieert van één tot maximaal vier jaar en eindigen uiterlijk in 2018

Van kadernota naar begroting

In het coalitieprogramma en deze kadernota worden de beleidsinhoudelijke en financiële kaders geschetst voor de komende vier jaar. Het college is nu aan zet om de beleidsvoornemens en bezuinigingen te realiseren. Daartoe worden alle afspraken uit het programma uitgewerkt en waar nodig ter besluitvorming voorgelegd aan de raad. Bij de invulling van de maatregelen streven wij natuurlijk naar een evenwicht tussen de bezuinigingstaakstelling enerzijds en de nadelige gevolgen voor de stad en haar burgers en partners anderzijds.

De periode tot aan de begroting gebruikt het college om antwoorden te krijgen op onder andere de volgende vragen, zodat we de geschetste kaders nader kunnen invullen:

- Wat voor financiële gevolgen heeft de meicirculaire?
- Wat zijn de consequenties van de ontwikkelingen binnen het sociaal domein?
- Leveren de bezuinigingen de bedragen op die eerder zijn ingeschat, of levert het meer of minder op dan de ruim € 10 miljoen structureel waar nu van wordt uitgegaan?
- Zijn er nog investeringen nodig voor het realiseren van de bezuinigingsmaatregelen en is de gestelde termijn realistisch?
- Welke functies verdwijnen bij de gemeente (zowel bij de beleidsinhoudelijke afdelingen als bij de ondersteunende afdelingen) en wat betekent dat in financiële zin? Vooralsnog is uitgegaan van een besparing op de overhead (waaronder loonkosten) van € 1,5 miljoen structureel.
- Is er wellicht sprake van een samenloop van voorgenomen bezuinigingen met andere organisatorische of externe ontwikkelingen?

Haarlem financieel gezond

In hoofdstuk 3 wordt uitgebreid ingegaan op de financiële ontwikkelingen die zich sinds het opstellen van de begroting 2014 in de herfst van 2013 hebben voorgedaan en op de ontwikkelingen die we nog verwachten, bijvoorbeeld de ontwikkelingen binnen het sociaal domein. Als we met al die ontwikkelingen rekening houden en de bezuinigingsvoorstellen van de coalitiepartners overnemen, komen we voor de komende jaren tot het volgende financiële beeld.

(bedragen x € 1.000)

	2015	2016	2017	2018	2019
Meerjarenraming	-26 v	-980 v	-4.377 v	-2.412 v	347 n

Op basis van de nu bekende informatie en als blijkt dat alle bezuinigingen haalbaar zijn, ontstaat er een voordelig resultaat voor de jaren 2015 tot en met 2018, terwijl 2019 een tekort laat zien, hetgeen overeenkomt met de eis van een materieel sluitende meerjarige begroting. Tussen de kadernota en de vaststelling van de begroting 2015 worden de effecten van de financiële maatregelen getoetst op haalbaarheid. Het meerjarenbeeld is onzeker, onder meer door de veranderingen in het sociaal domein. De financiële betekenis van de drie grote decentralisaties zal de eerste jaren in de praktijk moeten worden vastgesteld. Een eerste buffer voor dit risico wordt gevormd door de in te stellen reserve sociaal deelfonds.

Wat betreft de uitvoering is onze inzet is dat op korte termijn de organisatiestructuur van het sociaal domein zodanig is georganiseerd dat binnen het budgettaire kader, met als uitgangspunt rijksbudget = werkbudget, kan worden gewerkt.

Nieuw beleid

In het coalitieprogramma wordt er gelukkig niet alleen bezuinigd, maar worden ook middelen vrijgemaakt voor onder andere stadsvernieuwing, veiligheid, duurzaamheid en groen, sport en fietsbeleid. En binnen de begroting is bovendien ruimte gemaakt voor het terugdringen van de Haarlemse schuldenlast. Verder worden de woonlasten voor Haarlemmers niet méér verhoogd dan inflatie (OZB woningen) en kostendekkende tarieven voor de afvalstoffenheffing en rioolrechten.

Na het zomerreces komt het college in de Programmabegroting 2015-2019 inhoudelijk terug op deze nieuwe beleidsvoornemens.

Raadsbehandeling Kadernota 2014

De behandeling van de kadernota door de gemeenteraad van Haarlem vindt plaats op 23, 24 en 26 juni 2014.

Het college van burgemeester en wethouders,
Haarlem, 3 juni 2014

2 Hoofdpijnen Coalitieprogramma 2014-2018 Samen Doen!

Het coalitieprogramma 2014 – 2018 Samen Doen! is op 12 mei 2014 gepubliceerd op www.haarlem.nl. De coalitie en het nieuwe college bouwen grotendeels voort op het vastgestelde beleid van de afgelopen jaren. In het beleidsakkoord heeft de coalitie voor de verschillende beleidsdomeinen een aantal accenten aangebracht die door het college worden overgenomen. Met betrekking tot de bezuinigingstaken laat de gemeente Haarlem in het financieel kader zien aan welke thema's zij met haar financiële inzet prioriteit verleent.

In het coalitieprogramma gaat het bestuursakkoord uit van een nieuw evenwicht tussen stad (Haarlem én Spaarndam) en bestuur, waarbij Haarlem vanuit vier dimensies wordt belicht. Die dimensies zijn leidend in de nieuwe bestuursstijl, etaleren keuzes, onderstrepen bepaalde belangen en introduceren een andere stijl van besturen en werken.

1. **Een eigentijdse democratische stad.** Hierin stelt het stadsbestuur zich open en meedenkend en meewerkend op en wordt de invloed van Haarlemmers op hun buurt en in hun stad vergroot.
2. **Een verantwoordelijke en ondernemende stad.** Haarlem kent daarom een duurzaam, ruimtelijk en economisch beleid gericht op werkgelegenheid en versterking van haar leefbare, monumentale en groene karakter.
3. **Een sociale en warme stad.** De stad als gemeenschap waar eigen kracht en ondersteuning voor hen die dat nodig hebben, hand in hand gaan en waar de overheid toeziet op veiligheid.
4. **Een financieel gezonde stad.** Rentmeesterschap voor toekomstige generaties betekent een sluitende begroting en een fundamentele meerjarige aanpak van de huidige schuldenlast.

De nieuwe werkwijze van het bestuur beoogt open en flexibel te zijn. Het bestuur wil oog en oor hebben voor de talrijke, positieve en constructieve initiatieven die binnen de coalitie, raadsbreed en vanuit de gemeentelijke organisatie naar voren worden gebracht. Maar vooral wil het bestuur goede initiatieven vanuit stad en regio omarmen in de overtuiging dat de kracht van individuele burgers, collectieven, bedrijfsleven en maatschappelijke instellingen zal bijdragen aan een betere samenleving.

3 Totstandkoming van de meerjarenraming 2015-2019

3.1 Inleiding

De meerjarenvooruitzichten voor Haarlem worden voor een groot gedeelte bepaald door de ontwikkeling van de economie en besluiten over verdere rijksbezuinigingen. Het Centraal Planbureau heeft medio maart de Centraal Economische Verkenningen uitgebracht. Hieruit blijkt dat de Nederlandse economie langzaam uit het dal kruipt, met een groei van 0,75% in 2014 en 1,25%.

Na een periode van lage en negatieve groei treedt het herstel van de Nederlandse economie nu daadwerkelijk in. De groeiverwachtingen voor dit jaar en volgend jaar zijn echter nog niet uitbundig te noemen. In 2015 ligt het niveau van de Nederlandse economie naar verwachting nog altijd onder dat van 2008. Dat is niet ongebruikelijk. Na een financiële crisis treedt een scherpe daling van het bruto binnenlands product (bbp) op, die over het algemeen niet wordt goedgemaakt door inhaalgroei. Na een financiële crisis duurt het in de regel zes tot acht jaar voordat het bbp weer op het niveau van voor de crisis ligt.

Dit jaar loopt de werkloosheid nog op tot 7,25%. Volgend jaar daalt de werkloosheid licht naar 7%, omdat de arbeidsmarkt dan naar verwachting weer aantrekt.

De inflatie wordt voor zowel 2014 als 2015 op 1,5% geraamd. Door de lage inflatie is er een voorzichtige toename van de reële lonen in 2015. De koopkracht verbetert in 2014 met 1,25% en in 2015 met 0,25% (1,5% cumulatief).

Het overheidstekort stabiliseert op 2,9% en verbetert naar een tekort van 2,1% in 2015. Hoewel de economie aantrekt, kan niet worden geconcludeerd dat Haarlem hiervan al in de eerstkomende jaren kan profiteren. De gevolgen van economische groei of recessie, die op rijksniveau zichtbaar wordt, vloeit met een vertraging van enkele jaren door naar ontwikkeling op lokaal niveau. Pas als de (belasting)baten op rijksniveau stijgen, kunnen – op termijn – de rijksuitgaven weer iets stijgen, waardoor ook de gemeentefondsuitkering weer kan stijgen.

Dit effect is ook bij de uitgaven merkbaar. Eerst stijgen de kosten van het rijk vanwege een hogere werkloosheid, dit werkt later door in hogere lasten van de gemeente van bijstand en kosten van participatie. Voor 2014 loopt de werkloosheid nog op. De verwachting is daarom dat de komende jaren de kosten van bijstand en participatie niet zullen afnemen.

Daarnaast moet rekening gehouden worden met de (financiële) consequenties van de decentralisaties. Vanaf 1 januari 2015 zijn de gemeenten verantwoordelijk voor een groot aantal nieuwe taken. Een nieuwe verantwoordelijkheid die kansen biedt maar ook zeker risico's met zich meebrengt. De decentralisaties gaan onder meer gepaard met financiële kortingen, nieuwe inkooprelaties en samenwerkingsverbanden, voortzetting van bestaande cliëntrechten en beslisbevoegdheden bij derden.

Uit de hiervoor geschetste ontwikkelingen vloeit de verwachting voort dat de periode 2015-2017 nog niet gunstig is voor de financiële ontwikkeling op lokaal niveau. Mogelijk dat vanaf 2018 weer van een groeiverwachting kan worden uitgegaan. Geadviseerd wordt van een behoedzame groeiverwachting uit te gaan van tussen de 0,5% en 2%:

Jaar	Inschatting
2014	0,5% - 1%
2015	0,5% - 1,5%
2016	1% - 1,5%
2017	1% - 2%
2018	1,5% - 2%

Een dergelijke groeiverwachting kan niet één op één worden vertaald naar Haarlemse budgetten. Het meest direct heeft de groeiverwachting invloed op de accressen van de algemene uitkering. De nog te ontvangen meicirculaire zal hier meer duidelijkheid over verschaffen, ook over de effecten van de herverdeling van het gemeentefonds

In meer indirecte zin heeft de economische groei invloed op de baten van de gemeente voor wat betreft de bouwleges, de OZB, huurinkomsten en de mogelijkheden tot verkoop van onroerende zaken. Qua lasten heeft de economische groei met name invloed op de werkloosheid en uitkeringen van de gemeente en op aanbestedings- en inkoopresultaten.

3.2 Uitgangspunten Programmabegroting 2015-2019

De uitgangspunten voor het opstellen van begroting 2015 en verder worden in deze paragraaf uiteengezet. Belangrijke ontwikkelingen die van invloed zijn op de begroting 2015, maar pas later ingevuld zullen kunnen worden zijn een nieuwe indeling van de Programmabegroting 2015 en de implementatie van de drie grote decentralisaties (sociaal domein). Van deze laatste ontwikkeling is wel als uitgangspunt vastgelegd dat het werkbudget gelijk is aan het rijksbudget.

In de meicirculaire wordt nadere informatie verwacht over zowel de baten ten behoeve van de drie decentralisaties als de ontwikkeling van de algemene uitkering in algemene zin. Hierover wordt u afzonderlijk geïnformeerd.

Met inachtneming van deze nuancering hanteert het college de volgende uitgangspunten voor het opstellen van de Programmabegroting 2015-2019.

De kaders van de meerjarenraming 2015-2019

De kaders worden gevormd door:

- Het Coalitieprogramma Samen Doen!
- Het door de raad vastgestelde beleid bij de Programmabegroting 2014-2018 en de vastgestelde Haarlemse belastingvoorstellen van december 2013.
- De eerste fase herijking van de Algemene Uitkering.
- Het concept-Investeringsplan 2014-2019.
- Invulling nog resterende bezuinigingen uit de oorspronkelijke taakstelling van € 35 miljoen.

Begrotingsuitgangspunten

De meerjarenbegroting wordt opgesteld in constante prijzen. Dat wil zeggen dat loon-en prijspeilniveau van 2015 voor de volgende jaren constant wordt gehouden. Dit geldt ook voor de baten uit het gemeentefonds en de belastingen.

Een aantal uitgangspunten is ontleend aan het Centraal Economisch Plan 2014:

Omschrijving	Uitgangspunten 2014	Uitgangspunten 2015
Loonontwikkelingen (incl. sociale lasten)	0,4%	1% ¹
Materiële uitgavenstijging	2%	1,5% ²
Subsidies onder de € 45.000	0%	0%
Subsidies boven de € 45.000	0,9%	1,2% ³
Lange rente nieuwe leningen	2,3%	2,6% ⁴
Rente-omslag ⁵	5%	5%
Belastingen en overige eigen inkomsten ⁶	2%	1,5%
Specifieke uitgangspunten voor grondexploitatie (MPG)⁷		
Stijging kostencomponent (mix loon uitbestedings-en bouwkosten)	3%	2%
Rente-omslag	5%	5%
Baten	1,5%	1,5%

Overige kengetallen/parameters

Bij het opstellen van de begroting 2015 is uitgegaan van de volgende kengetallen per 1 januari 2013:

Kengetallen	Begroting 2014	Begroting 2015
Aantal inwoners	155.200	157.000
w.v.		
0 – 19	33.900	35.400
20 – 44	55.000	53.300
45 – 64	40.900	42.100
65 – 74	14.100	14.900
74 e.o.	11.200	11.300
Aantal woonruimten (woningen, wooneenheden en bijz. woongebouwen)	77.850	78.250
- waarvan woningen	72.330	72.730
Direct productieve uren per fte	1.350	1.350

Bezuinigingen

Voor de begroting 2015 en verder worden drie groepen van bezuinigingen onderscheiden:

- Het afronden van de bezuinigingen 2010-2014.
- Structurele bezuinigingen, met name afkomstig uit de takeninventarisatie.
- Incidentele bezuinigingen.

In het hoofdstuk bezuinigingen en bijlage 3 wordt hier nader op ingegaan.

Als algemene lijn geldt dat voor bezuinigingen 2015 het nieuwe ijkjaar is. Dat wil zeggen dat de gerealiseerde en nog te realiseren bezuinigingen worden afgezet tegen het peiljaar 2015. Tot en met het Jaarverslag 2013 zijn de bezuinigingen steeds afgezet tegen het basisjaar 2010.

¹ Een loonontwikkeling van 1% correspondeert met een behoedzame inschatting van de economische groei voor 2015 (minimaal 0,5%, maximaal 1,5%). Verwacht wordt dat de sociale lasten met 1% stijgen (= 0,45% van de loonsom) en voor 2013 en 2014 is er nog geen cao. Daarnaast wordt voor de marktsector met een stijging van 2% gerekend door het CPB. Deze trend is op termijn ook van invloed op de loonontwikkeling binnen de overheid (trendvolger).

² Conform raming CPB.

³ Berekening is als volgt: lonen 1% x 0,7 en materieel 1,5 % x 0,3 = 1,2% afgerond.

⁴ Conform raming CPB.

⁵ Verlaging van rekenrente naar 4,5% in 2016 is besloten bij de Kadernota 2013.

⁶ gelijk aan materiele uitgavenstijging.

⁷ De uitgangspunten voor grondexploitaties worden bepaald voor projecten met een zeer lange doorlooptijd. De percentages gelden voor een 10-jaarsgemiddelde.

Loon-en prijscompensatie

Iedere hoofdafdeling wordt gebudgetteerd voor de toegestane formatie. De salarislasten worden opgehoogd met 1% loonkostenstijging (zie bij begrotingsuitgangspunten) en worden verminderd met de uitkomsten van de besluiten over de invulling de bezuinigingen op de formatie voor 2015.

De salarisberekening gebeurt normatief. Op basis van vastgesteld beleid vindt berekening plaats van de salarislasten naar een gemiddelde van de 10e periodiek van de functionele schaal.

De toegestane formatie wordt gebruikt om de personeelslasten voor 2015 te kunnen berekenen en dient als basis voor de verdeling van de productieve uren in de begroting 2015.

De materiële kostencompensatie, die bij de begrotingsuitgangspunten is gehanteerd, is ontleend aan het Centraal Economisch Plan 2014. De index voor de materiële uitgavenstijging is op 1,5 % geraamd voor 2015. Deze ramingen worden centraal in de meerjarenbegroting verhoogd.

Het prijspeil van de investeringsramingen, is daar waar afzonderlijk aangegeven, in het concept-Investeringsplan 2014-2019 geactualiseerd. De investeringen bevatten daarom het actuele prijspeil. Omdat Haarlem een meerjarenraming in constante prijzen kent, worden de investeringen verder niet geïndexeerd.

De kapitaallasten worden centraal geraamd.

In de begroting 2015 worden de kapitaallasten geraamd, die voortvloeien uit:

- De tot en met 2013 in de jaarrekening opgenomen investeringsbedragen;
- De geraamde investeringen volgens het concept- Investeringsplan 2014-2019;
- De bijkomende budgettaire lasten uit het investeringsplan (zowel positief als negatief) dienen in de analyse afzonderlijk naar voren te komen.

De rentecomponent (het zogenaamde rente-omslagpercentage) voor zowel de rendabele als de onrendabele investeringen bedraagt 5,0%. Het saldo van de kostenplaats treasury wordt ten gunste van de exploitatie geraamd.

Subsidies en verbonden partijen

Voor de raming van subsidies voor 2015 e.v. zijn de volgende variabelen van belang:

1. De bestaande meerjarenraming 2015-2019. In de meerjarenraming zijn alle eerdere wijzigingen waartoe is besloten al meerjarig geraamd.
2. Zowel de subsidies als de bijdragen aan de gemeenschappelijke regelingen worden geïndexeerd voor inflatie. Voor wat betreft de feitelijke toekenning van subsidies wordt het volgende onderscheid toegepast:
 - a. Voor subsidies beneden de € 45.000 wordt conform bestaand beleid, geen kostencompensatie toegekend.
 - b. Subsidies en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen boven de € 45.000 worden conform bestaand beleid gecompenseerd via een gewogen percentage. Bij het bepalen van het uiteindelijke percentage vindt een weging plaats waarbij de loonsverhoging voor 70% meetelt en de materiële lastenstijging voor 30%. Voor 2014 wordt uitgegaan van een loonkostenstijging van 1%. Voor de materiële kostencompensatie wordt uitgegaan van 1,5 %. Het gewogen percentage is berekend op afgerond 1,2%

Er vindt geen verrekening plaats op basis van de werkelijke materiële of loonkosten.

De gemeenschappelijke regelingen en de meer omvangrijke subsidierelaties van de gemeente Haarlem worden hierover geïnformeerd.

De verzelfstandigde organisaties vallen onder het regime van de subsidies.

Voor de verdere uitwerking geldt de kanttekening dat in het kader van de nieuwe subsidiesystematiek het automatisch toekennen van prijscompensatie wordt losgelaten, maar onderdeel gaat uitmaken van

meerjarige prestatieafspraken. Daarbij geldt het uitgangspunt dat er geen indexatie plaatsvindt, tenzij geregeld in meerjarenafspraak.

Ook is de Kadernota 2012 vastgelegd om met ingang van 2013 voor een periode van 4 jaar – dus tot en met 2016 - 0,5% minder indexatie toe te kennen. Voor 2015 heeft dit als consequentie dat de bijdrage aan een gesubsidieerde instelling (niet verbonden partijen) met 0,7% wordt geïndexeerd.

Als onderdeel van de incidentele bezuinigingen is voorgesteld voor een bedrag van € 150.000 minder aan gesubsidieerde instellingen toe te kennen.

De hier geschetste wijze van indexeren geldt voor de totstandkomingen van ramingen voor de begroting 2015. Individuele organisaties en instellingen die subsidies ontvangen kunnen geen rechten ontleen aan deze wijze van berekenen.

Belastingen en rechten en overige baten

Voor de belastingen en algemene baten (huren, pachten etc.) wordt het inflatiepercentage aangehouden dat gelijk is aan die van de materiële kostencompensatie, door het CPB geraamd op 1,5 %. Voor kostendekkende heffingen dient uit een afzonderlijke berekening te blijken, dat bij het berekende tarief de in de wet vastgelegde limiet die uitgaat van maximaal 100% kostendekking, niet wordt overschreden.

Algemene uitkering

In de meerjarenraming 2014-2019 is de algemene uitkering vanaf 2015 in constante prijzen geraamd. Omdat 2015 de primaire begrotingsschijf wordt, is de algemene uitkering herberekend naar lopende prijzen voor 2015. Dat wil zeggen dat de algemene uitkering dan opgehoogd wordt aan het gestegen loon- en prijsniveau, prijspeil 1 januari 2015.

Daarnaast is de algemene uitkering geactualiseerd aan de hand van aantallen (inwoners, woningen etc.) en de eerste fase van de herijking van de gemeentefondsuitkering is geraamd, hetgeen volgens eerste berekening tot een voordeel van € 560.000 structureel leidt. In de meicirculaire zal dit naar verwachting geformaliseerd worden. De meicirculaire is dit jaar van extra belang, omdat deze inzicht moet verschaffen in de baten die de gemeente vanaf 2015 ontvangt voor het sociaal domein. De meicirculaire wordt te laat ontvangen om nog in de Kadernota 2014 te kunnen verwerken. De gevolgen van de meicirculaire zullen dus aanvullend geraamd dienen te worden.

Beslispunt

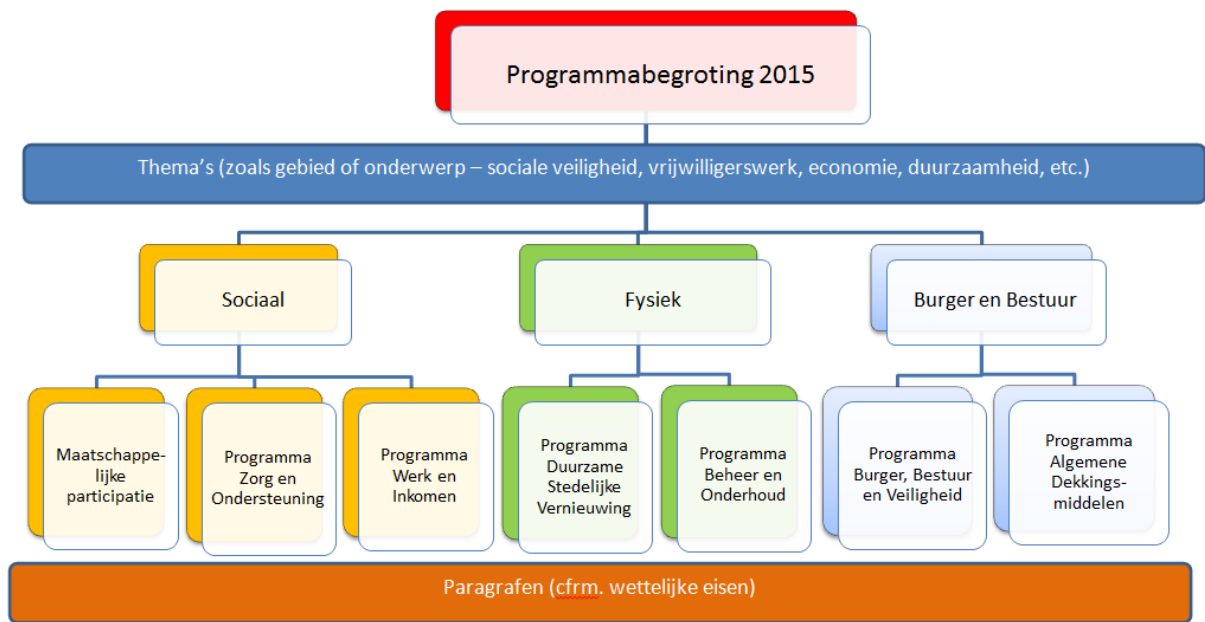
Het college stelt de raad voor om de uitgangspunten voor de Programmabegroting 2015-2019 vast te stellen.

3.3 Indeling Programmabegroting 2015

De afgelopen jaren blijkt dat de programmabegroting kan worden aangescherpt als sturingsinstrument. Dit geldt zowel bestuurlijk als ambtelijk. Dat komt gedeeltelijk doordat niet strak genoeg wordt vastgehouden aan eerder vastgelegde uitgangspunten, maar ook doordat de toedeling van programma's en budgetten diffuus is en soms dubbelingen bevat. Daarnaast vragen ook de ontwikkelingen binnen het sociaal domein en de gebiedsgerichte benadering om duidelijkere positie en betere verankering in de begroting. De belangrijkste vragen zijn: Hoe kan de inrichting (programma's, beleidsvelden, paragrafen en producten) van de programmabegroting zo worden vernieuwd dat het beter fungeert als sturingsinstrument? Hoe kan de inhoudelijke verbetering bijdragen aan een compactere begroting? Hoe komen de ontwikkelingen sociaal domein en gebiedsgerichte benadering beter tot hun recht? En hoe kan de begroting zo gedigitaliseerd worden dat onderwerpen makkelijk vindbaar zijn voor onder andere raad, burgers en de ambtelijke organisatie? Het gaat hierbij om het verder verbeteren van de begroting; het is niet de bedoeling de begroting in zijn geheel op de schop te gooien.

Tijdens het traject zijn naast diverse betrokkenen in de organisatie ook de raadsleden uit de werkgroep informatiewaarde geconsulteerd. Dit is in lijn met de wens die de raad heeft uitgesproken tijdens de behandeling van de Bestuursrapportage 2013-2 en Programmabegroting 2014-2018. Hierbij wordt tevens de matrix met maatschappelijke effecten en doelen sociaal domein betrokken.

Hoofdstructuur Programmabegroting 2015-2019:

De programmabegroting bestaat uit de clusters: sociaal, fysiek en burger en bestuur, waarin de relevante programma's worden ondergebracht. Gebiedsgericht wordt door de programma's heen als thema belicht ('sateprikker').

Belangrijke uitgangspunten bij het opstellen van een nieuwe indeling:

- Evenwichtige verdeling financieel belang per beleidsveld en per portefeuille;
- Bij voorkeur één portefeuillehouder en budgethouder per programma/beleidsveld;
- Rekening houden met financieringsregimes Rijk m.b.t. sociaal domein (sociaal deelfonds; ook ivm verantwoording);
- Rekening houden met aansluiting op wettelijk verplichte functionele indeling (iv3) en financiële beheersbaarheid.

Voor nadere uitwerking:

- In het traject wordt de samenhang met matrix sociaal domein en uitvraag partners in de stad meegenomen. Mogelijk kan doorverwezen worden vanuit cluster sociaal naar de matrix.
- In het traject worden de gebiedsopgaven (zoals verwerkt in gebiedsboekjes) meegenomen. Mogelijk kan doorverwezen worden vanuit cluster fysiek naar de gebiedsopgaven.
- De indicatoren worden verder verbeterd n.a.v. motie 9 Programmabegroting 2014-2018.
- In het kader van papierloos werken is het van belang dat de P&C documenten digitaal beter toegankelijk gemaakt worden. Een eerste pilot hiermee is met het Jaarverslag en Jaarrekening 2014 gemaakt.

De clusters met de daarbij horende programma's en beleidsvelden zijn in bijlage 4 weergegeven. Bij de indeling is van belang dat de gemeenteraad autoriseert op het niveau van de programma's en de beleidsvelden. Binnen de beleidsvelden mag het college schuiven tussen producten. Dit is één van de afspraken die is vastgelegd in de Financiële verordening. Daarmee is ook gezegd dat de gewijzigde programma indeling op dit moment niet leidt tot een aanpassingen in het autorisatieniveau. Deze verordening wordt later in 2014 opnieuw onder de loep genomen, onder andere naar aanleiding van het coalitieprogramma Samen Doen!

Beslispunt

Het college stelt de raad voor om de indeling van de programmabegroting op te stellen conform bovenstaande hoofdstructuur en de indeling naar programma's en beleidsvelden.

3.4 Financiële ontwikkelingen

Deze paragraaf bevat de ontwikkeling van het financiële kader sinds de raad in november 2013 de begroting heeft vastgesteld.

Over de ontwikkeling van het begrotingskader 2014-2018 is de raad eerder geïnformeerd door middel van een brief van 20 februari (CS/CC/2014/60969). Een aantal daar genoemde onderwerpen en scenario's is nader onderbouwd en onderwerp van bespreking geweest bij de totstandkoming van het coalitieprogramma Samen Doen!

Uitgangspunt is de vastgestelde Programmabegroting 2014-2018. De ramingen zijn geactualiseerd met de financiële gevolgen op basis van:

- Bestuursrapportage 2013-3 en de Bestuursrapportage 2014-1;
- De uitgangspunten Programmabegroting 2015-2019;
- Investeringsplan 2014-2019 (zie bijlage);
- Meerjaren Perspectief Grondexploitaties 2014 (MPG, zie bijlage);
- Herberekening algemene uitkering (1^e fase herijking);
- Actualisatie jaarschijven bestaand beleid;
- Bezuinigingen incidenteel en structureel conform het coalitieprogramma;
- Beleidswensen en voortzetting Haarlem Klimaat Neutraal conform het coalitieprogramma.

Toelichting financiële afwijkingen

Bij de begrotingsbehandeling in november 2013 is de meerjarenraming vastgesteld die niet sluitend was. Afsproken is door middel van taakvermindering en incidentele bezuinigingen een sluitende begroting te realiseren. Het meerjarenbeeld, inclusief de doorwerking van de Bestuursrapportage 2014-1, is weinig veranderd en kan als volgt worden weergegeven:

Van programmabegroting naar Bestuursrapportage 2014-1

Meerjarenraming <i>(bedragen x € 1.000)</i>						
Omschrijving	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Programmabegroting 2014-2018 (pagina 31)	-60 v	5.840 n	1.915 n	888 n	1.760 n	1.698 n
Structurele doorwerking Bestuursrapportage 2013-1	42 n	23 n	1 n	-18 v	-38 v	
Budgettaire effecten nieuwe kostenverdeling	44 n	-1 v	43 n	34 n	-24 v	
Wijzigingen in Bestuursrapportage 2014-1	2.132 n	-206 v	157 n	-404 v	418 n	303 n
Stand na de Bestuursrapportage 2014-1	2.158 n	5.656 n	2.116 n	500 n	2.116 n	2.001 n

Vervolgens is de meerjarenbegroting geactualiseerd op basis van de vastgestelde uitgangspunten Programmabegroting 2014-2018, conform paragraaf 3.2. Dit houdt onder meer in dat de baten en lasten zijn geïndexeerd, reeds genomen raadsbesluiten zijn verwerkt, de interne uren voor 2015 opnieuw aan producten en investeringen en grondexploitaties zijn toeberekend en dat de kostendekkendheid van grondexploitaties en riool- en afvalstoffenheffing zijn herberekend.

Dit heeft tot een geringe wijziging in het meerjarenbeeld geleid:

Aanpassing begroting op basis van verwerking uitgangspunten

Meerjarenraming <i>(bedragen x € 1.000)</i>						
Omschrijving	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Stand na de Bestuursrapportage 2014-1	2.158 n	5.656 n	2.116 n	500 n	2.116 n	2.001 n
Financiële consequenties verwerking uitgangspunten	0	-335 v	-534 v	124 n	-564 v	1.240 n
Beginstand Kadernota 2014	2.158 n	5.321 n	1.582 n	624 n	1.552 n	3.241 n

In de brief van 20 februari 2014 is in paragraaf 2.3 nader ingegaan op het begrotingskader en is dit kader getoetst aan toekomstige ontwikkelingen. Omdat deze ontwikkelingen onzeker zijn en ook niet altijd geheel beïnvloedbaar, zijn mogelijke financiële consequenties en te maken keuzes uitgewerkt in scenario's. Aan de hand van deze scenario's zijn er nadere afwegingen gemaakt, die hebben geleid tot de volgende voorstellen aan de raad ten aanzien van de kaderstelling. In de periode tussen de kadernota en de Programmabegroting 2015 worden nieuwe ontwikkelingen meegenomen richting de begroting, waaronder de mogelijk hogere kosten als gevolg van de herijking van de wettelijke verplichte opvang van zwerfdieren. Dit geldt dus ook voor nieuwe informatie over de meircirculaire. De raad wordt tussentijds geïnformeerd, maar de meerjarenraming wordt pas bij de vaststelling van de Programmabegroting 2015 formeel aangepast aan nieuwe ontwikkelingen.

Voorgenomen beleid, inclusief dekkingsmiddelen

Meerjarenraming		<i>(bedragen x € 1.000)</i>					
Omschrijving	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Beginstand Kadernota 2014	2.158 n	5.321 n	1.582 n	624 n	1.552 n	3.241 n	
1 Investeringsplan							
Actualisatie IP/ ruimte investeringsniveau	-844 v	-1.633 v	-744 v	-10 v	861 n	670 n	
2 Paswerk							
Verwachte tekorten Paswerk		1.700 n	1.900 n	1.900 n	2.000 n	2.000 n	
Dekking uit participatiebudget		-1.700 v	-1.900 v	-1.900 v	-2.000 v	-2.000 v	
3 Onderwijs							
Wijziging bekostiging onderhoud onderwijsvoorziening		1.200 n	800 n	800 n	800 n	1.200 n	
4 Sociaal domein							
Sociaal domein rijksbudget = werkbudget		0 n	0 n	0 n	0 n	0 n	
Dotatie aan reserve sociaal deelfonds tlv begroting		3.500 n	500 n				
5 Schuldreductie							
Rentevoordeel schuldreductie			2.500 n	2.500 n	2.500 n	2.500 n	
			-125 v	-250 v	-375 v	-500 v	
6 Friciekosten als gevolg van takenreductie							
		1.200 n	3.900 n	1.450 n			
7 Stedelijke vernieuwing (ISV)							
			1.000 n	1.000 n	1.000 n	1.000 n	
8 Herijking gemeentefonds 1e fase							
Bijstelling algemene uitkering 2015		-560 v	-560 v	-560 v	-560 v	-560 v	
		-467 v					
9 Niet realiseren taakstellingen							
	1.155 n	615 n	897 n	980 n	1.305 n	1.791 n	
10 Beleidswensen en voortzetting Haarlem Klimaat Neutraal							
Duurzaamheid en groen/fietsbeleid		500 n	500 n	500 n	500 n	500 n	
Sport/veiligheid		500 n	500 n	500 n	500 n	500 n	
Haarlem Klimaat Neutraal voortzetten		240 n	240 n	240 n	240 n	240 n	
11 Dekking/opbrengsten:							
Structurele bezuinigingen	-40 v	-2.985 v	-7.255 v	-9.505 v	-10.235 v	-10.235 v	
Incidentele bezuinigingen		-6.691 v	-4.281 v	-2.646 v	-500 v	0 v	
herberekening renteresultaat		-766 v	-434 v				
Stand na mutaties kadernota	2.429 n	-26 v	-980 v	-4.377 v	-2.412 v	347 n	

Deze afwegingen en voorstellen leiden tot een nagenoeg meerjarig sluitende begroting.

Toelichting op onderdelen:

1. Investeringsprogramma

Actualisatie van het Investeringsplan heeft geleid tot voordelen in de jaren 2014 t/m 2017 en een nadeel in de jaren 2018 en 2019. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar het hoofdstuk investeringen van deze nota.

2. Paswerk

Op basis van de voorlopige begroting van Paswerk wordt voor de komende jaren een tekort voorzien, waardoor de bijdrage van Haarlem verhoogd dient te worden. Voorgesteld wordt dit tekort te dekken uit beschikbare middelen uit het participatiebudget. Een nadere toelichting is opgenomen in het hoofdstuk sociaal domein.

3. Onderhoud onderwijshuisvesting

In de wijziging van de Wet op het primair onderwijs, Wet op de expertise centra en Wet primair onderwijs BES in verband met de overheveling van taak en budget voor aanpassingen in onderwijshuisvesting van gemeente naar school wordt geregeld dat de scholen per 1 januari 2015 alle middelen voor onderhoud rechtstreeks van het rijk ontvangen. Daarmee ontstaat een koppeling tussen de reeds bestaande verantwoordelijkheid van de scholen voor onderhoud en de financiële middelen. Tot 1 januari 2015 krijgen de scholen bekostiging van het Rijk voor (delen van) het onderhoud en krijgen gemeenten daarvoor ook middelen, die weer aan het onderwijs beschikbaar worden gesteld (de zgn. binnen-buiten systematiek). De wetwijziging leidt tot een uitname uit het Gemeentefonds van € 158.000.000, voor Haarlem dus ongeveer € 1.600.000 (1% van de totale uitname).

Middenscenario	2015	2016	2017	2018	2019
Uitname AU	1.600.000	1.600.000	1.600.000	1.600.000	1.600.000
Vrijval middelen onderhoud	-400.000	-800.000	-800.000	-800.000	-400.000
Nadeel begroting	1.200.000	800.000	800.000	800.000	1.200.000

4. Sociaal domein

Voor het sociaal domein is het uitgangspunt rijksbudget = werkbudget. Dit betekent dat mee- en tegenvallers binnen het sociaal domein blijven. Om de decentralisaties in het sociaal domein goed te laten verlopen en de financiële risico's te beperken komt er een reserve sociaal domein, gekoppeld aan het sociaal deelfonds. Deze wordt in ieder geval gevuld met ruim € 6 miljoen uit gemeentelijke middelen. Voor de afweging van risicoprofielen in het sociaal domein en overige domeinen is de vorming van de reserve sociaal domein de eerste twee jaren preferent. Dit betekent dat voor het voeden van de reserve in ieder geval in aanmerking komen een voordelig rekeningsaldo 2013 van € 1 miljoen en binnen de begroting een reservering van € 2,5 miljoen in 2015 en een reservering van € 0,5 miljoen in 2016. Verder zullen we de middelen uit de reserve Wmo (ultimo 2014) hierin opnemen en de niet-gebruikte middelen voor het onderwijsachterstandenbeleid in 2014.

5. Schuldreductie

Vanaf 2016 wordt jaarlijks € 2,5 miljoen binnen de begroting gereserveerd voor het terugbrengen van de Haarlemse schuldenlast. Bij het beoordelen van nieuwe investeringsvoorstellen letten we alleen op de hoogte van het investeringsplafond (dat wordt gehandhaafd op € 52 miljoen) en de gevolgen daarvan voor de schuldpositie. Vanaf 2016 wordt jaarlijks € 2,5 miljoen binnen de begroting gereserveerd voor het terugbrengen van de Haarlemse schuldenlast. Er wordt een kasstroomplafond voor investeringen ingesteld van € 26,5 miljoen. Doordat dit plafond lager ligt dan de jaarlijkse afschrijvingskosten van € 29 miljoen, wordt de schuldenlast extra aangepakt.

Friciekosten als gevolg van takendiscussie

Als uitwerking van de takendiscussie is vastgelegd dat de overheadkosten met € 0,5 miljoen in 2016, € 1 miljoen in 2017 en € 1,5 miljoen vanaf 2017 dalen. Dit vanuit de gedachte dat minder formatieplaatsen in het primaire proces ook gepaard gaan met afbouw van overheadfuncties. Dit leidt tot frictiekosten. Voor elke fte die wordt bespaard, dient vooraf € 100.000 gestort te worden in de voorziening bovenformatieven. Dit is verder uitgewerkt in het hoofdstuk bezuinigingen.

6. Stedelijke vernieuwing

In de begroting is vanaf 2016 jaarlijks € 1 miljoen beschikbaar voor het handhaven van activiteiten op het gebied van stedelijke vernieuwing en het versterken van de kwaliteit van de openbare ruimte (compensatie ISV).

7. Uitkering gemeentefonds

Het gemeentefonds wordt herijkt. De omvang van het fonds wijzigt hier niet door. Dat betekent dat er bij herverdeling voordeel- en nadeelgemeenten zijn. Het nadeel is beperkt tot maximaal € 15 per inwoner. De herverdeling zal zijn beslag in 2015 en 2016 krijgen. Eén gedeelte wordt in 2015 herijkt. Dat bestrijkt ongeveer 25% van de algemene uitkering. Hoewel de uitkomsten nog in de meicirculaire moeten worden bevestigd, is inmiddels bekend dat Haarlem met ingang van 2015 € 560.000 structureel meer uitkering ontvangt. Over de resterende herijking van 75% van de algemene uitkering zal pas later duidelijkheid komen. Voor- of nadelen uit dit traject zijn daarom niet geraamd. Op basis van een herberekening wordt voorts een hogere uitkering van € 467.000 geraamd voor 2015 (actualisatie basisgegevens).

8. Niet te realiseren taakstellingen

Niet te realiseren taakstellingen worden toegelicht in hoofdstuk 4 bezuinigingen.

De bedragen zijn als volgt samengesteld:

(bedragen x € 1.000)

Niet te realiseren taakstellingen	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Leges burgerzaken	285 n	345 n	405 n	265 n	368 n	631 n
Aframen Inkoopstaakstelling	1.860 n	1.460 n	1.460 n	1.460 n	1.460 n	1.460 n
Ramen inkoopvoordelen	-990 v	-890 v	-668 v	-445 v	-223 v	0
Niet-indexeren budgetten		-600 v	-600 v	-600 v	-600 v	-600 v
Taakmutaties		300 n	300 n	300 n	300 n	300 n
	1.155 n	615 n	897 n	980 n	1.305 n	1.791 n

9. Nieuwe beleidsvoornemens

In de begroting is ruimte gemaakt voor veiligheid, duurzaamheid en groen, sport- en fietsbeleid (€ 1 miljoen vanaf 2015) en voortzetting van Haarlem Klimaat Neutraal.

10. Dekking en opbrengsten

Om de meerjarenraming sluitend te maken zijn worden er maatregelen voorgesteld die voortvloeien uit de takendiscussie en incidentele en bezuinigingen. Deze zijn verder uitgewerkt en toegelicht in het hoofdstuk bezuinigingen.

Daarnaast heeft een herberekening van het renteresultaat plaatsgevonden. Voor de jaren 2015 en 2016 wordt een voordeel geraamd van € 766.000 en € 434.000. Deze voordelen waren nog niet geraamd.

Beslispunt

Het college stelt de raad voor:

- De financiële kaderstelling vast te stellen en de Programmabegroting 2015-2019 op te stellen conform deze kaders.
- De financiële wijzigingen die voortvloeien uit de Kadernota 2104 vast te stellen en deze te verwerken in de begroting 2014 (door middel van de 2^e begrotingswijziging 2014).

3.5 Conclusie bijgestelde meerjarenraming

Op basis van de nu bekende informatie en als blijkt dat alle bezuinigingen haalbaar zijn, ontstaat er een voordelig resultaat voor de jaren 2015 tot en met 2018, terwijl 2019 een tekort laat zien, hetgeen overeenkomt met de eis van een materieel sluitende meerjarige begroting. Tussen de kadernota en de vaststelling van de begroting 2015 worden de effecten van de financiële maatregelen getoetst op haalbaarheid. Het meerjarenbeeld is onzeker, onder meer door de veranderingen in het sociaal domein. De financiële betekenis van de drie grote decentralisaties zal de eerste jaren in de praktijk moeten worden vastgesteld. Een eerste buffer voor dit risico wordt gevormd door de in te stellen reserve sociaal deelfonds.

Wat betreft de uitvoering is onze inzet is dat op korte termijn de organisatiestructuur van het sociaal domein zodanig is georganiseerd dat binnen het budgettaire kader, met als uitgangspunt rijksbudget = werkbudget, kan worden gewerkt.

3.6 Bestemming rekeningresultaat 2013

Evenals de afgelopen jaren wordt de bestemming van het rekeningresultaat bepaald bij de bespreking en vaststelling van de Kadernota. De bestemming van het rekeningresultaat omvat het rekeningresultaat en het bestemmen van incidentele budgetten voor 2014. Deze laatstgenoemde budgetten zijn in 2013 ten gunste van het rekeningresultaat gekomen, omdat op grond van eisen, die aan de financiële verslaglegging worden gesteld, deze lasten niet in 2013 konden worden verantwoord.

Jaarrekeningresultaat

De Jaarrekening 2013 laat een positief resultaat zien van € 1.997.000 (begroot € 1.827.000). In dit resultaat zijn voordelen ter grootte van € 1.208.000 verwerkt, waardoor het rekeningsaldo 2013 genuanceerd wordt en er minder vrij te bestemmen valt, dan op het eerste gezicht lijkt.

1. In de Decemercirculaire 2013 heeft het Rijk gelden voor 2013 beschikbaar gesteld. Deze gelden konden door de late kennisgeving niet meer in 2013 worden aangewend. Het betreft:
 - a. Uitvoeringskosten inburgering € 383.000;
 - b. Voorbereidingskosten ESF (centrum gemeente) € 100.000;
 - c. Maatschappelijke opvang (centrum gemeente) € 70.000.
2. Uitgaven waarvan bij de jaarrekening is geconstateerd dat deze zich niet kwalificeren als voorziening. Deze lasten zijn daarom bij de jaarrekening vrijgevallen. Het betreft:
 - a. Wegwerken achterstand Archief € 585.000;
 - b. Volkshuisvesting € 70.000.

Voorgesteld wordt om deze bedragen voor 2014 te bestemmen. De uitvoeringskosten voor de inburgering van € 383.000 zullen opgenomen worden in de reserve sociaal domein, gekoppeld aan het sociaal deelfonds

Verwijderen Verkeersregelinstallatie (VRI's)

In de Kadernota 2013 is besloten dat er 13 voetganger VRI's verwijderd zouden worden. Dit is in 2013 vanwege de reorganisatie niet overgedragen en als gevolg daarvan ook niet opgepakt. In 2014 is wel een bezuiniging ingerekend in de begroting van 52.000 per jaar vanwege het niet meer aanwezig zijn van de VRI's. De kosten van de verwijdering bedragen € 200.000.

Reserve sociaal deelfonds

Voor het sociaal domein is het uitgangspunt dat rijksbudget = werkbudget. Dit betekent dat mee- en tegenvallers binnen het sociaal domein blijven. Om de decentralisaties in het sociaal domein goed te laten verlopen en de financiële risico's te beperken wordt voorgesteld een reserve sociaal domein in te stellen, gekoppeld aan het sociaal deelfonds. Voor de afweging van risicoprofielen in het sociaal domein en

overige domeinen is de vorming van een reserve sociaal domein de eerste twee jaren preferent. Voorgesteld wordt dan ook om € 972.000 van het rekeningresultaat toe te voegen aan deze reserve.

Bestemmingsvoorstel

Rekeningresultaat 2013 (voor bestemming)		€ 1.997.000
Bestemmingsvoorstellen:		
• Voorbereidingskosten ESF	€ 100.000	
• Maatschappelijke opvang	€ 70.000	
• Instellen reserve wegwerken achterstand archief	€ 585.000	
• Instellen reserve volkshuisvesting	€ 70.000	
• Verwijderen VRI's	€ 200.000	
• Reserve sociaal domein	€ 972.000	
Totaal bestemmingsvoorstellen		€ 1.997.000
Resultaat 2013 (na bestemming)		€ nihil

Beslispunt

Het college stelt de raad voor om de bestemming van het rekeningresultaat 2013 vast te stellen.

3.7 Ontwikkeling algemene reserve

Omschrijving	bedragen x € 1.000					
	Budgettair effect; v (-) is voordelig; n is nadelig					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Stand algemene reserve per 1-1	-23.631 v	-26.110 v	-24.502 v	-24.703 v	-24.989 v	-26.824 v
- Verschoven dotatie algemene reserve (kadernota 2011)	-1.900 v					
- Terugstorten onttrekking 2011 Wmo (amendent Kadernota 2011)	-500 v					
- Nationaal uitvoeringsprogramma (kasschuif Rijk)	-280 v	1.120 n				
- Egaliseren baten en lasten nieuw beleid	-65 v					
- Terugstorting eenmalige onttrekking om jaarschijf 2013	-2.420 v					
- Dotatie c.q. onttrekking aan bestemingsreserve voor verevening van frictiekosten	2.686 n	488 n	-201 v	-286 v	-39 v	
- Terugstorting eerder onttrekking voor Kans en Kracht					-1.796 v	
Stand algemene reserve per 31-12	-26.110 v	-24.502 v	-24.703 v	-24.989 v	-26.824 v	-26.824 v

In de paragraaf weerstandsvermogen van het Jaarverslag 2013 is het benodigde weerstandsvermogen berekend op € 22,3 miljoen. Dat betekent dat er nog een beperkte marge is om tegenvallers uit de algemene reserve te dekken. Als het saldo van de algemene reserve lager wordt dan € 22,3 miljoen, bij hetzelfde risicoprofiel, is de algemene reserve niet meer voldoende om als weerstandsvermogen. Het ratio weerstandsvermogen dient minimaal 1 te zijn. Dan is het weerstandsvermogen gelijk aan het beschikbare weerstandsvermogen.

In het coalitieprogramma Samen Doen! is het streven vastgelegd het weerstandsvermogen te verhogen naar het niveau van ruim voldoende. Het weerstandsvermogen zou dan (bij gelijke risico's) € 32,6 miljoen moeten bedragen, oftewel € 9 miljoen hoger dan de stand per 1 januari 2014. Daartoe worden voordelige rekeningsaldi toegevoegd aan de algemene reserve, totdat de ratio weerstandsvermogen het niveau van ruim voldoende heeft bereikt. Als dat niveau is bereikt, worden eventuele voordelige rekeningsaldi voor de helft toegevoegd aan de algemene reserve met als doel de schuldenlast terug te dringen.

Beslispunt

Het college stelt de raad voor om kennis te nemen van de ingeschatte ontwikkelingen van de algemene reserve.

4 Bezuinigingen

Inleiding

Deze Kadernota 2014 gaat over de nieuwe raadsperiode 2014-2018. Daarbij zal worden gewerkt vanuit het financiële kader dat zijn oorsprong vindt in de vorige raadsperiode 2010-2014. Er wordt aangesloten op het begrotingskader zoals verwoord in de brief van 20 februari 2014 (CS/CC/2014/60969) aan de gemeenteraad.

Daarna komen aan de orde:

- doorwerking bezuinigingen 2010-2014 in deze raadsperiode;
- nieuwe ontwikkelingen bij invulling van de bezuinigingsmaatregelen
- hoofdlijnen van de nieuwe bezuinigingen 2015-2019, de specifieke maatregelen zijn als bijlage bij deze kadernota opgenomen.

4.1 Realisatie bezuinigingen 2010-2014

In de raadsperiode 2010-2014 is voor een fors bedrag aan ombuigingsmaatregelen besloten. De bezuinigingsopdracht omvat de taakstelling uit het coalitieakkoord 2010-2014 (€ 35 miljoen), de doorwerking van de compenserende maatregelen 2014, de structurele doorwerking van de 2 x € 8 miljoen (conform Programmabegroting 2013) en de doorwerking van de aanvullende bezuinigingen, zoals afgesproken bij de Kadernota 2011 en 2013.

In onderstaande tabel zijn de bezuinigingstaakstellingen en de stand van zaken met betrekking tot de realisatie opgesomd:

Tabel 1: Bezuinigingstaakstellingen 2010-2014 (ijkjaar 2010)

(bedragen x € 1 miljoen)

Omschrijving	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Bezuinigingstaakstellingen coalitieakkoord 2010-2014 € 35 miljoen								
Geplande bezuinigingen 35 mln (Kadernota 2010)	4,5 v	6,9 v	11,8 v	19,1 v	24,0 v	27,6 v	31,3 v	35,0 v
Aanvullende bezuinigingstaakstellingen buiten de € 35 miljoen								
Kadernota 2011 (blz 180)	6,1 v	4,1 v	1,8 v					
Programmabegroting 2011 (blz 35)	2,8 v	1,1 v	1,1 v	2,1 v	2,1 v			
Bezuiniging 2 x 8 mln (Programmabegroting 2013 blz 35)			8,0 v	8,0 v	3,0 v	3,6 v	4,1 v	4,4
Aanvullende bezuinigingen (Kadernota 2013 blz 9)			6,0 v	5,2 v	6,1 v	6,1 v	6,1 v	6,1 v
Compenserende maatregelen Programmabegroting 2014 (blz 35)				6,8 v	2,4 v	2,4 v	2,4 v	2,4 v
Totaal geplande ombuigingen € 35 miljoen + overig	13,4 v	12,1 v	28,7 v	41,2 v	37,6 v	39,7 v	43,9	47,9 v
Gerealiseerde bezuinigingen	9,6 v	10,6 v	28,7 v					
Niet te realiseren ombuigingen (inkoop, taakmutaties, extra indexatie burgerzakenleges)				1,2 n	0,4 n	0,7 n	1 n	1,2 n
Bijgestelde bezuinigingsopdracht 2014-2018 (ten opzichte van 2010)				40 v	37,2 v	39 v	42,9 v	46,7 v

Als toelichting op de tabel:

- De totale bezuinigingstaakstelling uit de vorige bestuursperiode neemt toe tot € 46,7 miljoen in 2018. Dit is exclusief de lopende takendiscussie.
- Het leeuwendeel van de geplande bezuinigingen (2011-2013) is ook daadwerkelijk gerealiseerd. In 2011 is de bezuiniging op beheer en onderhoud niet gehaald, dit is gecompenseerd in latere jaren. In 2012 is de bezuiniging extra afstoten strategisch bezit (opbrengst € 1 miljoen) niet gelukt (de crisis was hier mede debet aan).

- De niet realiseerbare ombuigingen worden als tegenvaller verwerkt in de financiële meerjarenraming. Dit komt in paragraaf 3.2 aan de orde.

Nieuw ijkpunt 2015

Alle realiseerbare bezuinigingen van de vorige raadsperiode 2010-2014 zijn verwerkt in de Programmabegroting 2014-2018. Eventuele taakstellingen die nog moeten worden geconcretiseerd zijn al wel in financiële zin verwerkt.

Omdat er een nieuwe raadsperiode 2014-2018 aanbreekt, ontstaat hiermee een nieuw ijkpunt voor de bezuinigingstaakstelling te weten het jaar 2015. De wijzigingen worden vanaf de Kadernota 2014 ten opzichte van dit basisjaar benoemd. In de P&C documenten (programmabegroting, kadernota, bestuursrapportages en jaarverslag) zal dit ook als basis worden gehanteerd.

Eventuele problemen bij het invullen én/of realiseren van bezuinigingstaakstellingen uit de vorige en de huidige raadsperiode zullen specifiek aan de orde komen in P&C documenten. Alleen als er sprake is van afwijkingen wordt hierover verantwoord.

In tabel 2 is aangegeven welke taakstellingen financieel zijn verwerkt maar nog wel concreet moeten worden gemaakt in maatregelen en worden gerealiseerd in 2016 en verder ten opzichte van het nieuwe ijkjaar 2015.

Tabel 2 Bezuinigingstaakstellingen 2010-2014 (ijkjaar 2015)

(bedragen x € 1 miljoen)

Omschrijving	2015	2016	2017	2018
Nog te realiseren ombuigingen uit vorige bestuursperiode in absolute bedragen	37,2 v	39 v	42,9 v	46,7 v
Nog te realiseren ombuigingen uit vorige bestuursperiode ten opzichte van 2015		1,8 v	5,7 v	9,5 v

Zoals in de Programmabegroting 2014 is gemeld is het nodig om door vermindering van taken nog eens € 10 miljoen aan lasten te verminderen. In de begrotingscijfers was rekening gehouden met de volgende bezuinigingstaakstellingen vanaf 2015:

Tabel 3 Totaal nieuwe bezuinigingstaakstelling vanaf 2015

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2015	2016	2017	2018
Nog te realiseren ombuigingen uit vorige bestuursperiode ten opzichte van 2015		1,8 v	5,7 v	9,5 v
Geraamde opbrengst takendiscussie	10 v	10 v	10 v	10 v
Totaal nieuwe bezuinigingstaakstelling vanaf 2015	10 v	11,8 v	15,7 v	19,5 v

Het kiezen van een nieuw ijkpunt 2015 geldt ook voor de formatiereductie. De in het coalitieakkoord 2010-2014 voorgenomen formatiereductie met circa 100 fte tussen 2011 en 2018 is volledig (lees: meer dan) gerealiseerd. De beoogde reductie is in een hoger tempo gegaan dan gepland. De formatie per ultimo 2010 bedroeg 1.151 fte en per april 2014 989 fte. De daling is voor een circa 125 fte te koppelen aan efficiëncytaakstellingen uit de vorige raadsperiode (waarbij wordt aangetekend dat bij de reductie van hoofdafdeling GOB ook marktomstandigheden speelden). Voor de meeste hoofdafdelingen zijn er reorganisatieplannen aan de orde geweest om de formatiereductie op een ordentelijke wijze te kunnen effectueren. Voor de hoofdafdeling Middelen & Services en de Concernstaf zal de formatiereductie nog worden ingevuld. In de onderstaande tabel is gespecificeerd op basis van welke besluiten en bij welke hoofdafdelingen de efficiëncytaakstellingen zijn doorgevoerd.

Tabel 4 fte reductie door bezuinigingen 35 mln t.o.v. ijkjaar 2010*(afgerond in hele fte's)*

Omschrijving	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Reorganisatie hoofdafdeling GOB (voorheen WZ/SP)			-47	-47	-47	-47	-47	-47
Reorganisatie hoofdafdeling Stadszaken			-8	-12	-14	-16	-18	-21
Reorganisatie hoofdafdeling Sozawe			-17	-17	-17	-17	-17	-17
Reductie hoofdafdeling VVH			-4	-9	-10	-10	-10	-12
Reductie hoofdafdeling M&S			-5	-5	-5	-5	-5	-5
Reductie hoofdafdeling Dienstverlening			-2	-4	-4	-5	-6	-6
Programmabegroting 2012: fte reductie 30 fte bij diverse hoofdafdelingen		-30	-30	-30	-30	-30	-30	-30
		-30	-113	-123	-127	-130	-132	-138

Een formatiereductie van maximaal zo'n 20 formatieplaatsen is nog niet in bovenstaande cijfers verwerkt maar is wel toe te rekenen aan besluiten over de invulling van de efficiencytaakstellingen uit de vorige raadsperiode.

De formatieomvang zal door al besloten maatregelen na 2015 nog in totaal met naar schatting 18 fte afnemen.

Tabel 5 fte reductie door bezuinigingen € 35 miljoen met als ijkjaar 2015*(fte's afgerond)*

Omschrijving	2015	2016	2017	2018
Fte reductie uit bezuinigingen € 35 miljoen (zie tabel 4)	-127	-130	-132	-138
Geplande fte reductie Concernstaf	-6	-6	-7	-7
Geplande fte reductie hoofdafdeling Middelen en Services	-6	-8	-11	-12
Fte reductie uit bezuinigingen € 35 miljoen	-139	-144	-150	-157
Fte reductie uit bezuinigingen € 35 miljoen ten opzichte van ijkjaar 2015		-5	-11	-18

4.2 Ontwikkelingen bij voortgang invulling maatregelen

Met betrekking tot de verwachte voortgang van de bezuinigingen is in deze kadernota een aantal afwijkingen te melden. De dekking van deze tegenvallers komt aan de orde in de paragraaf betreffende de financiële meerjarenraming.

Tabel 6 niet te realiseren ombuigingen*(bedragen x € 1.000)*

Omschrijving	2015	2016	2017	2018	2019
a. Inkooptaakstelling		193 n	415 n	638 n	860 n
b. Taakmutaties	300 n	300 n	300 n	300 n	300 n
c. Leges burgerzaken	120 n	180 n	240 n	240 n	240 n
Totaal niet te realiseren ombuigingstaakstellingen	420 n	673 n	955 n	1.178	1.400 n

Als toelichting op de afwijkingen bij het realiseren van de ombuigingen het volgende:

a. Bezuiniging niet realiseren inkoopvoordelen

Eén van de bezuinigingen door efficiency is het realiseren van inkoopvoordelen. Deze blijkt lastig de realiseren.

De inkooptaakstelling bedraagt voor 2014 € 1.860.000 en vanaf 2015 € 1.460.000. Het totaal wat er kan worden ingezet voor de inkooptaakstelling bedraagt op basis van de huidige inzichten ongeveer € 990.000

in 2014 en € 890.000 in 2015 (daarna aflopend) hetgeen betekent dat er nog een tekort is door het niet in kunnen vullen van de taakstelling.

Tabel 7 Inkoopstaakstelling

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Inkoopstaakstelling	1.860 n	1.460 n	1.460 n	1.460 n	1.460 n	1.460 n
Mogelijke inkoopvoordelen	-990 v	-890 v	-687 v	-445 v	-223 v	v
Indexering achterwege		-600 v	-600 v	-600 v	-600 v	-600 v
Resterende taakstelling	870 n	-30 v	193 n	415 n	637 n	860 n

In feite hangt de inkoopstaakstelling nauw samen met een andere maatregel, namelijk het wel of niet indexeren van materiële budgetten. Marktpartijen zullen in hun prijsstelling rekening houden met inflatie op grondstoffen, materialen en personeel. Wanneer we hier als organisatie geen rekening houden betekent dit dat er bij gelijkblijvend prestatieniveau meer inkoopvoordelen moeten worden behaald. Het niet indexeren van materiële budgetten brengt derhalve risico's met zich mee en kan consequenties hebben voor de prestaties die voor de stad geleverd kunnen worden. Rekening houdend met deze kanttekening is voorstel om indexering van materiële budgetten achterwege te laten en het voordeel (structureel € 600.000 vanaf 2015) in te zetten ter invulling van de inkoopstaakstelling.

Het niet ingevulde deel van de taakstelling wordt dan € 870.000 in 2014. Het tekort loopt na 2015 op met jaarlijks circa € 200.000 per jaar tot 860.000 in 2019. Veronderstellen dat inkoopvoordelen zich blijven voordoen, is gezien verwacht marktherstel niet reëel. Daarom wordt voorgesteld de taakstelling in gelijke delen in vier jaar af te bouwen.

b. Bezuinigingsmaatregelen taakmutaties

Bij de vaststelling van de begroting 2013 is besloten tot een taakstelling van € 375.000 structureel in te vullen door uit te ontvangen rijksmiddelen voor taakmutaties binnen de algemene uitkering een percentage aan te wenden ter dekking van apparaatskosten.

Inhoud

Via de algemene uitkering worden middelen ontvangen voor zogenaamde taakmutaties/decentralisatie-uitkeringen. Deze middelen zijn vrij besteedbaar, maar worden van het rijk ontvangen omdat aan gemeenten nieuwe taken zijn toegewezen c.q. taken worden geïntensiveerd. Uitvoering geven aan die taakmutaties vergt echter ook ambtelijke capaciteit (Niet alleen van de uitvoerende afdeling, maar organisatiebreed). Besloten is dat 5% van de ontvangen vergoedingen taakstellend worden aangewend voor dekking van apparaatskosten. Er geldt daarbij een uitzondering voor de situatie dat middelen aan onze begroting worden toegevoegd vanuit een rol als centrumgemeente.

Grondslag raming

Er is in de jaren voor 2013 gemiddeld voor een bedrag van € 7,5 miljoen aan taakmutaties ontvangen. Een taakstelling van 5% levert dan een besparing op € 375.000.

Realisatie

In 2013 zijn echter vrijwel geen opbrengsten uit taakmutaties ontvangen. In 2013 is via Bestuursrapportage 2013-1 deze taakstelling incidenteel afgeraamd. Voor 2015 en verder worden wel baten uit de drie grote decentralisaties geraamd, maar daarvan ligt het uitgangspunt vast dat rijksbudget ook het werkbudget is. Binnen die definitie vallen er geen middelen vrij voor invulling van de taakstelling. Mede gelet op de bezuinigingstaakstelling die ook voor het Rijk geldt, lijkt de invulling van de structurele taakstelling van € 375.000 niet meer reëel. Uitgaande van een gemiddelde aan taakmutaties van € 1,5 miljoen per jaar (exclusief sociaal domein) wordt voorgesteld de taakstelling te verminderen naar € 75.000.

c. Inkomsten producten leges burgerzaken

Als onderdeel van de bezuinigingsopgaaf van € 35 miljoen onder het cluster inkomsten is besloten om de baten van de leges burgerzaken te verhogen van € 60.000 in 2014 tot structureel € 240.000 in 2017. Door de maximumtarieven die gelden voor de producten van burgerzaken, wordt voorgesteld de verhoging van

de legesopbrengsten niet door te voeren, hetgeen een structureel nadeel oplevert voor de meerjarenraming. Daarnaast wordt voorgesteld de legesopbrengsten, waarvoor maximum tarieven gelden, niet langer jaarlijks standaard te indexeren maar de richtlijnen van het rijk te volgen.

Los van de bezuinigingen wijzigt de meerjarenraming door recente besluiten van de rijksoverheid op het gebied van de producten burgerzaken aanzienlijk. Daarnaast blijven de opbrengsten uit huwelijksleges als gevolg van de economische crisis achter bij de raming. Dit leidt tot een saldo van mutaties leges burgerzaken van € 0,3 miljoen nadelig in 2014 tot € 0,6 miljoen nadelig in 2019. In de volgende tabel zijn alle voorgestelde mutaties verwerkt:

Tabel 8 Leges burgerzaken

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Mutaties producten dienstverlening						
a) Vermissingskosten reisdocumenten	50 n	50 n	50 n	50 n	50 n	50 n
b) Rijbewijzen en reisdocumenten	75 n	75 n	75 n	75 n	75 n	75 n
c) Leges huwelijken	100 n	100 n	100 n	-	-	-
d) Paspoort en ID-kaart 10 jaar geldig	-	-	-	-	-	343 n
e) Bezuinigingsopgaaf inkomsten	60 n	120 n	180 n	240 n	240 n	240 n
f) Overige verschillen	255 n	283 n	154 n	-94 v	63 n	254 n
Totalen a tm f	540 n	628 n	559 n	271 n	428 n	962 n
g) Dekkingsmaatregelen	-255 v	-283 v	-154 v	-6 v	-60 v	-331 v
Saldo mutaties	285 n	345 v	405 n	265 n	368 n	631 n

a. Vermissingskosten reisdocumenten

Het Rijk heeft de vermissingskosten voor het paspoort en het identiteitsbewijs afgeschaft. Dit betekent dat er geen extra kosten in rekening mogen worden gebracht op het moment dat de burger haar identiteitskaart of paspoort is kwijtgeraakt. Het niet in rekening brengen van de gemaakte kosten leidt tot een structureel nadeel van € 50.000.

b. Maximum wettelijke tarieven rijbewijs en identiteitskaart

Sinds 1 januari 2014 geldt een maximumtarief voor rijbewijzen. Een standaard aanvraag van een rijbewijs mag niet meer bedragen dan de door de rijksoverheid gehanteerde tarieven. Dit besluit leidt tot een nadeel van € 55.000 structureel. Daarnaast is het maximale tarief van de identiteitskaart door de rijksoverheid verlaagd. Dit leidt tot een structureel nadeel van € 20.000. Per saldo € 75.000 structureel nadeel.

c. Huwelijken

De opbrengsten uit huwelijksleges blijven als gevolg van de economische crisis achter bij de raming. Er wordt steeds vaker gekozen voor de goedkopere keuzepakketten of (nog) niet in het huwelijk te treden. Het verwachte nadeel over de jaren 2014 tot en met 2016 wordt geprognosticeerd op € 100.000 nadeel.

d. Paspoort en Identiteitskaarten

Het rijk heeft besloten dat vanaf 9 maart 2014 het paspoort en identiteitskaart 10 jaar geldig zijn, zonder verhoging van de maximale vergoeding aan de gemeenten. Verstreckte reisdocumenten in 2014 zullen met dit besluit pas in 2024 vernieuwd worden. Dit leidt in 2019 tot een forse daling van het aantal aanvragen reisdocumenten met als gevolg een daling van de leges opbrengsten van € 343.000.

e. Bezuinigingsopgaaf inkomsten

Als onderdeel van de bezuinigingsopgaaf van € 35 miljoen onder het cluster inkomsten heeft raad besloten om de baten van de leges burgerzaken te verhogen van € 60.000 in 2014 tot structureel € 240.000 in 2017. Door de maximumtarieven die gelden voor de producten van burgerzaken wordt voorgesteld om de verhoging van de legesopbrengsten niet door te voeren, hetgeen een structureel nadeel oplevert voor de meerjarenraming. Daarnaast wordt voorgesteld om de legesopbrengsten, waarvoor maximum tarieven gelden, niet langer jaarlijks standaard te indexeren.

f. Overige verschillen

De producten burgerzaken kennen een cyclus doordat er verschillende geldigheidstermijnen worden toegepast. Hierdoor ontstaan fluctuaties van het aantal aanvragen van de burgerzaken producten. Hierdoor zijn de inkomsten leges niet constant waardoor er verschillen ontstaan ten opzichte van de begroting. Met deze mutatie wordt de begroting aangepast aan deze fluctuaties. De andere reden tot verschil ten opzichte van de begroting is de jaarlijkse toepassing van indexatie van de inkomsten bij producten waar een maximaal tarief door de rijksoverheid wordt vastgesteld.

g. Dekkingsmaatregelen

De fluctuaties van het aantal aanvragen worden gedekt uit lagere inzet van flexibel personeel, lagere salariskosten en lagere materiële budgetten. Door het afnemen van het aantal aanvragen reisdocumenten daalt de benodigde formatie op basis van de landelijke richtlijnen met 2,7 fte in 2019 tot 4,5 fte in 2023. De benodigde flexibele schil daalt over de jaren 2019 tot en met 2023 met € 204.000 per jaar.

Resumerend: De bezuinigingen op de burgerzakenleges zijn gedeeltelijk niet te realiseren. Dit nadeel is verwerkt in tabel 8. Daarnaast is er sprake van een aantal tegenvallers door andere oorzaken. Alle tegenvallers zowel door niet realiseren bezuinigingen als door overige oorzaken zijn omwille van het overzicht verwerkt in één post in de meerjarenraming onder het kopje niet realiseren bezuinigingen.

d. Taakstelling Veiligheidsregio Kennemerland (VRK)

In 2010 besloot de toenmalige coalitie dat er een bezuinigingstaakstelling zou gelden voor de verbonden partijen waaronder de VRK. In 2010 besloot Haarlem dat er in het jaar 2018 in totaal 15 % minder aan de VRK zou mogen worden uitgegeven. De VRK kent tien deelnemende gemeenten. Ook andere gemeenten besloten in 2010 op de bijdragen aan de VRK te willen bezuinigen. Geen enkele andere gemeente had echter dezelfde hoge ambitie als Haarlem om in 2018 op 15% uit te komen.

De VRK is voortvarend aan het werk gegaan om bezuinigingen door te voeren. Uiteindelijk besloten de tien gemeenteraden om de taakuitvoering van de VRK te versoberen tot het wettelijk verplichte minimum niveau. Verder stelde bureau Berenschot vast dat de staf- en ondersteuning van de VRK aan de magere kant is. De reductie van het takenpakket en de versoering van de taakuitvoering leidde voor de tien gemeenten tot een bezuiniging van in totaal 9 % op de inwonerbijdragen per 2014. De meeste gemeenten hebben geen bezuinigingsdoelstellingen geformuleerd die verder gaan dan het jaar 2014. De meeste gemeenten zijn dus tevreden met de door de VRK behaalde bezuinigingen. Voor Haarlem ligt dit anders. De Haarlemse taakstelling tot 2018 wordt gehandhaafd. Er wordt dus vastgehouden aan de in 2010 geformuleerde ambitie om in 2018 totaal 15% te hebben bezuinigd. Dat betekent dat er voor de volgende bedragen nog bezuinigingen moeten worden gevonden:

Tabel 9 VRK*(bedragen x € 1.000)*

Omschrijving	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Opdracht voor invulling taakstelling VRK		89 n	281 n	399 n	765 n	765 n

N.B. In aanvulling op de taakstelling VRK: er is bij de budgetten voor de VRK abusievelijk een bedrag van € 71.000 als dekking meegeteld. Voor dit nadeel zal binnen het totaal van de gemeentebegroting dekking worden gevonden.

Of de in tabel 9 vermelde bezuiniging kan worden gehaald is afhankelijk van de bereidheid van de andere deelnemende gemeenten om hierin mee te gaan. De gemeente Haarlemmermeer (met daarin de luchthaven Schiphol) heeft in haar coalitieakkoord aangegeven niet verder op de VRK te willen bezuinigen.

Ten slotte wordt opgemerkt dat de ontwikkelingen wat betreft het functioneel leeftijdsontslag en het tweede loopbaanbeleid van brandweerpersoneel nog financiële gevolgen voor Haarlem kunnen hebben. Zodra daar informatie over beschikbaar is wordt dit op de reguliere wijze aan de raad voorgelegd in de P&C-documenten.

Bij de behandeling van de VRK menukaarten in 2011 heeft de gemeenteraad van Haarlem besloten geen invulling te geven aan menukaart 32, te weten het opheffen van de brandweer vrijwilligerspost Oost. Tegelijkertijd is het college verzocht om op zoek te gaan naar een alternatieve bezuiniging van de kosten van de vrijwilligerspost Oost (circa € 200.000) per 1 januari 2015. Een uitgebreide analyse van de mogelijkheden daartoe leert dat naast het bezuinigen van de vrijwilligerspost Oost er geen alternatieven zijn die enkel ten bate kunnen komen van de Haarlemse begroting. Conform coalitieprogramma 2014-2018 wordt het voorstel vanwege het niet realiseren van de bezuiniging gedekt uit de post nieuw beleid.

4.3 Voorgestelde nieuwe bezuinigingen 2015-2019

Voor de jaren na 2014 is de begroting niet sluitend als er geen aanvullende bezuinigingsmaatregelen worden genomen. Afgesproken is dat de opbrengsten uit een te voeren takendiscussie, waarvoor keuzepakketten zijn aangereikt hiervoor worden aangewend. Het implementeren van bezuinigingen vergt tijd. Het is niet reëel om ervan uit te gaan dat al voor 2015 € 10 miljoen opbrengst kan worden gegenereerd. Bovendien zullen niet alle bezuinigingsmaatregelen al per 2015 volledig de berekende besparingen genereren. Om toch tot een opbrengst van € 10 miljoen te komen, heeft het vorige college een aantal incidentele bezuinigingsmaatregelen voor 2015-2017 in kaart gebracht.

Op basis van het pakket voorstellen takenreductie en de voorstellen incidentele bezuinigingsmaatregelen 2015-2017 is in het coalitieprogramma 2014-2018 richting gegeven voor het invullen van de bezuinigingen. Tevens wordt een aantal aanvullende bezuinigingen voorgesteld. De uitkomst is op hoofdlijnen als volgt:

Tabel 10 totaal voorgestelde nieuwe bezuinigingen 2015-2019*(bedragen x € 1.000)*

Omschrijving	2015	2016	2017	2018	2019
Incidentele bezuinigingen	-6.691 v	-4.281 v	-2.646 v	-500 v	
Structurele bezuinigingen	-2.985 v	-7.255 v	-9.505 v	-10.235 v	-10.235 v
Totaal voorgestelde nieuwe bezuinigingen 2015-2019	-9676 v	-11.536 v	-12.151 v	-10.735 v	-10.235 v

In het vervolg van deze paragraaf worden de regels uit deze tabel toegelicht.

Voorgesteld wordt dat de bezuinigingsmaatregelen inclusief de voorlopige bedragen worden vastgesteld. Voor alle nieuwe bezuinigingen wordt de tijd tussen Kadernota 2014 en Programmabegroting 2015

gebruikt om de voorstellen waar nog nodig te concretiseren en de implicaties aan te geven. Een uitwerking in maatregelen en effecten is opgenomen in de Programmabegroting 2015. Als de beleidsmatige effecten groot zijn en/of als er op dit punt nog keuzes mogelijk zijn, worden voorstellen eerst separaat aan de gemeenteraad voorgelegd. Pas daarna vindt verwerking plaats in de Programmabegroting 2015 of als binnen deze tijdsspanne zorgvuldige bestuurlijke besluitvorming niet mogelijk is in de Kadernota 2015.

Eindresultaat is dat bij de Programmabegroting 2015 in ieder geval de voor de jaarschijf 2015 voorgenomen ombuigingen “hard” zijn zodat er sluitend een reëel meerjarenbeeld kan worden gepresenteerd. Voor de voorstellen betreffende takenreductie is eerder aangegeven dat de financiële onderbouwing ervan indicatief was. Dat betekent dat waar nog nodig een uitwerking van “grof” naar “fijn” zal plaatsvinden. Het kan derhalve bij nadere uitwerking blijken dat bedragen nog moeten bijgesteld. Daarbij geldt dat het totaal te bezuinigen bedrag taakstellend is.

Als een bezuiniging niet haalbaar blijkt, geldt de spelregel die ook voor andere financiële tegenvallers geldt die leiden tot budgetoverschrijdingen en/of tekorten. Deze worden in hetzelfde begrotingsjaar gedekt uit additionele (incidentele) bezuinigingen (zonder dat dit ten koste gaat van de gemaakte afspraken over schuldreductie, reserve sociaal deelfonds en middelen voor nieuw beleid of leidt tot verhoging van de OZB).

Toelichting op voorgestelde nieuwe structurele bezuinigingen

De maatregelen uit de takeninventarisatie leveren een bezuiniging op van € 2,3 miljoen in 2015 oplopend tot € 6,4 miljoen vanaf 2018. In hoofdlijnen gaat het om de volgende maatregelen. In de bijlage worden de maatregelen uitvoeriger toegelicht.

- Digitaliseren van de dienstverlening en communicatie naar burgers en bedrijven, waarbij de gemeente telefonisch bereikbaar blijft en de front office van de afdeling SZW wordt ontzien (€ 1 miljoen).
- Versoberen van de ondersteuning aan het bestuur (€ 0,1 miljoen).
- De stedenband met Mutare wordt gedurende het project Global Quest tot en met 2017 voortgezet (€ 0,1 miljoen). Vanaf 2018 stopt de gemeentelijke ondersteuning.
- Minder regelgeving en bijbehorende handhaving, te concretiseren in een voorstel van het college (€ 0,8 miljoen).
- Verlagen van het ambitieniveau van de Haarlemse crisisorganisatie (€ 50.000).
- Minder sportvoorzieningen en- subsidies, te concretiseren in een voorstel van het college (€ 0,3 miljoen).
- Afstoten van cultureel centrum de Egelantier (€ 0,3 miljoen).
- Minder cultuur stimulerende maatregelen, waaronder minder evenementen, versoberen citymarketing en minder subsidies voor musea (totaal € 0,5 miljoen). Wat betreft de musea wordt de cultuursector gevraagd om een voorstel te doen aan het college (€ 0,3 miljoen).
- Meer opbrengsten en kostenreductie voor parkeren (€ 1,5 miljoen).
- Dereguleren en optimaliseren van de organisatie van het ruimtelijk domein, waarbij het budget van de Stadbouwmeester voor de helft moet worden gefinancierd uit regionale middelen (€ 0,3 miljoen).
- Lager kwaliteitsniveau van het onderhoud openbare ruimte (€ 1 miljoen).
- Geen nieuw beleid voor bereikbaarheid en mobiliteit en beperken van beleidsontwikkeling (€ 0,3 miljoen).

In het coalitieprogramma 2014-2018 is een aantal aanvullende bezuinigingen geformuleerd. Het gaat om:

- a. Het in twee fases verhogen van parkeertarieven (€ 0,15 miljoen in 2015 en € 0,3 miljoen vanaf 2016. Voor de Programmabegroting 2015 zal dit worden uitgewerkt in een separaat voorstel dat aan de gemeenteraad ter besluitvorming wordt aangeboden.
- b. Verhogen van het tarief precariobelasting op ondergrondse leidingen met 2% boven inflatie.

- c. Verlagen van overhead in verband met de takenreductie (€ 0,5 miljoen in 2016, € 1 miljoen in 2017 en € 1,5 miljoen vanaf 2017). Dit vanuit de gedachte dat minder formatieplaatsen in het primaire proces ook gepaard moet gaan met afbouw van overhead.
- d. Inzet van de middelen voor nieuw beleid in de bestaande begroting (€ 215.000 structureel). Het gaat hier om het verwachte positieve saldo van de Bestuursrapportage 2014-1.
- e. Invoer open source software (pm).
- f. Besparing op grote contracten (€ 1 miljoen in 2016 en € 1,5 miljoen vanaf 2017).

Toelichting op voorgestelde nieuwe incidentele bezuinigingen

Op basis van een inventarisatie uit de vorige collegeperiode, wordt een aantal bezuinigingsmaatregelen voorgesteld dat direct besparingen oplevert. In een paar gevallen is de bezuiniging niet alleen tot en met 2017 maar worden deze structureel doorgevoerd. In de bijlage worden de onderwerpen stuk voor stuk toelicht.

Gevolgen van de nieuwe bezuinigingen voor de organisatie

Een aantal flankerende zaken zal nog moeten worden uitgewerkt:

Formatiereductie door takenvermindering

Minder taken betekent ook minder inzet van ambtelijke capaciteit. Op basis van een eerste primaire inschatting (nog niet hard) is de verwachting dat er in het primaire proces 42 formatieplaatsen minder nodig zijn. Dat betekent ook dat de overhead kan worden verlaagd.

Het bezuinigingsbedrag op de overhead is een afgeleide van de bezuiniging op het primaire proces en is gebaseerd op de huidige verhouding primair proces en overhead en kent een omvang van € 1,5 miljoen. De uitwerking van de bezuinigingsvoorstellen in het primaire proces kan van invloed zijn op de verhouding. De taakstelling is niet gekoppeld aan een hard aantal te reduceren fte. De bezuiniging overhead kan zowel uit loonkosten als uit materiële uitgaven bestaan. Verwezen wordt naar het hoofdstuk bedrijfsvoering waarin de bestuurlijke visie op overhead in hoofdlijnen aan de orde komt.

Net als in de vorige raadsperiode is uitgangspunt dat de bedragen bij het invullen van de bezuinigingen leidend zijn. De formatiereductie is een afgeleide ervan. Het kan dus zijn dat bij de daadwerkelijke invulling de formatiereductie afwijkt van de initiële planning. Vanzelfsprekend komt dit in de rapportagedocumenten aan de orde.

De organisatie zal zich maximaal inspannen om de betrokken medewerkers goed te begeleiden naar een nieuwe werkplek. Dat kost geld. Uitgangspunt is dat per te schrappen fte er vooraf een storting wordt gedaan in de voorziening bovenformatieven van € 100.000.

Extra investeringen

In een paar voorstellen voor takenreductie is aangegeven dat bezuinigen alleen mogelijk is nadat eerst een aantal extra investeringen is gedaan. De omvang van de benodigde investeringen is op dit moment nog niet precies bekend. Hetzelfde geldt voor de extra jaarlijkse beheerskosten van de gemeentelijke IT afdeling. In aanloop naar de Programmabegroting 2015 zullen deze lasten nader worden geprognosticeerd.

Taakstellingen onderhoud en overig

Een aantal bezuinigingen betreft het onderhoud van de stad. Door onderhoud te faseren, kan er op punten achterstalligheid ontstaan. Het is van belang dat de raad goed op de hoogte wordt gehouden middels de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen bij de Programmabegroting en het Jaarverslag. Effect van de bezuinigingen is ook dat binnen de ambtelijke organisatie op sommige plekken de werkdruk stijgt. Het ziekteverzuimcijfer geeft op dit moment nog geen indicatie dat dit tot uitval leidt.

De bezuinigingen hebben niet alleen effect op de eigen organisatie en de eigen medewerkers maar ook op:

- burgers en bedrijven
- de organisatie
- de gesubsidieerde instellingen
- verbonden partijen

De “lucht” is op veel onderdelen uit de begroting. Bij de bezuinigingen is ook kritisch naar de bestemmingsreserves gekeken. Waar mogelijk zijn “potjes” vrijgevallen. Dat betekent dat de speelruimte om tegenvallers hieruit op te vangen kleiner is geworden.

Beslispunt

Het college stelt de raad voor:

- De in de hoofdstuk 4 opgenomen bezuinigingsvoorstellen inclusief de voorlopige bedragen vast te stellen en deze verder uit te werken voor het opstellen van de Programmabegroting 2015-2019.
- Het bezuinigingsbedrag op de overhead is een afgeleide van de bezuiniging op het primaire proces en is gebaseerd op de huidige verhouding primair proces en overhead en kent een omvang van € 1,5 miljoen. De uitwerking van de bezuinigingsvoorstellen in het primaire proces kan van invloed zijn op de verhouding. De taakstelling is niet gekoppeld aan een hard aantal te reduceren fte. De bezuiniging overhead kan zowel uit loonkosten als uit materiële uitgaven bestaan.
- 2015 te hanteren als nieuw ijkpunt voor de te realiseren bezuinigingen, zowel financieel als formatief.

5 Investerings

Het investeringsplan bevat investeringen die de gemeente in de periode 2014-2019 wil uitvoeren. Het Investeringsplan 2014-2019, dat als bijlage 1 bij deze kadernota is gevoegd, geeft inzicht in de afzonderlijke investeringen, wat de status van de investering is (A is al besloten door college en/of raad, B is gemandateerd aan college/nog te besluiten door college of C raadsbesluit volgt) en hoe de kapitaallasten worden gedekt.

De basis wordt gevormd door het Investeringsplan 2013-2018. Uitgaande van het investeringsplan van vorig jaar zijn de kapitaallasten (rente en afschrijving) opnieuw berekend, waarmee een basisplan 2014-2019 ontstaat. Daaraan zijn toegevoegd:

- actualisatie van de investeringsramingen, onder meer op basis van de Jaarrekening 2013;
- aanvullende besluiten op het investeringsplan van vorig jaar, waarover de gemeenteraad al eerder heeft besloten;
- onvermijdelijke vervangingsinvesteringen waarover de gemeenteraad nog niet eerder heeft besloten. Die zijn noodzakelijk om het door de raad gewenste voorzieningsniveau te kunnen realiseren;
- een reservering voor de kapitaallasten van de investeringen nieuw beleid. In een later stadium wordt besloten over de invulling van deze reservering.

De effecten van de actualisatie van het investeringsplan leidt tot de volgende budgettaire effecten.

(bedragen x € 1.000)

Budgettair effect (+ = nadeel)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Mutaties in kapitaallasten	-2.731	-2.349	-1.149	-562	737	847
Mutaties in dekking riolering	325	129	126	638	134	-141
Mutaties in overige dekking	1.562	587	279	-86	-10	-36
Totaal	-844	-1.633	-744	-10	861	670

5.1 Actualisatie ramingen

Onderuitputting 2013

Uit de rekeningcijfers 2013 blijken de volgende realisatiepercentages:

(bedragen x € 1.000)

	Voorgenomen	Gerealiseerd	Procentueel
Raming uitgaven 2013	66.017	41.575	63%
Raming inkomsten 2013	-15.630	-6.779	43%
Saldo	50.387	34.796	69%

In de begroting wordt rekening gehouden met een realisatiepercentage van 70%. Op basis van deze aanname wordt een stelpost onderuitputting opgenomen in de begroting. Voor 2014 bedraagt de stelpost € 1,5 miljoen. Uit de tabel blijkt dat er in 2013 minder is geïnvesteerd dan de 70% waarmee rekening is gehouden. Dat betekent dat de stelpost 2014 geheel kan worden ingevuld.

Bij de actualisatie van het investeringsplan zijn tevens de stelposten onderuitputting voor de jaren 2015-2019 geactualiseerd. De hoogte van de stelposten is gebaseerd op een jaarlijks uitputtingspercentage van 70%.

Stelpost onderuitputting	Begroting 2013-2017	Bijstelling o.b.v. actualisatie	Begroting 2014-2018
2015	-1.500.000	600.000	-900.000
2016	-1.200.000	300.000	-900.000
2017	-900.000	0	-900.000
2018	-900.000	0	-900.000
2019	-900.000	0	-900.000

5.2 Nieuwe investeringen

Nieuwe investeringen worden ingedeeld in drie categorieën.

1. Noodzakelijke vervangingsinvesteringen
2. Vermijdbare vervangingsinvesteringen
3. Uitbreidingsinvesteringen

In het nieuwe investeringsplan zijn de volgende nieuwe onvermijdelijke vervangingsinvesteringen opgenomen. Toelichtingen op de nieuwe vervangingsinvesteringen zijn te vinden in het bijgevoegde Investeringsplan 2014-2019.

(bedragen x € 1.000)

(- = voordelig)	Inv. Bedrag	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Vervangingsinvesteringen							
Vervanging brandmeldinstallatie Stadhuis	205	0	0	31	30	29	28
Vervanging College-auto	50	0	0	0	0	0	0
Vervanging bedrijfsauto's GEO	58	0	0	0	0	0	14
Vervanging pinautomaten	25	0	0	0	0	0	6
Vervangingsinvestering ICT	1.000	0	0	0	0	0	0
Stelpost kleine investeringen parkeren	61	0	0	0	0	0	0
Vervangen walmuren	4.005	0	0	0	0	8	85
Versmallen rijbaan Amsterdamsevaart	1.500	0	0	5	40	125	123
Stelpost beschoeiingen en steigers	679	0	0	0	0	0	0
Stelpost riolering	8.000	0	0	0	0	0	0
Vervangingsinvesteringen Vastgoed	2.500	0	0	58	115	170	223
Dekking exploitatie vastgoed		0	0	-58	-115	-170	-223
Vervanging Toneelschuur licht/geluid/automatisering	142	0	0	0	0	0	0
Vervangingsinvesteringen Patronaat	100	0	0	0	0	0	0
Vervangingsinvesteringen Toneelschuur	1.094	0	0	0	0	0	128
Vervangingsinvesteringen Schouwburg/Philharmonie	2.134	0	0	0	0	0	320
Vervangingsinvesteringen buitensport (2019)	1.445	0	0	0	0	0	0
Totaal vervangingsinvesteringen onvermijdelijk	22.998	0	0	36	70	162	704

Op dit moment worden nog geen besluiten genomen over het honoreren van vermijdbare vervangingsinvesteringen en uitbreidingsinvesteringen. Besluitvorming over de vermijdbare vervangingsinvesteringen en uitbreidingsinvesteringen wordt doorgeschoven naar de Kadernota 2015.

Voor het honoreren van de uitbreidingsinvesteringen is een budget gereserveerd (zie paragraaf 5.3.1).

5.3 Afwegingskader honoreren nieuwe investeringen

Bij het honoreren van nieuwe investeringen wordt een drietal kaders gehanteerd:

1. **Schuldenlast**
Om te voorkomen dat extra geldleningen aangetrokken moeten worden om de nieuwe investeringen te financieren is het van belang dat het investeringsvolume lager is dan de afschrijvingslast in de begroting.
2. **Investeringsplafond**
De netto kapitaallasten moeten vanaf 2017 onder het investeringsplafond blijven. Indien de maximale ruimte onder het investeringsplafond wordt benut, dan treedt voor de jaren 2017 en verder een verslechtering op van het budgettair kader. Dit wordt veroorzaakt doordat de netto kapitaallasten in 2017 en 2018 lager waren dan het investeringsplafond.
3. **Budgettair kader**
Belangrijke vraag bij het honoreren van investeringen is in hoeverre de kapitaallasten van de nieuwe investeringen binnen de bestaande meerjarenbegroting kunnen worden gedekt.

5.3.1 Schuldenlast

De jaarlijkse afschrijvingskosten bedragen gemiddeld € 29 miljoen per jaar. Indien het netto-investeringsvolume in een jaar onder de € 29 miljoen blijft, dan is het niet nodig om geld aan te trekken voor de financiering van de investeringen. Bij een investeringsvolume kleiner dan € 29 miljoen zal het investeringsplan een bijdrage leveren aan de reductie van de schuldenlast.

(bedragen x € 1.000)

(-/- = extra leningen aantrekken)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Afschrijvingen	27.110	29.006	28.672	29.422	29.587	29.855
Netto investeringsvolume incl. vervanging noodzakelijk	29.569	41.072	22.816	22.000	21.575	13.934
Subtotaal	-2.459	-12.066	5.856	7.422	8.011	15.921
Reservering investeringen nieuw beleid	0	0	3.684	4.500	4.925	12.566
Totaal	-2.459	-12.066	2.172	2.922	3.086	3.355

Om de komende jaren tot een verdere reductie van de vaste schuld te komen, wordt vanaf 2016 een kasstroomplafond investeringen ingesteld van € 26,5 miljoen. Voor dit bedrag dienen zowel de noodzakelijke vervangingsinvesteringen als de investeringen nieuw beleid te worden gerealiseerd. Er ontstaat zodoende een jaarlijkse aflossingscapaciteit van circa € 2,5 miljoen per jaar.

Dit leidt ertoe dat na honoreren van de noodzakelijke vervangingsinvesteringen de volgende investeringsruimte wordt gereserveerd.

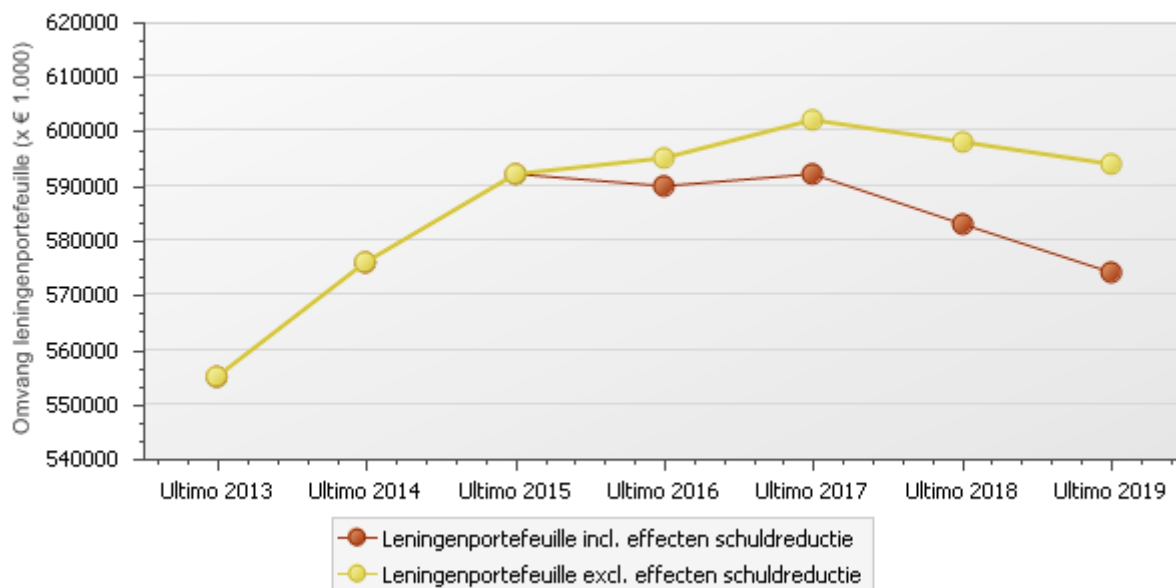
(bedragen x € 1.000)

Investeringsvolume	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Reservering investeringen nieuw beleid	0	0	3.684	4.500	4.925	12.566
Totaal	0	0	3.684	4.500	4.925	12.566

Wanneer de beschikbare ruimte niet volledig wordt aangewend ontstaat er meer aflossingsruimte.

Naast de maximering van het maximale netto investeringsvolume op € 26,5 miljoen wordt er eveneens in de exploitatie een aflossingsruimte van € 2,5 miljoen opgenomen. In onderstaande grafiek wordt het effect van deze twee maatregelen op de opvang van de schuldenlast weergegeven.

Prognose ontwikkeling leningenportefeuille

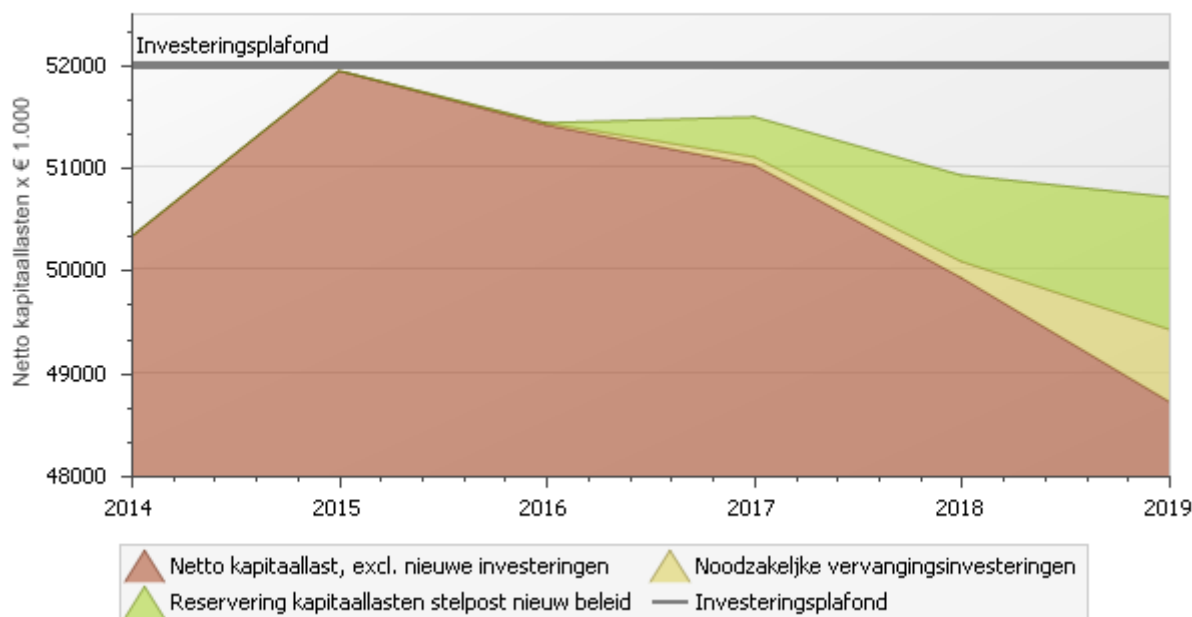
5.3.2 Investeringsplafond

Bij het beoordelen van nieuwe investeringsvoorstellen blijft ook gedurende de nieuwe collegeperiode het investeringsplafond op de kapitaallasten van € 52 miljoen maatgevend. De netto kapitaallasten moeten vanaf 2017 onder het investeringsplafond blijven. Wanneer rekening wordt gehouden met de kapitaallasten van de noodzakelijke vervangingsinvesteringen en de reservering voor kapitaallasten investeringen ontstaan er geen problemen met het investeringsplafond. Daarbij zijn door de onderuitputting in het boekjaar 2013 ook de kapitaallasten voor 2014, 2015 en 2016 onder het investeringsplafond gekomen.

(bedragen x € 1.000)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Investeringsplafond	52.000	52.000	52.000	52.000	52.000	52.000
	52.000	52.000	52.000	52.000	52.000	52.000
Gebruikte ruimte:						
Kapitaallasten	58.581	60.584	60.836	61.473	61.488	61.598
Dekking rioolrecht	-7.775	-7.970	-8.687	-9.240	-9.775	-10.050
Overige nieuwe dekking	-488	-671	-712	-751	-789	-840
Gebruikte ruimte	50.318	51.943	51.438	51.482	50.924	50.708
Ruimte onder investeringsplafond	1.682	57	562	518	1.076	1.292

Netto kapitaallasten

5.3.3 Budgettair kader

(bedragen x € 1.000)

Budgettair effect (-/ = voordelig)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Effect actualisatie	-844	-1.633	-780	-474	-137	-1.313
Onvermijdelijke vervangingsinvesteringen	0	0	36	70	162	704
Stelpost nieuwe investeringen	0	0	0	394	836	1.279
Totaal budgettair effect	-844	-1.633	-744	-10	861	670

De actualisatie van het Investeringsplan is voor de jaren 2014-2017 positief. Voor de jaren 2018 en 2019 is de actualisatie negatief. Dit wordt veroorzaakt doordat er ten opzichte van de begroting 2014 meer in de stad wordt geïnvesteerd. De nadere invulling van de investeringen dient nog plaats te vinden. Ondanks het negatieve budgettaire effect in 2018 en 2019 blijven de kapitaallasten wel ruimschoots onder het investeringsplafond van € 52 miljoen.

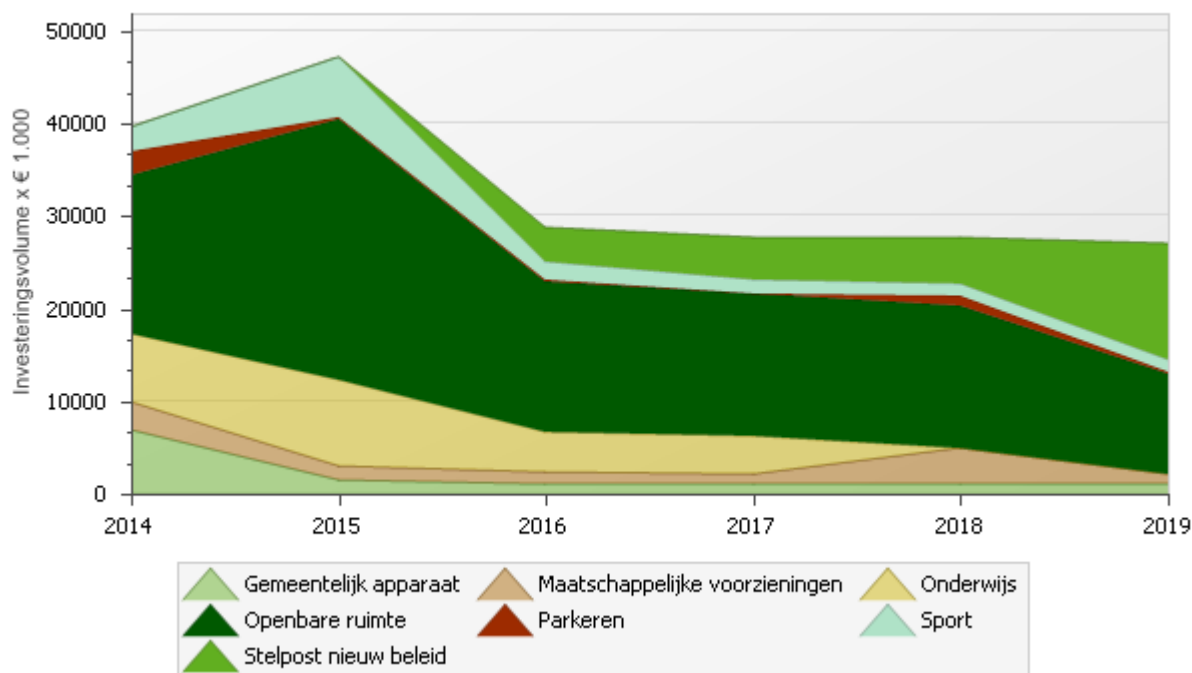
5.4 Realistisch investeringsvolume

In onderstaande tabel zijn de bruto-investeringen 2014-2019 per investeringscategorie opgenomen.

(bedragen x € 1.000)

Cluster	Inv.2014	Inv.2015	Inv.2016	Inv.2017	Inv.2018	Inv.2019
Gemeentelijk apparaat	6.934	1.426	1.020	1.000	1.083	1.050
Maatschappelijke voorzieningen	3.071	1.621	1.353	1.124	3.932	1.035
Onderwijs	7.258	9.243	4.424	4.097	14	
Openbare ruimte	17.052	28.259	16.154	15.389	15.324	10.979
Parkeren	2.712	105	170	95	978	61
Sport	2.653	6.539	1.945	1.445	1.445	1.445
Stelpost nieuw beleid	0	0	3.684	4.500	4.925	12.566
Eindtotaal	39.680	47.193	28.750	27.650	27.701	27.136

Investeringsvolume

5.4.1 Gemeentelijk apparaat

De hoge investeringen gemeentelijk bezit in 2014 worden sterk beïnvloed door de investeringen in de nieuwe huisvesting. Het investeringsvolume voor de latere jaren bestaat met name uit de vervangingsinvesteringen ICT. Voor ICT dient nog een beheerplan opgesteld te worden.

5.4.2 Onderwijs

De investeringen in het onderwijs zijn gebaseerd op de nota Actualisering Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs (SHO 2012/130442). In het kader van de jaarlijkse actualisatie van het Investeringsplan zijn alle investeringen in onderwijslocaties op juistheid, realiteit en haalbaarheid beoordeeld. De bedragen die per locatie in het Investeringsplan zijn opgenomen, zijn gebaseerd op de wettelijke normbedragen. Hierdoor is op begrotingsbasis een zo betrouwbaar mogelijk beeld van de kosten van de voorgenomen investeringen in het Investeringsplan opgenomen. Dit heeft geleid tot herverdelingen binnen de investeringsbudgetten en een nieuwe fasering van uitgave over de jaren.

Door het Investeringsplan kritisch te beoordelen is er binnen het SHO ruimte gevonden om een aantal knelpunten op te lossen. De benodigde investeringsruimte voor de 1e inrichting (investeringsbehoefte tot en met 2018 ruim € 1 miljoen) en de vervanging van het dak van De Brandaris (€ 0,6 miljoen) zijn ten laste gebracht van de programmaliijn Schalkwijk. Per saldo resteert een budget voor de programmaliijn Schalkwijk van € 9,1 miljoen.

Daarnaast wordt er een stelpost gevormd van € 240.000. Deze stelpost wordt o.a. gebruikt voor de afwikkelingen van onderwijsinvesteringen. De vorming van de stelpost wordt gedekt door het aframen van een deel van het gereserveerde budget voor de bouw van het 1^e Christelijk Lyceum.

Actualisatie op basis van de onderuitputting leidt tot de volgende mutaties:

(bedragen x € 1 miljoen)

Jaarschijven SHO	IP2013-2018	IP2014-2019	Mutatie
2013	11,3	8,1	-/- 3,2
2014	13,9	3,9	-/-10,0
2015	2,8	9,2	6,4
2016	0	4,4	4,4
2017	1,7	4,1	2,4
2018	0	0	0

De zorgplicht voor het buitenonderhoud wordt met ingang van 2015 gedecentraliseerd naar de schoolbesturen. De decentralisatie zal gepaard gaan met een uitname uit het gemeentefonds. De uitname geldt niet voor de gemeentelijke zorgplicht voor vervangende nieuwbouw, uitbreidingen en aanpassingen aan schoolgebouwen. Deze zorgplicht wordt niet gedecentraliseerd naar de schoolbesturen.

5.4.3 Maatschappelijke voorzieningen

De vervangingsinvesteringen voor de cultuurpodia zijn opgenomen conform de vervangingsplannen. Voor de noodzakelijke vervangingen is voldoende investeringsbudget voorhanden. Voor de benodigde middelen voor onderhoud en vervangingsinvesteringen van de overige maatschappelijke voorzieningen worden nog beheerplannen opgesteld. Met nieuwe uitbreidingsinvesteringen in maatschappelijke voorzieningen houdt het investeringsplan voor de jaren na 2014 op dit moment geen rekening.

Op basis van de vervangingsplannen zijn de vervangingsinvesteringen voor de Toneelschuur en Schouwburg geactualiseerd. Het totale investeringsvolume binnen de planperiode blijft gelijk. Wel zijn er verschuivingen tussen de jaarschijven. Tevens zijn de afschrijftermijnen gedifferentieerd, zodat de afschrijftermijnen aansluiten bij de afschrijftermijnen van de afschrijftabel van de nota activabeleid.

5.4.4 Openbare ruimte

Door verwerking van het geactualiseerde beheerplan openbare ruimte in de begroting kunnen de noodzakelijke vervangingen worden uitgevoerd en wordt het kwaliteitsniveau gewaarborgd dat de raad heeft vastgesteld. Voor de rioleringen is structureel budget in het investeringsplan. Het verbreed Gemeentelijke Rioleringsplan (GRP) is in 2013 geactualiseerd.

5.4.5 Parkeren

Voor de noodzakelijke vervangingsinvesteringen in de parkeergarages zijn meerjarig investeringsbudgetten opgenomen.

5.4.6 Sport

Voor de vervanging van sportvelden en sportaccommodaties is in 2012 een beheerplan opgesteld. Uit dit plan blijkt dat voor het onderhoud en de vervanging van de buitensportaccommodaties niet alle geraamde investeringen noodzakelijk zijn. Voor de binnensportaccommodaties daarentegen zijn meer investeringen nodig dan geraamd. Per saldo is in het investeringsplan voldoende budget opgenomen om de benodigde vervangingsinvesteringen te kunnen uitvoeren.

Beslispunt

Het college stelt de raad voor:

- Het Investeringsplan 2014-2019 vast te stellen.
- Vanaf 2016 een kasstroomplafond investeringen in te stellen van € 26,5 miljoen.
- De investeringsselectie voor de nieuwe uitbreidingsinvesteringen plaats te laten vinden bij de Kadernota 2015. Bij de Programmabegroting 2015 wordt een procesvoorstel voor de investeringselectie opgenomen.

¹ In afwijking van voorgaande jaren wordt voorgesteld om het Investeringsplan vast te stellen. Reden is dat er in dit Investeringsplan in tegenstelling tot andere jaren geen nieuw beleid is verwerkt. Alleen noodzakelijke vervangingsinvesteringen worden ter besluitvorming voorgelegd.

6 Grondbeleid

Bij de behandeling van de Kadernota wordt ook het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties (MPG) aangeboden en bij de begroting vastgesteld. Het bevat informatie voor de raad over de financiële en inhoudelijke ontwikkelingen en het resultaat van de Haarlemse grondexploitatie-projecten. Bij het vaststellen van het MPG wordt het geheel van informatie goedgekeurd. Daarmee heeft de raad haar rol volledig uit kunnen voeren: vaststellen van de kaders, toetsing & controle ervan en toekenning van de budgetten. In dit hoofdstuk wordt beknopt een overzicht gegeven op welke punten dit MPG afwijkt ten opzichte van het MPG van vorig jaar, dus wat er in het afgelopen jaar is gewijzigd.

Het resultaat van een grondexploitatie wordt door verschillende invloeden gewijzigd. Er kan sprake zijn van:

- verhoging of verlaging van de totale inkomsten of uitgaven, bijvoorbeeld als gevolg van een gewijzigd bouwprogramma of een gewijzigde subsidie;
- verschuivingen van geraamde inkomsten en uitgaven in de tijd.

Het resultaat van een grondexploitatie wordt bepaald door het verschil tussen de totale kosten en de totale opbrengsten. Aan die kosten en opbrengsten wordt jaarlijks rente toegerekend. Omdat uitgaven en inkomsten in verschillende jaren voorkomen kunnen zij daardoor niet goed met elkaar worden vergeleken. Om de resultaten wel vergelijkbaar te maken worden ze teruggerekend in de tijd naar geld op eenzelfde tijdstip, de zogenaamde netto contante waarde (NCW). Het MPG 2014 geeft de resultaten van de grondexploitaties per 1 januari 2014 weer.

Verschuivingen in de tijd van geraamde inkomsten/uitgaven

Verschuivingen in de tijd van inkomsten en uitgaven zijn van invloed op het resultaat van een grondexploitatie. Over het geïnvesteerd vermogen in een grondexploitatie wordt rente gerekend. Hoe eerder een uitgave plaatsvindt, hoe eerder de rente begint te tellen (waardoor het resultaat verslechtert). Hetzelfde geldt voor de inkomsten: hoe eerder deze zijn ontvangen, hoe eerder de rente begint te tellen en hoe beter het resultaat van een grondexploitatie. De belangrijkste verschuivingen in de tijd van geraamde inkomsten en uitgaven, ten opzichte van het MPG 2013, worden hieronder weergegeven.

- Voor de Oost-fase van het project 023 /de Entree heeft een nieuwe onderhandeling plaatsgevonden. Om het project succesvol te kunnen starten zijn de gronduitgiften gefaseerd, waarbij de inkomsten over meerdere fases zijn verdeeld.
- In het project Aziëweg is de grondverkoop van toren 3 en de bijbehorende investeringen in een graszaadscenario gezet
- In Europawijk Zuid is het project Italiëlaan uitgesteld en in een graszaadscenario gezet. Het is momenteel niet duidelijk wanneer de bouw kan starten.
- In de projecten Waarderpolder en de Spoorzone is het eerder toegepaste graszaadscenario herijkt. De geraamde inkomsten/uitgaven voor Scheepmakerskwartier fase 1 zijn een jaar uitgesteld.
- Ook voor DSK, Slachthuisterrein, Meerwijk Centrum en Badmintonpad is de uitvoering van de projecten verschoven. Dit betekent dat inkomsten/uitgaven later plaatsvinden.
- In Delftwijk komen de IP bijdragen later binnen dan geraamd in verband met een latere startdatum van werkzaamheden. Een aantal uitgaven in het Wijkpark vindt later plaats dan eerder was geraamd.

Wijzigingen in de raming van uitgaven

Naast verschuivingen in tijd, zijn wijziging van geraamde uitgaven van invloed op het resultaat van de grondexploitatie. Wanneer de totale uitgaven over de jaren stijgen zal dit een nadelig effect hebben op het resultaat van de grondexploitatie. Als de totale uitgaven dalen dan is er sprake van een positief effect op het resultaat. De belangrijkste wijzigingen van geraamde uitgaven, ten opzichte van het MPG 2013, worden hieronder weergegeven.

- De geraamde uitgaven in de grondexploitatie 023 (De Entree) zijn gestegen met € 700.000 voor planontwikkeling en -begeleiding door nieuwe afspraken rondom plandeel Oost. Door gefaseerde gronduitgifte krijgt dit project een langere looptijd. Hier staat tegenover dat de zekerheid van de inkomsten is gewaarborgd.
- De gronduitgifte binnen het project Aziëweg vertraagt, waardoor € 300.000 aan extra rentelasten wordt verwacht. De effecten hiervan zijn reeds gemeld.
- In de Waarderpolder Zuid West (EBH) is de raming voor de uitgaven met ca. € 800.000 omhoog bijgesteld. Dit wordt veroorzaakt door een risicoraming inzake verkrijging subsidie en verhoging van de kosten planontwikkeling en -begeleiding vanwege de rechtsgang en afwikkeling met Fortress.
- In het project Spoorzone Oost is de prognose voor planontwikkeling en begeleiding bijgesteld naar € 400.000 toegevoegd. In Waarderpolder Noord Oost zijn de ramingen voor planontwikkeling en -begeleiding met € 300.000 verhoogd in verband met meerkosten voor de watergang.
- In Waarderpolder Noord West is de raming voor milieuonderzoek met € 150.000 verhoogd.
- De geraamde uitgaven op het project Slachthuisterrein zijn verhoogd met € 750.000 als gevolg van achterstallig onderhoud en risico's schadevergoeding. De post van € 500.000 wordt onderdeel van de bepaling van de taxatie en wordt naar verwachting verlegd bij de voormalige erfpachter.
- De geraamde uitgaven binnen het project Ripperda zijn met € 130.000 verminderd door restitutie van een schadeclaim.
- In het project Badmintonpad zijn de geraamde uitgaven totaal met € 200.000 verlaagd naar aanleiding van hertaxatie voor verwerving en opname van een btw risico.
- De geraamde uitgaven in het project Scheepmakerskwartier fase 1 en 2 zijn in totaal met € 500.000 verlaagd door lagere verwervingskosten en opname van plankosten, die uiteindelijk door de ontwikkelaar vergoed worden.
- In de grondexploitatie Delftwijk Programma zijn de geraamde uitgaven verhoogd als gevolg van opname van fiscale risico's en aanvullende bouwwerkzaamheden.
- De totale uitgaven voor het project Marsmanplein is omhoog bijgesteld met € 400.000, onder andere ten behoeve de noodzakelijke herinrichting van omliggend gebied.

Wijziging in de raming van inkomsten

Ook wijzigingen in de geraamde inkomsten zijn van invloed op het resultaat van de grondexploitatie. Wanneer de totale inkomsten over de jaren dalen zal dit een nadelig effect hebben op het resultaat van de grondexploitatie. Als de totale inkomsten stijgen dan is er sprake van een positief effect op het resultaat. De belangrijkste wijzigingen van geraamde inkomsten, ten opzichte van het MPG 2013, worden hieronder weergegeven.

- Nieuwe afspraken rondom plandeel Entree Oost leiden tot verlaging van de geraamde inkomsten met € 3.200.000.
- Het project Aziëweg heeft door een aangepast programma verlaging van inkomsten volgens de melding in de bestuursrapportage 2013-2. Dit wordt gedeeltelijk opgevangen door een uitkering BLS-middelen.
- Ook in Meerwijk Centrum wordt het bouwprogramma aangepast, hetgeen resulteert in een lager geraamde gronduitgifte dat gedeeltelijk gecompenseerd wordt door de inzet van BLS gelden. De totale inkomsten worden thans € 350.000 lager geraamd.
- In de Waarderpolder Noord West zijn door aanpassing van het graszaadscenario de inkomsten € 260.000 lager geraamd.
- Waarderpolder Zuid West heeft € 1.000.000 lagere inkomsten door een gewijzigde raming van de gronduitgifte (lager) en de subsidie-inkomsten (hoger).
- Waarderpolder Noord Oost laat een verbetering van € 300.000 in de inkomsten zien. De raming voor de gronduitgifte is verhoogd, maar de raming voor de provinciale subsidie is verlaagd.
- In Waarderpolder Noord West wordt er € 250.000 minder aan grondinkomsten verwacht vanwege verzwaring van het graszaadscenario.
- De raming gronduitgifte Spoorzone Oostpoort Oost verbetert met € 1.000.000 als gevolg van een herwaardering.
- De gronduitgifte binnen het project Slachthuisterrein is voor € 500.000 verlaagd vanwege een herwaardering van het bouwprogramma.

- Binnen project Scheepmakerskwartier fase 1 en 2 is de raming gronduitgifte met € 700.000 verlaagd omdat de Drijfriemenfabriek administratief wordt overgedragen naar Vastgoedbeheer. De raming overige opbrengsten is verhoogd met € 360.000 als gevolg van een bijdrage van de ontwikkelaar in de plankosten en het bouwrijp maken.
- De raming gemeentelijke bijdragen binnen de grondexploitatie Delftwijk programma is voor €1.800.000 verlaagd, onder andere als gevolg van uitkering naar de deelprojecten. Zo laat het project Wijkpark verbetering zien van € 800.000 als gevolg van deze IP bijdrage. Dit zijn overigens budgetneutrale administratieve wijzigingen.

Gevolgen van de wijzigingen voor het MPG

In het volgende schema zijn de wijzigingen cijfermatig per grondexploitatie weergegeven.

Bedragen x € 1.000	MPG 2013	BeRap-2	MPG 2014	Verschil	20131231
Negatief = opbrengst CW = Contante Waarde per 1 januari	Resultaat CW 0101	Resultaat CW 0101	Resultaat CW 0101	einde jaar	voorziening totaal ult 2013
totaal:	-10.983		-2.801		-21.273
Centrum					
014 Raaks	-2.629	-2.639		2.629	
Zuid-West					
028 FUCA Ld Buurt-Roz Prieel - Transvlbr	1.428	1.428		-1.428	
Oost					
005 Waarderpolder, revitalisering, Noord	3.663	3.683	4.538	875	-4 538
007 Waarderpolder, revitalisering, Noord	-248	-221	-320	-72	
010 Waarderpolder, revitalisering, Zuid-	-2.588	-2.307	-3.627	-1.040	
115 Spoorzone Oostpoort Oost fase 2	-2.160	-1.914	-2.714	-555	
094 Spoorzone Oostpoort West Oudeweg	-1.051	-1.060	-1.368	-318	
113 Spoorzone Scheepmakerskwartier	349	222	782	433	- 782
159 Scheepmakerskwartier Fase 2	167	487	241	74	- 241
091 DSK	-761	-854	-750	11	
141 Zomerzone Zuidstrook			-232	-232	
142 Slachthuisterrein - Oorkondelaan	-28	1.158	1.221	1.249	-1 221
Schalkwijk					
036 SW2000 Europawijk-Z	-142	-169	-281	-140	
037 "023" Haarlem	-16.161	-15.859	-10.759	5.402	
042 Aziweg	4.522	5.796	5.136	614	-5 136
043 Meerwijk-Centrum	4.493	5.141	5.047	553	-5 047
Noord					
017 Ripperda	-3.255	-3.258	-2.489	766	
079 Deliterrein	1.706	1.692	1.759	53	-1 759
157 Badmintonpad	2.586	2.639	2.549	-38	-2 549
160 Land in Zicht			-1.362		
130 Delftwijk Programma	-8.478	-8.586	-6.746	1.732	
131 A Delftlaan Noord	-35	-225	-382	-347	
132 B Slauerhoffstraat	121	129	100	-21	
133 Winkelcentrum	-257	-266	-371	-114	
134 Wijkpark, Middengebied	6.727	6.675	6.161	-566	
135 Delftplein	34	34	35	2	
136 Delftlaan Zuid	735	735	756	21	
138 A. van der Leeuwstraat	276	276	276	-1	
Subtotaal Delftwijk	-876	-1.227	-171	705	

Door de mutaties in de prognoses en de graszaadscenario's daalt de waardering van de projectresultaten die in het vorige MPG werd ingeschat van € 11,0 miljoen opbrengst naar een bedrag van € 2,8 miljoen opbrengst.

Het resultaat van € 2,8 miljoen opbrengst is een saldo van € 21,3 miljoen aan naar verwachting verliesgevende projecten en € 24,1 miljoen aan projecten met een verwacht positief resultaat.

Voor die projecten waarvan we verwachten dat ze verliesgevend zijn is conform wet en regelgeving een "voorziening toekomstige verliezen" getroffen. Hierop wordt onder het kopje "reserve en voorziening" verder ingegaan.

Globaal overzicht ontwikkelingen in grondexploitaties

Door de centrale ligging bij Amsterdam en Schiphol blijft Haarlem een aantrekkelijke woonstad. Ondanks de gewijzigde marktsituatie wordt er in Haarlem nog steeds gebouwd. De projecten Zuidstrook, Scheepmakers-kwartier fase 1 en Entree West zijn gestart. Delftwijk Noord (4 projecten) nadert haar voltooiing en Delftwijk Zuid (2 projecten) is in voorbereiding. Project Fuca Leidsebuurt is in 2013 voltooid.

Echter, de gewijzigde marktsituatie heeft inmiddels ook wat sporen achtergelaten. Zo is de laatste fase van de projecten Raaks en Ripperda gestagneerd. De verwachte vertraging is een feit geworden in de projecten Deli, Waarderpolder en Spoorzone. Om de gewijzigde marktsituatie het hoofd te kunnen bieden, zullen in de projecten Schalkstad, Slachthuisterrein, Delftwijk Zuid en DSK fase 3, keuzes gemaakt moeten worden in het bouwprogramma en/of de fasering. De grondexploitatie Raaks is eind 2013 geliquideerd in afwachting van nieuwe marktontwikkelingen.

Reserve en voorziening

Als de prognose van het resultaat van een grondexploitatie een tekort laat zien moet hier direct een voorziening voor worden getroffen. Die wordt getroffen ten laste van de reserve grondexploitaties. Daarom is het van groot belang om de nieuwste inzichten te volgen in de meerjarenprognoses van de grondexploitaties. Mutaties in projecten met een tekort hebben direct invloed op de voorziening toekomstige verliezen en op de reserve grondexploitaties.

Alle verwachte tekorten zijn opgevangen in de voorziening toekomstige verliezen, die is gegroeid naar € 21,3 miljoen. Deze voorziening bedroeg per 1 januari 2013 € 18,9 miljoen (MPG 2013). Per eind 2012 was de reserve grondexploitatie volledig uitgeput. De reserve is bedoeld als weerstandsvermogen voor de grondexploitaties en dus om het ophogen van een voorziening toekomstige verliezen mogelijk te maken.

Om de reserve grondexploitaties weer op niveau te krijgen is bij de Kadernota 2013 besloten in 2013 en 2014 een dotatie van € 1,5 miljoen te doen vanuit de algemene middelen. Hiernaast is in 2013 ook een winstneming van € 1,1 miljoen uit de grondexploitatie Ripperda gedaan en grondexploitatie Raaks met een positief saldo van € 3,5 miljoen geliquideerd en toegevoegd aan de reserve. Deze ontwikkelingen hebben het mogelijk gemaakt de voorziening toekomstige verliezen op te hogen naar € 21,3 miljoen. De stand van de reserve grondexploitatie bedraagt thans € 2,2 miljoen. Met de dotatie van € 1,5 miljoen in 2014 zal per 31 december 2014 de stand van de reserve naar verwachting € 3,7 miljoen zijn.

Beslispunt

Het college stelt de raad voor kennis te nemen van het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties 2014-2019.

7 Belastingen en woonlasten

7.1 Algemene uitgangspunten tarievenbeleid

Het belastingbeleid in Haarlem is gebaseerd op twee uitgangspunten: kostendekkendheid voor rechten en inflatieaanpassing voor belastingen. Voor 2014 wordt voor belastingen een inflatie aangehouden van 1,5%, zoals berekend en toegelicht in het hoofdstuk totstandkoming van de meerjarenraming 2015-2019. Voor heffingen geldt bovendien dat een compensatie pas mogelijk is als die binnen de grenzen van kostendekkendheid blijft, maar de belastingvoorstellen worden pas in december 2014 (voorafgaand aan het begrotingsjaar 2015) vastgesteld.

Naast deze algemene uitgangspunten van het tarievenbeleid is in het coalitieprogramma Haarlem 2014-2018 Samen Doen! vastgelegd om de gemeentelijke belastingen, behoudens inflatie, ongemoeid te laten, met uitzondering van de precariotarieven op kabels en leidingen. Deze worden met 2% per jaar boven inflatie verhoogd. Ook de parkeertarieven worden in twee fases verhoogd.

De woonlasten in Haarlem zijn opgetrokken tot boven het landelijk gemiddelde van de 100.000+ gemeenten. Uitgangspunt van beleid is dat de woonlasten relatief niet verder stijgen. Daarom zal de OZB voor woningen de komende jaren niet meer stijgen dan met het inflatiepercentage. Op basis van de bestaande meerjarenraming wordt de OZB voor niet-woningen de komende 2 jaar nog wel met 3% boven inflatie verhoogd.

Voor de riool-en afvalstoffenheffing geldt het uitgangspunt dat deze 100% kostendekkend moeten blijven.

7.2 Inzicht in wettelijke ontwikkelingen

Wetsvoorstel vrijstelling precariobelasting netwerken en nutsbedrijven

Op 7 december 2010 nam de Tweede Kamer (opnieuw) een motie aan om het wetsvoorstel vrijstelling precariobelasting op netwerken van nutsbedrijven alsnog in te dienen. Over dit concept wetsvoorstel heeft de Raad van State in september 2012 advies uitgebracht. Naar aanleiding van dit advies heeft de minister besloten meer tijd te nemen om te studeren op reële alternatieven. Het wetsvoorstel gaat daarom nog niet naar de Tweede kamer. Bij de alternatieven wordt onderzocht of een analogie met de "gedoogconstructie" in de Telecomwet mogelijk is. Het wetsvoorstel tot afschaffing wordt tot de uitkomsten uit het nader onderzoek aangehouden. Op 27 februari 2014 zijn Kamervragen gesteld wanneer het wetsvoorstel aan de Tweede Kamer wordt aangeboden. Er is nog geen antwoord bekend.

Macronorm OZB

Bij het afschaffen van de limieten waarmee de OZB-tarieven mochten stijgen van het rijk is een zogenaamde macronorm afgesproken. Dit is een door het rijk gestelde norm waarmee landelijk gezien de OZB-tarieven voor dat jaar gemiddeld mogen stijgen. De macronorm is niet in wetgeving vastgelegd, maar is een bestuurlijke afspraak tussen het rijk en de VNG. De afspraak is dat bij overschrijding van de macronorm het volume van het gemeentefonds kan worden verlaagd. Als een individuele gemeente dat overschrijdt heeft het geen consequenties. Als de gemeenten in totaliteit boven de macronorm uitstijgen dan wel.

De landelijke opbrengst van de OZB stijgt in 2014 marginaal sneller dan is toegestaan. Dat meldt het

Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden, kortweg Coelo⁸. De landelijke opbrengst van de OZB stijgt namelijk met 2,6%, berekende de organisatie. Dat is meer dan de 2,45% die als bovengrens is afgesproken (de macronorm).

7.3 Haarlem vergeleken met andere gemeenten

Jaarlijks vergelijkt het Coelo, de tarieven en woonlasten van grote gemeenten. In 2014 stijgen de woonlasten van de grote gemeenten gemiddeld met 0,5%, dat is minder dan de verwachte inflatie van 1,5%. De woonlasten in Haarlem stijgen in 2013 met 2,4 %. De grotere stijging in Haarlem wordt veroorzaakt door de stijging van riooltarieven met 6,4%, tegen 0,7% gemiddeld. Daarnaast stijgt het OZB-tarief woningen met 4,9% in Haarlem, terwijl de gemiddelde stijging 2 % bedraagt.

De netto-woonlasten van een meerpersoonshuishouden in 2014 in Haarlem bedragen € 750 per woning. Het gemiddelde van de grote gemeenten in 2014 bedraagt € 661. De woonlasten in Haarlem zijn ruim 13% hoger dan het gemiddelde van de grote gemeenten. Van de 35 grote gemeenten stijgt Haarlem van plaats 10 in 2013 naar plaats 7 van duurste gemeente in 2014. Dat betekent dat zes gemeenten hogere en 28 gemeenten lagere woonlasten hebben dan Haarlem.

7.4 Ontwikkeling woonlasten

In deze paragraaf worden de voorstellen die in de kadernota worden gedaan bezien op consequenties voor de woonlasten, prijspeil 2015, dus inclusief inflatiecorrectie van 1,5 %.

Uiteraard zijn er nog andere ontwikkelingen van invloed op de woonlasten, zoals ontwikkeling van baten en lasten in 2014 (ontwikkeling kostendekkendheid bij de heffingen), waardoor op zijn vroegst bij de totstandkoming van de begroting 2015 een compleet beeld van de woonlasten kan worden geschetst.

De lokale woonlastendruk voor een gemiddeld meerpersoonshuishouden is opgebouwd uit de zogenaamde woninggebonden heffingen: de OZB voor woningen, de riool- en de afvalstoffenheffing. Voor 2014 zijn de woonlasten berekend op gemiddeld € 750 per woning. Op basis van de thans bekende gegevens ontwikkelen de woonlasten zich als volgt:

Lokale lastendruk (prijspeil 2015)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
OZB eigenaren woningen	263	267	267	267	267	267
Rioolheffing 1)	155	157	157	157	168	174
Afvalstoffenheffing	332	346	328	321	318	317
Totaal	750	770	752	745	753	758
Woonlastenindex	100%	102,6%	100%	99%	100%	101%

Noot:

1. Rekening is gehouden dat met ingang van 2016 de omslagrente daalt van 5% naar 4,5%
2. De ontwikkeling van de afvalstoffenheffing wordt voor een groot gedeelte bepaald door de kosten van afvalverwerking. In de huidige berekening wordt er van uitgegaan dat de kosten na 2015 meer marktconform zullen worden. Daarnaast vindt in 2014 en 2015 nog een extra dotatie plaats aan de vereveningsreserve afvalstoffenheffing plaats om het saldo op nul te krijgen.

Conclusie

Op basis van deze voorstellen stijgen de woonlasten in 2015 met 2,6%, in hoofdzaak vanwege een stijging van de afvalstoffenheffing.

⁸ Het COELO inventariseert de woonlasten van alle gemeenten. Daarin nemen de 37 grote gemeenten een afzonderlijke positie in. De resultaten van het jaarlijkse onderzoek worden door Haarlem gebruikt om de ontwikkeling van woonlasten te vergelijken met de ontwikkelingen in de overige grote gemeenten.

7.5 Actuele ontwikkeling belastingen en rechten in Haarlem

De actuele ontwikkelingen van de belastingen en heffingen die aan de woonlasten gerelateerd zijn, zijn in de vorige paragraaf weergegeven. Van de overige belastingen en heffingen zijn de volgende actuele ontwikkelingen te melden.

OZB-niet woningen

Als onderdeel van de invulling op de taakstelling inkomsten uit het vorige coalitieakkoord wordt de OZB-niet woningen jaarlijks tot en met 2016 met € 500.000 te verhoogd tot maximaal het landelijke gemiddelde is bereikt. Het tarief in Haarlem bedraagt voor de eigenaren 0,25169% van de WOZ-waarde, terwijl landelijk voor de grote gemeenten het tarief 0,26942% bedraagt. Voor gebruikers bedraagt het tarief in Haarlem 0,20120% van de WOZ-waarde, terwijl de grote gemeenten gemiddeld een tarief van 0,21058% in rekening brengen. Een opbrengstverhoging van € 500.000 resulteert in een tariefstijging van afgerond 3%.

De inflatie voor 2014 bedraagt 1,5 %, waardoor de totale tariefstijging 4,5% bedraagt, op basis van prijspeil 2014. Eventuele WOZ-waarde stijging of daling uit hertaxaties zijn daarin nog niet verdisconteerd.

Het nieuwe tarief kan dan worden berekend op 0,2630% van de WOZ-waarde voor eigenaren en 0,21025% van de WOZ-waarde voor gebruikers.

Parkeertarieven

De parkeertarieven worden, conform het vastgestelde bezuinigingskader, jaarlijks met 0,5% boven inflatiecorrectie verhoogd. Hiervoor is in de meerjarenraming een opbrengststijging van € 70.000 geraamd. Dat betekent dat de tarieven in 2015 met 2% worden verhoogd, inclusief inflatiecorrectie. Daarnaast wordt in het kader van de aanvullende bezuinigingen voorgesteld de parkeertarieven te verhogen met ingang van 2015 met € 150.000 oplopend tot € 300.000 structureel vanaf 2016.

Reclamebelasting

De ondernemers van de Cronjéstraat houden een onderzoek of er voldoende draagvlak is om mogelijk een reclamebelasting voor de Cronjéstraat in te voeren, op basis waarvan de gemeente een subsidie kan toekennen aan het ondernemersfonds voor activiteiten.

Als uit de hiervoor genoemde initiatieven blijkt dat invoering van de belasting wenselijk is, zal tijdig een voorstel en een vast te stellen verordening aan de raad worden voorgelegd.

Kostendekkendheid Wabo, havengelden en begraafrechten

Als onderdeel van de invulling op de taakstelling inkomsten is in de Kadernota 2012 besloten tot een betere kostendekkendheid van de overige heffingen. Hiervoor is in de meerjarenraming een opbrengstenstijging voorzien van € 150.000. De tarieven van (bouw)leges, haven- en begraafrechten worden met gemiddeld 1,75% extra verhoogd, dus met 3,25% totaal (inclusief inflatie). Voor de omgevingsvergunningen is dat 1,75%, omdat de inflatie bij de omgevingsvergunning is verdisconteerd in de bouwprizen.

Beslispunt

Het college stelt de raad voor:

- Het tarief OZB woningen voor 2015 en verder niet te verhogen, behoudens inflatie (voor 2015 1,5%).
- De tarieven OZB niet-woningen per 1 januari 2015 met 3% boven inflatie te verhogen tot een meeropbrengst van € 500.000, conform de in de Kadernota 2011 vastgelegde bezuinigingstaakstelling inkomsten tot en met 2017.
- De tarieven voor leges (voor zover niet wettelijk gemaximaliseerd), haven- en begraafrechten per 1 januari 2015 met 1,75 % boven inflatie te verhogen, conform de in de Kadernota 2011 vastgelegde bezuinigingstaakstelling inkomsten tot en met 2017. De tariefstijging per 1-1-2015 bedraagt daarmee 3,25%, inclusief inflatiecorrectie.
- Het tarief voor precariobelasting op kabels en leidingen voor 2015 met 2% boven inflatie te verhogen, derhalve met 3,5%.
- De algemene parkeertarieven per 1 januari 2015 met 2 % te verhogen en de parkeertarieven te verhogen waardoor met ingang van 2015 de opbrengst met € 150.000 toeneemt en vanaf 2016 en verder met € 300.000 toeneemt.

8 Ontwikkelingen sociaal domein

8.1 Beleidsmatige ontwikkelingen

De opgave

Vanaf 2015 krijgen we als gemeente meer verantwoordelijkheden in de zorg en ondersteuning van onze inwoners. Het gaat dan om werk en inkomen (participatiewet: samenvoeging huidige Wet werk en bijstand en Wet sociale werkvoorziening), de zorg voor jeugd en gezin (decentralisatie Jeugd), de zorg en ondersteuning aan kwetsbare mensen zoals ouderen, chronisch zieken en gehandicapten (decentralisatie Awbz) en Beschermd Wonen. We worden daardoor verantwoordelijk voor vrijwel de hele maatschappelijke ondersteuning van Haarlemmers. Het raakt alle leefgebieden; jong of oud, rijk of arm, gezond of hulpbehoevend. De decentralisaties gaan echter ook gepaard met oplopende rijksbezuinigingen. Deze zijn zo groot dat de raad begin 2012 heeft besloten de decentralisaties niet als een bezuinigingsopgave te beschouwen, maar om het hele sociaal domein inhoudelijk te bezien met als opgave: op weg naar een toekomstbesteding en betaalbaar sociaal domein (Nota 'Transitie sociaal domein, kadernota Samen voor Elkaar', 8 mei 2012, 2012/172892).

Wat gaat er veranderen?

De zorg, ondersteuning, opvang en begeleiding van mensen in een kwetsbare positie wordt anders georganiseerd. Alles is erop gericht dat mensen op hun niveau en naar draagkracht mee kunnen doen in de samenleving. De vanzelfsprekendheid van professionele zorg en ondersteuning verdwijnt. Informele hulp vanuit de eigen omgeving wordt belangrijker. Hulp- en dienstverlening start voortaan bij de vraag wat inwoners zelf kunnen. Niet meer bij wat zij niet meer kunnen of waar zij 'recht' op hebben. Professionals in de zorg krijgen meer zeggenschap en ruimte om ervoor te zorgen dat de juiste hulp op het juiste moment wordt geboden én om burgers te helpen zélf het leven op de rit te krijgen. Geen 'standaardoplossingen' meer aanbieden vanuit één organisatie, maar in gesprek met een burger over maatwerk. De gemeente moet er voor zorgen dat voorzieningen goed georganiseerd zijn: samenhangend, laagdrempelig en dichtbij. We moeten de sociale infrastructuur voor onze burgers zo inrichten dat zij hun ondersteuning goed kunnen regelen.

Hoe doen we dat?

De herinrichting van het sociaal domein vindt plaats aan de hand van vijf clusters: (1) basisinfrastructuur, (2) sociaal wijkteam, (3) informatie, advies & doorverwijzing, (4) specialistische ondersteuning, waaronder de decentralisaties en (5) gedragsverandering (Nota 'Samen voor elkaar: op weg naar een nieuwe sociale infrastructuur', 26 februari 2013, 2013/55659). Elk cluster heeft of krijgt een eigen transitieplan, die onderling wel hun samenhang kennen. De transitienota's basisinfrastructuur en specialistische ondersteuning (inclusief de beleidskaders Jeugd, Awbz, participatiewet en Hulp bij het huishouden) zijn reeds door de raad vastgesteld.

8.2 Financiële en personele ontwikkelingen

De nieuwe taken brengt naast een forse financiële geldstroom ook organisatorische en personele consequenties met zich mee. Zowel in de uitvoering van de taken maar ook qua beheer en beheersing van de nieuwe taken.

Financiële ontwikkelingen

Er is op dit moment nog geen volledig beeld van de middelen die per 1 januari 2015 voor de decentralisaties beschikbaar komen. Naar verwachting worden de bedragen in de meicirculaire bekend. Tot nu toe geldt dat, alhoewel de gegevens door het Rijk beschikbaar zijn gesteld (en zelfs onderdeel zijn van de Tweede Kamer stukken), er nog steeds onzekerheid (ook bij het Rijk) is over de juistheid van de cijfers. Gebaseerd op de beschikbare informatie (januari 2014) is de verwachting dat voor de decentralisaties de volgende middelen beschikbaar komen:

(bedragen x 1.000)

Ontwikkeling rijksbijdragen	2015	2016	2017	2018	2019
Nieuwe taken Wmo (incl. Awbz, doventolk, cliëntenondersteuning en uitvoeringsorganisatie)	22.200	22.200	22.200	22.200	22.200
AWBZ Beschermd Wonen (centrumtaken)	38.600	38.600	38.600	38.600	38.600
Jeugd (inclusief uitvoeringsorganisatie)	27.100	25.300	21.900	21.900	21.900
Wmo (bestaand)	10.800	10.800	10.800	10.800	10.800
Participatiebudget	4.800	5.000	5.100	5.300	5.300
WSW	16.900	16.000	15.300	14.600	14.600
Totaal	120.400	117.900	113.900	113.400	113.400
MO/VO	9.200	9.200	9.200	9.200	9.200
Totaal	129.600	127.100	123.100	122.600	122.600

De doventolk wordt landelijk geregeld. Gemeenten worden verantwoordelijk voor (het organiseren van) 24-uurs bereikbaarheid zonder middelen, dit komt dus (aanvullend) ten laste van het decentralisatiebudget. De organisatorische en financiële inbedding van de sociale wijkteams moet ook nog geregeld worden.

De behandeling van de verschillende wetten in de Tweede Kamer heeft (na het begrotingsoverleg langdurige zorg, kamerbrief 364302-120176-DMO, 17 april 2014) in ieder geval tot aanvullende budgetten geleid. Er worden extra middelen voor de langdurige zorg en jeugdzorg beschikbaar gesteld ter hoogte van € 360 miljoen in 2015, € 300 miljoen in 2016 en € 200 miljoen structureel in de jaren daarna.

(bedragen x € 1.000)

Aanvullende middelen a.g.v. begrotingsoverleg langdurige zorg (macro-budget)	2015	2016	2017	2018	2019
Begeleiding - dagbesteding/Wmo	195.000	165.000	50.000	40.000	30.000
Jeugdwet	60.000				
Extra middelen zorg in een instelling	105.000	135.000	150.000	160.000	170.000
Waarvan extra plaatsen	5.000	35.000	50.000	60.000	70.000
Waarvan begeleiding - dagbesteding	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000
Totaal	360.000	300.000	200.000	200.000	200.000

De middelen voor Begeleiding en dagbesteding worden toegevoegd aan het Sociaal Deelfonds.

Voor de Jeugdwet komt in 2015 aanvullend € 60 miljoen beschikbaar. Een deel hiervan zal aan het macrobudget Jeugdwet, dat aan gemeenten wordt uitgekeerd, worden toegevoegd. Over deze middelen worden nadere afspraken met de VNG gemaakt. Met het andere deel wordt een soepele overgang in het nieuwe stelsel bewerkstelligd van instellingen voor jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering met een bovenregionaal of landelijk werkgebied.

De middelen voor extra plaatsen gaan naar aanbieders van langdurige zorg zodat meer plaatsen in instellingen behouden kunnen worden. De toedeling van de middelen voor begeleiding en dagbesteding is nog niet duidelijk, dit lijkt ook naar de zorginstellingen te gaan en niet naar de gemeenten. Aangenomen wordt dat in de meicirculaire ook voor deze extra middelen de exacte bedragen per gemeente zichtbaar gemaakt worden.

In het vervoltraject naar de begroting 2015 wordt per taak en/of product een verfijnde raming gemaakt van de verwachte uitgaven (veelal door middel van p*q). De resultaten van de binnenkort te starten verwerving zullen hiervoor een belangrijke onderbouwing zijn. Hiermee ontstaat inzicht in mate waarin (op begrotingsbasis) binnen het beschikbare budget gebleven kan worden. Langzamerhand worden de cijfers over cliëntaantallen (juni 2014), geldstromen (meicirculaire), kostprijzen en gebruik etc. steeds

concreter, waardoor de verwachting is dat deze rekenexercitie daadwerkelijk tot een betrouwbaar model en beeld gaat leiden.

Passend binnen de afspraken van het coalitieprogramma geldt rijksbudget = werkbudget en dat financiële tegenvallers binnen het eigen beleidsveld opgevangen moeten worden. Vanwege de nieuwe taken, geldstromen en risico's wordt strak gemonitord op de uitgaven in het sociaal domein, zodat waar mogelijk, tijdig bijgestuurd kan worden.

Personele ontwikkelingen

Op dit moment wordt geïventariseerd welke werkzaamheden de nieuwe taken voor de gemeentelijke organisatie met zich meebrengen (inkoop, ICT, financieel beheer). De uitwerking hiervan wordt gepresenteerd bij de begroting 2015. Mede op basis van de huidige ervaringen met de organisatie WMO en WSW, wordt voorsnog als aanname gehanteerd dat voor de nieuwe taken de directe kosten rond de 10% van het beschikbare budget liggen. Voor de extra taken RIBW wordt een lager percentage gehanteerd omdat hiervoor bij de bestaande uitvoering aangesloten kan worden. Voor de bestaande WMO en de onderdelen van SZW is er al een uitvoeringsorganisatie, hiervoor zijn dus geen aanvullende middelen nodig.

In de over te dragen budgetten zitten ook middelen voor de kosten van de uitvoering, deze zijn echter fors lager dan de raming van de kosten. De resterend benodigde middelen worden daarom binnen het totaalvolume van het sociaal deelfonds gedekt.

8.3 Ontwikkelingen Participatiewet

Nieuw ramingsmodel rijksbijdrage bijstandsuitkeringen

In de afgelopen maanden heeft de gemeente een ramingsmodel ontwikkeld voor het schatten van de rijksbijdrage die de gemeente ontvangt ter dekking van de bijstandsuitkeringen. Doel van het ramingsmodel is op betrekkelijk eenvoudige wijze vroegtijdig een voorspelling te doen over de hoogte van de te verwachten rijksbijdrage op grond van de wet BUIG (Bundeling van Uitkeringen Inkomensvoorziening aan Gemeenten). In het model wordt een directe relatie gelegd tussen de ontwikkeling van het landelijke werkloosheidscijfers en de hoogte van de BUIG.

Wanneer het model wordt toegepast op de meest recente werkloosheidscijfers (gemiddelde van het eerste kwartaal 2014) komt de raming van de BUIG op circa € 53,1 miljoen. Dit bedrag is nu opgenomen als opbrengstraming voor 2015, waarbij wordt opgemerkt dat de afwijking van deze raming en de uiteindelijke werkelijkheid nog altijd meer dan € 1 miljoen kan bedragen. In de begroting 2014 is - op basis van het voorzichtigheidsbeginsel - een rijksbijdrage opgenomen van € 51,5 miljoen, overeenkomstig de definitieve rijksbijdrage 2013.

De nieuwe raming van € 53,1 miljoen is lager dan de € 56,5 miljoen die in de voorlopige beschikking van het Rijk voor 2014 is aangekondigd; dat betekent een tegenvaller van circa € 3,4 miljoen. De verklaring hiervoor is gelegen in een lagere stijging van de werkloosheid dan in september 2013 door het Rijk is voorzien. De verwachting is dat de rijksbijdrage 2014 (het definitieve bedrag wordt eind september 2014 bekend) dus lager zal zijn dan het door het Rijk eerder afgegeven voorlopige beschikkingsbedrag. Het ministerie van SZW heeft onlangs bevestigd dat op basis van een verwachte lager aantal werklozen het rijksbudget 2014 naar beneden zal worden bijgesteld.

Daarmee is de ruimte voor de gemeente om tegenvallers in de uitkeringsuitgaven als gevolg van een stijgend aantal bijstandsgerechtigden op te vangen minder groot. Bovendien beperkt deze lagere raming de mogelijkheid om een overschot (wanneer rijksbijdrage BUIG hoger is dan uitkeringslasten) eventueel in te zetten voor extra re-integratie inspanningen. Overigens is in de afgelopen jaren het overschot in de reserve WWB-Inkomensdeel gestort waardoor de reserve eind 2013 het afgesproken maximum van ruim € 5 miljoen heeft bereikt.

Relatie BUIG en personeelsformatie SZW

De hoeveelheid werk bij het onderdeel SZW is per definitie variabel en dat geldt daarmee ook voor de personeelsformatie. De hoeveelheid werk wordt bepaald door onder andere het aantal aanvragen voor (bijzondere) bijstand, schulddienstverlening en minimaregelingen, maar ook het aantal klanten dat daadwerkelijk bijstand of schulddienstverlening ontvangt. Omdat deze aantallen variëren is het gewenst om de personeelsformatie van het onderdeel SZW mee te laten bewegen met de hoeveelheid werk. Dit draagt ook bij aan flexibilisering van de organisatie om zodoende op veranderingen in de omgeving sneller en adequater te kunnen inspelen.

De reorganisatie van de hoofdafdeling SZW is per 1 mei 2013 afgerond. Bij het vaststellen van de benodigde personeelsformatie in september 2012 is uitgegaan van een cliëntenbestand van bijna 3.000 uitkeringsgerechtigden. Inmiddels is het cliëntenbestand opgelopen tot ruim 3.300 en de verwachting is dat dit aantal eind 2014 tot ruim 3.400 zal zijn gestegen. De personeelsformatie van SZW is vanaf 1 mei 2013 ongewijzigd gebleven, terwijl het cliëntenbestand dus met meer dan 10% is toegenomen.

Het college is van mening dat deze toename van werkzaamheden een stijging van de personeelsformatie SZW rechtvaardigt en heeft opdracht gegeven om hiervoor een berekeningsmodel te ontwikkelen waarmee jaarlijks de personeelsformatie op basis van productie en cliëntenbestand kan worden bepaald. Bij de behandeling van de begroting 2015 zal het college een besluit nemen over het berekeningsmodel en over de uitkomst daarvan voor 2015.

Vooruitlopend op een definitief besluit over de omvang van de personeelsformatie heeft het college besloten om de formatie SZW per 1 juli 2014 tijdelijk met 5 fte's uit te breiden. De kosten van deze tijdelijke uitbreiding bedragen ca. € 160.000 en worden gedekt uit het verwachte overschot op de rijksbijdrage BUIG in 2014. Deze budgettaire neutrale mutatie zal in de 2^e Bestuursrapportage 2014 worden opgenomen.

Begroting 2015 SW-bedrijf Paswerk

Invoering Participatiewet

Mede door invoering van de Participatiewet per 1 januari 2015 wordt een jaarlijks oplopend exploitatietekort op de Sociale Werkplaats (SW) van Paswerk verwacht dat voor het grootste deel voor rekening van de gemeente Haarlem komt.

In de nieuwe Participatiewet worden de WWB (Wet Werk en Bijstand), een deel van de Wsw en een deel van de Wajong samengevoegd. De belangrijkste gevolgen voor de gemeenten zijn:

- De rijksbijdrage per Wsw-er wordt verlaagd van € 26.000 in 2014 naar € 22.700 in 2020;
- Er wordt bezuinigd op de voor de gemeenten beschikbare re-integratiegelden;
- Het wordt mogelijk om re-integratiegelden in te zetten voor een tekort op de uitvoering van de Wsw

Ontvlechting taken Paswerk

Op basis van een rapport van de werkgroep "Participatiewet en de rol van Paswerk" heeft het bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling (GR) werkvoorzieningsschap Zuid-Kennemerland in december 2013 besloten om de taken re-integratie en dagbesteding te ontvlechten. Deze taken worden per 1 januari 2015 ondergebracht in een rechtspersoon buiten de structuur van de GR. De GR heeft per 1 januari 2015 alleen nog betrekking op het SW-bedrijf; dit geldt ook voor de Indicatieve begroting 2015 van Paswerk. Deze splitsing maakt tevens het exploitatietekort op het SW-bedrijf voor het eerst duidelijk zichtbaar.

Consequenties begroting Paswerk voor Haarlem

Vanaf 2015 zal een begrotingstekort op het SW-bedrijf van Paswerk optreden, zoals al is gebleken uit de bevindingen van de werkgroep "Participatiewet en de rol van Paswerk" die in december 2013 aan de raad zijn gepresenteerd. Om de consequenties in de komende jaren voor de gemeente Haarlem zo goed mogelijk te kunnen inschatten, is gebruik gemaakt van de volgende twee scenario's:

Scenario 1 Rapport werkgroep

Dit scenario gaat uit van de begrotingstekorten die de werkgroep “Participatiewet en de rol van Paswerk” in januari 2014 rapporteerde. Nadeel is dat bij de bepaling van deze tekorten gebruik is gemaakt van cijfers van een gemiddeld SW-bedrijf en niet van cijfers van Paswerk.

Scenario 2 Begroting Paswerk

Dit scenario is gebaseerd op de Indicatieve begroting 2015 – 2017 van Paswerk die in maart 2014 is opgesteld, gecorrigeerd met wijzigingen na overleg met Paswerk. Door een nieuw, nog te starten, project kunnen de uitvoeringskosten van Paswerk verder worden verlaagd. De verwachte revenuen van dit project waren echter nog niet in de Indicatieve begroting 2015-2017 opgenomen. In dit scenario zijn die revenuen wel verwerkt. Verderop in deze nota wordt nader op dit project ingegaan. Hoewel nog niet vastgesteld door het Algemeen Bestuur van Paswerk wordt voor de meerjarenraming wel reeds uitgegaan van de genoemde Indicatieve begroting van Paswerk inclusief de aanvullende maatregelen van de directie om de uitvoeringskosten te verlagen.

In onderstaand overzicht zijn de begrotingstekorten per scenario gepresenteerd:

Ontwikkeling tekort Sociale Werkplaats (bedragen x € 1 miljoen)

Jaar	Scenario 1		Scenario 2	
	Tekort SW	Haarlems	Tekort SW	Haarlems
	Paswerk	aandeel	Paswerk	aandeel
2015	1,0	0,8	1,7	1,5
2016	1,2	1,0	1,9	1,7
2017	1,5	1,2	1,9	1,7
2018	1,8	1,5	2,0	1,8

Uitvoeringskosten Paswerk

Uit de Indicatieve begroting 2015 – 2017 van Paswerk blijkt tevens dat de totale uitvoeringskosten de komende jaren dalen, maar niet evenredig met de daling van het aantal Wsw-ers en – daaraan gekoppeld – met de daling van de rijksbijdrage. De uitvoeringskosten bedragen in 2015 € 24,1 miljoen, in 2016 € 23,5 miljoen en in 2017 € 23 miljoen. De directie van Paswerk heeft daarom gekozen om extra maatregelen te nemen op het gebied van de bedrijfsvoering. Deze maatregelen zijn beschreven in het rapport “Optimalisering Verdienvermogen” dat in april 2014 is verschenen.

Volgens dit rapport zullen de eerste verbeteringen in 2015 te zien zijn. De inschatting is deze optimalisering in 2015 € 0,3 miljoen zal opleveren en in 2016 en 2017 respectievelijk € 0,4 en € 0,3 miljoen. Vanaf 2018 is dan sprake van een cumulatieve verbetering van € 1 miljoen. Voor het Haarlemse aandeel betekent dit een kostenreductie ten opzichte van de Indicatieve begroting 2015 – 2017 van circa € 0,2 miljoen in 2015, € 0,5 miljoen in 2016 en € 0,9 miljoen structureel vanaf 2017. Deze kostenreductie is in scenario 2 al verwerkt.

Betreffende dit voorgenomen optimalisatieproces zijn de volgende kanttekeningen te maken:

- Het bestuur van Paswerk dient nog te besluiten over de inhoud van het rapport “Optimalisering Verdienvermogen”.
- De directie van Paswerk erkent het risico van stijgende exploitatietekorten en de financiële consequenties daarvan voor alle deelnemende gemeenten en neemt maatregelen om deze tekorten te beperken.
- De verwachte revenuen zijn nog niet in de (meerjaren)begroting van Paswerk opgenomen. Volgens mededeling zal dit in de definitieve begroting 2015 wel het geval zijn, op voorwaarde dat het bestuur een positief besluit neemt over de voorgenomen optimalisering;
- Volgens het rapport zijn de conclusies indicatief en “is de uiteindelijke realiseerbaarheid van het verbeterpotentieel afhankelijk van tal van beïnvloedbare en niet beïnvloedbare factoren”. De haalbaarheid van een kostenreductie voor de gemeente Haarlem overeenkomstig de ingeschatte bedragen is vooralsnog dus niet gegarandeerd.

Het college waardeert de inzet van Paswerk, als strategische partner, om door middel van verdere optimalisatie de exploitatietekorten vanaf 2015 te beperken en wacht besluitvorming hierover door het bestuur van Paswerk en verwerking hiervan in de definitieve begroting 2015 van Paswerk af.

Mogelijke dekking van het SW-begrotingstekort

In de meerjarenbegroting van de gemeente Haarlem is geen rekening gehouden met een gemeentelijke bijdrage aan een begrotingstekort van Paswerk ten laste van de Algemene middelen. Immers, de rijksbijdrage Wsw maakt vanaf 2015 onderdeel uit van het Sociaal Deelfonds en gezien het uitgangspunt “Rijksbudget is werkbudget” dient een begrotingstekort binnen dit deelfonds te worden gedekt. In eerste instantie komt daarvoor het re-integratiebudget in aanmerking; vanaf 2015 is het toegestaan om re-integratiegelden in te zetten om een tekort op de Wsw te dekken. Inzet van deze gelden betekent wel dat minder geld beschikbaar is voor re-integratie wat een negatieve invloed heeft op de gewenste afname van het aantal bijstandsccliënten. De jaarlijkse kosten voor re-integratie bedragen circa € 3,1 miljoen, € 2 miljoen voor het re-integratiebedrijf van Paswerk en € 1,1 miljoen voor overige kosten.

Het gemeentelijke re-integratiebudget in 2015 bedraagt circa 4,8 miljoen. Indien het Haarlemse aandeel in het begrotingstekort SW-bedrijf van € 1,5 miljoen (volgens scenario 2) op dit budget in mindering wordt gebracht, resteert een re-integratiebudget in 2015 van € 3,3 miljoen. Dit is net voldoende om de jaarlijkse re-integratiekosten van € 3,1 miljoen te dekken. Dit beeld herhaalt zich in de volgende jaren tot en met 2018.

Conclusie:

Het Haarlemse aandeel in de exploitatietekorten van het SW-bedrijf van Paswerk kan in de komende jaren net voldoende gedekt worden binnen de beschikbare ruimte van het re-integratiebudget, zij het met de volgende kanttekeningen:

- Het re-integratiebudget van de gemeente is de komende jaren – mede als gevolg van het afdekken van het exploitatietekort van Paswerk – vrijwel volledig besteed en dus niet beschikbaar voor extra re-integratiewerkzaamheden om het cliëntenbestand WWB te beperken of te verlagen. Dit heeft een nadelig financieel effect op de uitkeringslasten.
- De resterende marge in het Haarlemse re-integratiebudget is zeer klein, maximaal € 0,2 miljoen op jaarbasis. Al een beperkte wijziging in uitvoeringskosten en/of rijksbijdrage kan die marge opsouperen en zorgen voor een overschrijding op het re-integratiebudget. Dit vereist een frequente en gezamenlijke monitoring op de resultaten en een jaarlijkse en nauwgezette afstemming van de (meerjaren)begroting van Paswerk.
- Ten behoeve van de (meerjaren)begroting van Paswerk zijn redelijk conservatieve inschattingen gemaakt over de rijksbijdrage per Wsw-medewerker; zo is bijvoorbeeld geen indexatie toegepast. Dit sluit aan bij de Haarlemse begrotingsmethodiek van “vaste prijzen”. Ondanks dat blijft een zeker risico bestaan gezien de huidige onduidelijkheid over de rijksbijdrage in de komende jaren.
- In de Haarlemse begroting is nog geen rekening gehouden met de kosten van instroom van nieuwe cliënten in het kader van de Wajong. Deze kosten dient de gemeente te dekken uit hetzelfde budget waaruit ook de kosten van de WSW en de re-integratie worden gedekt. Naar verwachting zal deze instroom in de jaren 2015 tot en met 2017 nog beperkt zal zijn, maar hierover bestaat momenteel weinig duidelijkheid.
- Voorwaarde is dat het project “Optimalisering Verdienvermogen” door Paswerk volledig en tijdig wordt gerealiseerd inclusief de ingeschatte revenuen.

Bestuurlijke afwikkeling begroting Paswerk

Volgens artikel 32 van de GR dient het dagelijks bestuur van Paswerk jaarlijks voor 1 mei een ontwerpbegroting, voorzien van een toelichting, te zenden aan de raden van de deelnemende gemeenten. De raden kunnen daarna het dagelijks bestuur voor 1 juli van hun gevoelens over de ontwerpbegroting doen blijken.

De praktijk van de afgelopen jaren wijst uit dat de in de GR voorgeschreven procedure niet wordt gevolgd; dit geldt ook voor de bestuurlijke afwikkeling van de begroting 2015. Paswerk beschikt weliswaar over een Indicatieve begroting 2015 maar deze wordt niet voor 1 mei 2014 aan de

gemeenteraden voorgelegd om te zien wijze te kunnen bepalen. De definitieve ontwerpbegroting 2015 zal pas in september 2014 aan de gemeenteraden worden aangeboden. Reden voor deze afwijking is dat Paswerk liefst zo laat mogelijk haar ontwerpbegroting opstelt om die te baseren op de meest actuele informatie.

Deze praktijksituatie is gezien de exploitatietekorten en de daaraan verbonden risico's niet meer wenselijk. Het gemeentebestuur dient voor de besluitvorming rond kadernota en gemeentelijke begroting tijdig te beschikken over de ontwerpbegroting van Paswerk voor het komende jaar. Paswerk erkent dit probleem en wil in overleg met onze gemeente treden om tot een oplossing te komen. Inzet is om de procedure voor de ontwerpbegroting 2016 te wijzigen. De raad zal hierover in de loop van 2015 verder worden geïnformeerd.

8.3 Risico's

De gemeente wordt vanaf 1 januari 2015 verantwoordelijk voor een groot aantal nieuwe taken. Een nieuwe verantwoordelijkheid die kansen biedt maar ook zeker risico's met zich meebrengt. Niets doen is daarin geen optie, immers de gemeente heeft geen keuze, ondanks de risico's, van de transitie af te zien. Het is te meer reden het programma zorgvuldig uit te voeren, met daarbij veel aandacht voor het benoemen van (mogelijke) risico's en het treffen van de noodzakelijke beheersmaatregelen. Hiertoe is een uitgebreide risico-inventarisatie opgesteld (Risico-inventarisatie transitie sociaal domein 2014/38221), waarin verschillende typen risico's zijn geïdentificeerd. Aan de hand van deze inventarisatie wordt actief op gestuurd op het voorkomen van de risico's of het treffen van adequate beheersmaatregelen.

Het risicoprofiel van het sociaal domein is door de extra bijdragen aan Paswerk risicovoller geworden. In de loop van de jaren neemt het tekort bij Paswerk steeds verder toe (veroorzaakt door een sneller afnemende Rijksbijdrage dan een daling van kosten bij Paswerk). Het Participatiebudget kan de verliezen deels opvangen, maar hierdoor resteren er vrijwel geen middelen meer binnen het Participatiebudget.

In de sfeer van bekostiging (p*q) geldt een aantal specifieke stuurbare, beperkt-stuurbare en niet-stuurbare elementen, dat hieronder in beeld is gebracht:

Niet stuurbaar	<ul style="list-style-type: none"> • Overgangsrecht voor zowel cliënten als instellingen • Beslisbevoegdheden bij externen (bijvoorbeeld rechterlijke uitspraak, huisartsen) • Incidenten en calamiteiten • Afspraken bestuursakkoord GGZ dat, indien Rijk minder kort op de decentralisatie Jeugd, de middelen moeten worden ingezet voor aanbod jGGZ. Het bestuursakkoord is door het Rijk met de GGZ gesloten voordat de jeugdwet van kracht werd en de jGGZ overging naar gemeenten.
Beperkt stuurbaar	<ul style="list-style-type: none"> • Open-einde regelingen, door het stellen van regels aan de voorkant • Waar mogelijk werken met plafonds (en accepteren wachtlijsten)
Stuurbaar	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik maken van landelijke informatie (Zorgkantoren, Vektis) definitieve cijfers 2013 nog niet beschikbaar, met als doel: <ul style="list-style-type: none"> ○ Concretiseren prijzen ○ Concretiseren aantallen (cliënten, zorgtrajecten) • Voor zover mogelijk afspraken aan de voorkant met aanbieders (budgetteren op prijs lijkt mogelijk, budgetteren op hoeveelheden niet, geen zorg onthouden) • Budgetbeheersing door niet het volledige bedrag beschikbaar (80-20) te stellen en het resterende bedrag achter te houden totdat er een totaalbeeld is over hoe de budgetuitputting verloopt. • Waar mogelijk vaststellen van lokaal niveau van dienstverlening (kwaliteit)

8.4 Reserve sociaal deelfonds

Voor het sociaal domein is het uitgangspunt rijksbudget = werkbudget. Dit betekent dat mee- en tegenvallers binnen het sociaal domein blijven. Om de decentralisaties in het sociaal domein goed te laten

verlopen en de financiële risico's te beperken komt er een reserve sociaal domein, gekoppeld aan het sociaal deelfonds. Deze wordt in ieder geval gevuld met ruim € 6 miljoen uit gemeentelijke middelen. Voor de afweging van risicoprofielen in het sociaal domein en overige domeinen is de vorming van de reserve sociaal domein de eerste twee jaren preferent. Dit betekent dat voor het voeden van de reserve in ieder geval in aanmerking komen een voordelig rekeningsaldo 2013 van € 1 miljoen en binnen de begroting een reservering van € 2,5 miljoen in 2015 en een reservering van € 0,5 miljoen in 2016. Verder zullen we de middelen uit de reserve Wmo (ultimo 2014) hierin opnemen en de niet-gebruikte middelen voor het onderwijsachterstandenbeleid in 2014.

(bedragen x € 1.000)

Voeding reserve Sociaal Deelfonds	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Opmerkingen
Rekeningresultaat 2013	972						
Inburgering 2014	364						
Saldo WMO-reserve 31 december 2014		1.000					voorlopige schatting
Totaal	1.336	1.000	0	0	0	0	
Voeding uit begroting		3.500	500				€ 3.500 bestaat voor € 1 miljoen uit niet benodigde middelen onderwijsachterstandenbeleid
Reserve Sociaal Deelfonds ultimo	1.336	4.500	500	0	0	0	
Benodigd, voorlopige verwachting	pm	pm	pm	pm	pm	pm	

8.5 Conclusies

- Het uitgangspunt is: rijksbudget is werkbudget. Op basis van de huidige informatie is het, gezien recente wijzigingen van het financieel kader als gevolg van de Tweede Kamerbehandeling van de Wmo en WLZ, de eerste jaren niet haalbaar dit uitgangspunt te realiseren. De te realiseren besparingen verlopen niet synchroon met de inhoudelijke transformatie en organisatorische transitie (zie ook de figuur in de raadsbrief: Ontwikkeling begrotingskader 2014-2018, 2014/60969)
- Gelet op de (financiële) risico's is het instellen van reserve sociaal deelfonds, met strikte bestedingsvoorwaarden, van belang.
- De inkomsten en uitgaven kunnen pas met meer zekerheid geraamd worden als de beschikbare budgetten en de resultaten van de verwerving bekend zijn.
- Aangezien de ramingen gebaseerd zijn op de cliëntgegevens van 2013, ontstaat feitelijk pas echt zicht op de budgetbesteding in de loop van 2015. Sturing is deels niet mogelijk vanwege het wettelijk kader (overgangsrecht voor bestaande cliënten en het gedwongen kader).
- Tot op heden zijn er aanzienlijke (hoeveelheids)verschillen in aantallen cliënten uit de bronnen van de zorgverzekeraars en Vektis. De actualiteit, volledigheid en betrouwbaar van de populatiegegevens, die een belangrijke onderlegger voor de raming van uitgaven zijn (de "q") is daarmee een punt van zorg.
- De ontwikkeling van de Rijksbijdragen en uitgaven op het WSW-domein geeft (meerjarig) zorgen;
- De kosten die gepaard gaan met het organiseren en uitvoeren van de nieuwe werkzaamheden (gemeentelijke uitvoeringsorganisatie) zijn half 2014 bekend. Vooralsnog wordt uitgegaan van 10% uitvoeringskosten. In de begroting 2015 worden de werkelijke uitvoeringskosten meegenomen;
- De kosten 24-uurs bereikbaarheid zijn nog niet bekend, in de begroting 2015 worden deze kosten meegenomen.

Beslispunt

Het college stelt de raad voor om kennis te nemen van de ontwikkelingen sociaal domein en te besluiten:

- Bij het vaststellen van deze kadernota een reserve sociaal deelfonds in te stellen.
- De reserve te voeden met de middelen uit het rekeningresultaat 2013 (€ 1,0 miljoen), begrotingsaldi 2015 en 2016 (€ respectievelijk 3,5 en € 0,5 miljoen), middelen inburgering 2014

(€ 0,4 miljoen), de niet benodigde middelen voor het onderwijsachterstandenbeleid 2015 (€1,0 miljoen) evenals het saldo van de reserve Wmo per 31 december 2014.

- Het nieuwe ramingsmodel rijksbijdrage bijstandsuitkeringen te hanteren als basis voor de begroting 2015.
- Voor het begrotingstekort 2015 - 2018 van het SW-bedrijf Paswerk scenario 2 te hanteren voor het gemeentelijke meerjarenbeeld.
- Het Haarlemse aandeel in het begrotingstekort 2015 van Paswerk te dekken uit het gemeentelijk re-integratiebudget, met inachtneming van de daaraan verbonden risico's en kanttekeningen.

9 Bedrijfsvoering

9.1 Verbeterprogramma Haarlem Presteert Beter (HPB)

Het bedrijfsvoeringsprogramma is in november 2011 ingezet door het college om zichtbare verbeteringen in de bedrijfsvoering te realiseren. Het programma heeft een looptijd van drie jaar. Per jaarschijf worden de doelen opnieuw bezien en vastgesteld aan de hand van de voortgang in het afgelopen jaar en opmerkingen van de rekenkamercommissie en accountant.

Onderdeel van het bedrijfsvoeringsprogramma is het verbeterprogramma 2014, dat zich richt op de budgethouder centraal. Gedurende 2014 zal de focus verschuiven van het op orde brengen van processen naar het opleiden en inbedden in de organisatie.

Zowel het bedrijfsvoeringsprogramma als het verbeterprogramma zijn gericht op het realiseren van zichtbare resultaten en deze structureel in de organisatie verankeren. Het gedefinieerde resultaat geldt als de stip op de horizon voor 2014. De zichtbare resultaten voor 2013 en 2014 zijn als volgt gedefinieerd:

- De budgethouder beheerst zijn budgetten en kan op elk gewenst moment daarover verantwoording afleggen. De budgethouder is in staat om een betere resultaatvoorspelling te doen.
- Er wordt materieel invulling gegeven aan het budgetrecht van de raad: een betere resultaatvoorspelling duidt op een betere beheersing van het budget. Verantwoording aan en sturing door de raad kan daardoor eerder en meer inhoud krijgen.
- De staf kan efficiënter werken: betere samenwerking tussen staf en lijn en tussen stafonderdelen als ook een meer gestandaardiseerde gegevensverwerking dragen bij aan efficiency.
- Kwaliteit bestuurlijke besluiten neemt toe: sterkere en tijdige beheersing van budgetten levert ruimte op om alternatieven of scenario's uit te werken.
- Basis op orde in de primaire processen: niet alleen door de staf ook in de lijn zelf worden gegeven geregistreerd en vastgelegd. Meer geprotocolleerd en in een maandelijkse cadans werken dragen bij aan een betere en efficiëntere beheersing van budgetten..

Het eerste halfjaar van 2014 staat in het teken van het afronden van de openstaande punten van het programma 2013. Verder zal het tweede half jaar in het teken staan van de "budgethouder centraal". Dit onderdeel heeft als doel dat de budgethouder voortdurend weet waar hij staat op basis van vastgelegde gegevens in systemen. De budgethouder kan geheel vertrouwen op de informatie die uit de systemen komt. De budgethouder beheerst zijn budgetten en kan op elk gewenst moment daarover verantwoording afleggen. Een goede samenwerking tussen lijn en staf is daartoe noodzakelijk. De budgethouder geeft invulling aan de beheersing van zijn budgetten binnen de gestelde kaders van uitvoering en verantwoording. De staf ondersteunt de budgethouder vanuit een geprotocolleerde werkwijze bij de verwerking van gegevens.

9.2 Organisatieontwikkelingen

De uitgangspunten van het coalitieprogramma 2014 – 2018 ten aanzien van de stijl van besturen en werken stellen eisen aan de ambtelijke organisatie. Het betekent een voortzetting, en op onderdelen intensivering van de ambitie, om de komende jaren voort te bouwen aan een moderne, flexibele en servicegerichte organisatie. Met name zullen het gebiedsgericht werken, het ruimte geven aan initiatieven en samenwerking met buurten, bedrijven en maatschappelijke instellingen, de verdere digitalisering van dienstverlening, het sociaal domein en de bezuinigingen, de nodige creativiteit en flexibiliteit vereisen van de ambtelijke organisatie.

Genoemde ontwikkelingen zullen gevolgen hebben voor de organisatie en haar medewerkers, zonder dat op dit moment al kan worden voorzien welke gevolgen dit precies zijn.

Daarom worden maatregelen genomen om de organisatie en haar medewerkers zo goed mogelijk voor te bereiden op de toekomst, waarbij - onder de noemer van 'veilig en flexibel' - wordt gezocht naar manieren om zonder grote reorganisaties en meer op organische wijze de organisatie te veranderen en de inzetbaarheid en mobiliteit van medewerkers te vergroten.

Als gevolg van bovenformatieven uit vorige reorganisaties en mogelijk als gevolg van toekomstige taakstellingen, zal in 2015 en 2016 nog sprake zijn van een overbezetting. Door de uitstroom vanwege de vergrijzing, treedt in de jaren daarna naar verwachting onderbezetting op. Strategische personeelsplanning is nodig om de organisatie goed door deze periode te loodsen, waarbij ook geïnvesteerd moet blijven worden in competenties en talentontwikkeling van al onze medewerkers en in aantrekkelijk werkgeverschap.

Onder invloed van Haarlem Presteert Beter wordt verder gewerkt aan een transparante en efficiënte bedrijfsvoering als randvoorwaarde voor het goed functioneren van de organisatie. Door de reductie op de totale formatie, zal hierbij kritisch worden gekeken naar de verhouding van de uitvoerende en ondersteunende afdelingen. In 2014 zal de overhead hiertoe worden doorgelicht.

9.3 Bovenformatieven

De gemeente Haarlem heeft als gevolg van eerdere reorganisaties nog ongeveer 80 medewerkers boven de sterkte in dienst (stand april 2014). Met alle bovenformatieven zijn afspraken gemaakt over hun van werk naar werk traject, begeleiding, tijdelijk werk en waar mogelijk het einde van het dienstverband, conform de sociaal statuten van 2006 en 2011. Voor de kosten zijn voorzieningen getroffen in de meerjarenbegroting op basis van prognoses van uitstroom.

Volgens deze prognose zullen de kosten van de huidige boventellingen in 2015 en 2016 met telkens 1/3e dalen en is het beleid er op gericht om uiteindelijk de kosten tot nihil terug te brengen in 2018.

Om deze doelstelling te behalen worden de bovenformatieven op één organisatorische plek ondergebracht. Van hieruit vindt aansturing en verantwoording plaats. Vooralsnog zijn zowel de beschikbare middelen als de vastgestelde beleidskaders afdoende voor de huidige groep bovenformatieven en worden hiervoor geen extra aanspraken op middelen voorzien in 2015.

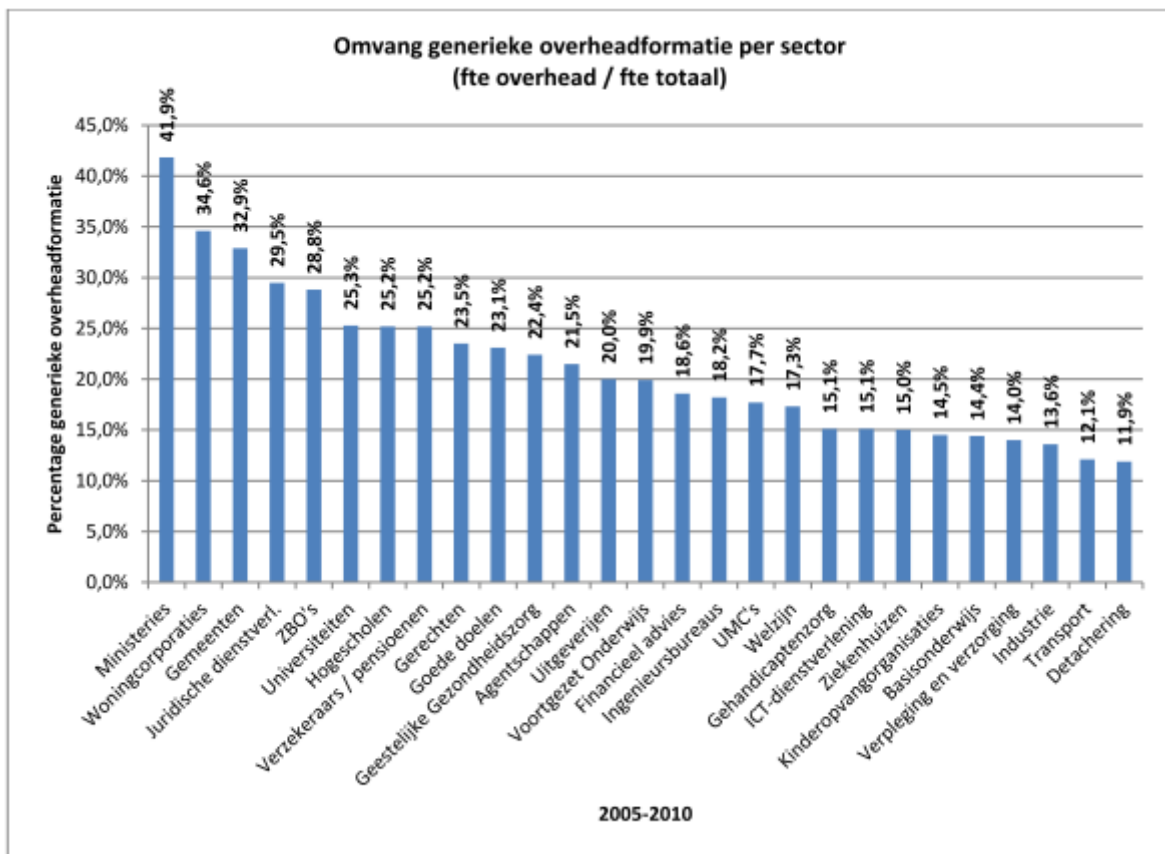
Zoals gesteld wordt voor toekomstige ontwikkelingen ingezet op een manier van werken die een meer flexibele inzet van medewerkers mogelijk maakt, zonder grote reorganisaties. Doelstelling is om de mensen zo goed mogelijk van werk naar werk te begeleiden en nieuwe frictiekosten hiermee zoveel mogelijk te vermijden.

9.4 Ontwikkeling overhead

De financiële positie van de gemeente maakt het noodzakelijk om bezuinigingen door te voeren. Bij het samenstellen van een goed pakket aan bezuinigingsmaatregelen wordt logischerwijs ook gekeken naar de kosten van het ambtelijk apparaat.

Het doorvoeren van reducties in het aantal fte's in het primaire proces zet de verhouding tussen de kosten van de overhead en de kosten van het primair proces onder druk. Om een gezonde verhouding te behouden, zal sterk moeten worden gestuurd op de omvang van de overhead. Hierbij dient wel nadrukkelijk rekening gehouden te worden met het behouden van de kwaliteit en toegevoegde waarde van de overhead.

Uit benchmarkinformatie blijkt dat de omvang van de overhead in Haarlem zich slechts in beperkte mate boven het landelijk gemiddelde begeeft. Ten opzichte van het landelijke gemiddelde in de verhouding tussen fte overhead en het totaal aantal fte's van 33% is het verhoudingscijfer in Haarlem 34%.

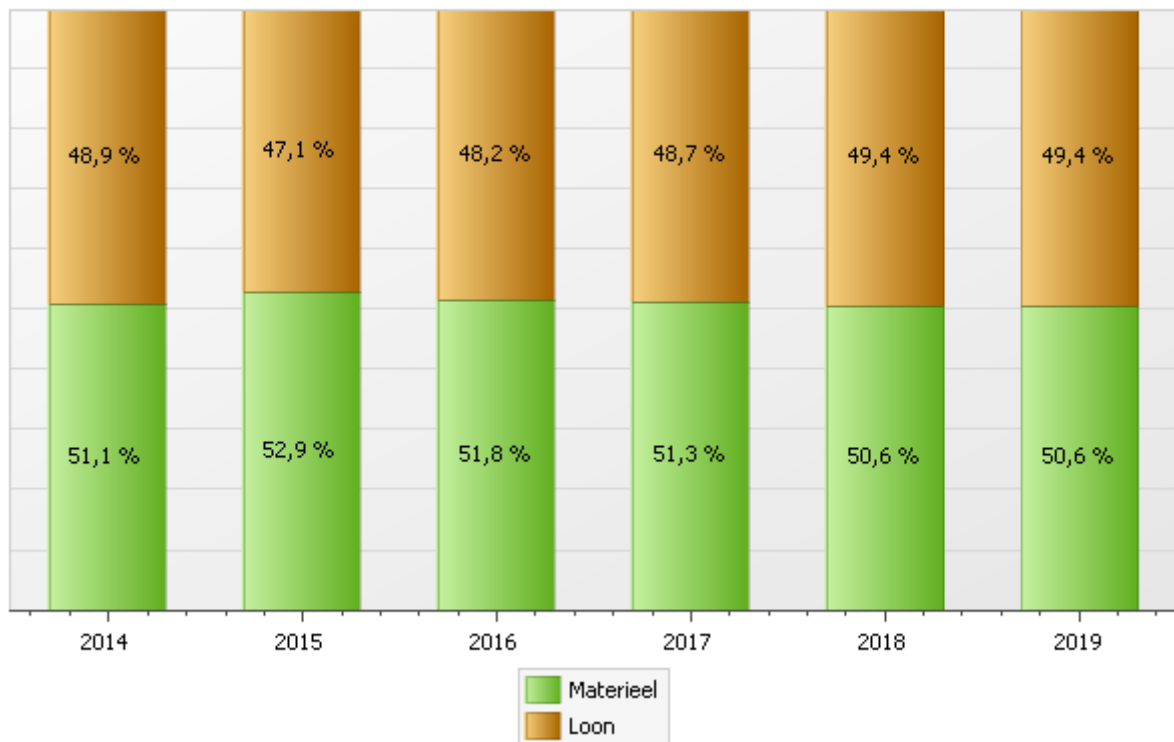

Overhead in Haarlem

Om de sturing op de overhead te versterken is het noodzakelijk om inzicht te hebben in de samenstelling van de overhead, de samenhang van de overhead ten opzichte van het primaire proces en de mate van flexibiliteit van de overheadsbudgetten.

De overhead in Haarlem bestaat voor ongeveer de helft uit personeelskosten. De andere helft bestaat uit materiële kosten, zoals o.a. huisvestingskosten, ICT-kosten etc.

Verhouding overhead loon/materieel

Uit analyse blijkt dat zowel de materiële als de loonkosten slechts voor een klein gedeelte variabel zijn en automatisch meebewegen met de omvang van het aantal fte's in het primaire proces. Een verdere reductie van het aantal fte's in de lijn leidt derhalve niet automatisch tot een verlaging van de overheadkosten en het aantal fte's overhead. Gevolg is dat een nagenoeg gelijke omvang van de overhead wordt verdeeld over een lager aantal fte's, waardoor de verhouding tussen fte overhead en het totaal aantal fte's toe zal nemen.

Hieruit kan worden geconcludeerd, dat ondanks het feit dat uit de benchmarkinformatie blijkt dat de overhead zich binnen Haarlem op een gemiddeld niveau bevindt, er toch bijsturing dient plaats te vinden.

Het één-op-één doorvertalen van een reductie in het primaire proces naar een verhoudingsgewijze reductie in de fte's binnen de overhead zal weliswaar wel leiden tot het gewenste budgettaire effect, maar zal eveneens leiden tot een afname van de gewenste kwaliteit en toegevoegde waarde van de overhead. Afgezet tegen het feit dat er juist moet worden geïnvesteerd in een noodzakelijke verhoging van de toegevoegde waarde, is verdere afname van de toegevoegde waarde niet acceptabel.

Voor het reduceren van de overheadkosten in combinatie met het vergroten van de toegevoegde waarde zijn dan ook meer fundamentele keuzes noodzakelijk. Aan de directie is opdracht gegeven om binnen de financiële kaders met voorstellen te komen, zodanig dat de kosten worden gereduceerd en de waarde van de overhead wordt verhoogd.

Aangezien randvoorwaardelijk is meegegeven dat er voorstellen moeten worden geformuleerd binnen de financiële kaders zal er bij de voorstellen eveneens rekening worden gehouden met de invulling van de volgende posten:

- Als gevolg van de krimp van de formatie van de afdeling Ruimtelijk beleid staat er nog een structurele taakstelling open van € 221.000.
- RUD-Overhead: bij amendement is besloten dat de desintegratiekosten (overhead) vanaf 2015 op een duurzame wijze, binnen de bestaande budgetten, moeten worden opgevangen.

- De invoering van het sociaal domein zal effect hebben op zowel de formatie van de lijn als op de benodigde omvang van de overhead. Hierdoor zal de druk op de verhouding tussen fte overhead en het totaal aantal fte's afnemen.

Voor het maken van de juiste keuzes zal de directie aanvullend onderzoek gaan verrichten. Deze vervolgonderzoeken zullen zich gaan richten op de aansturing en inrichting van de overhead. Eén van de onderzoeken zal zich richten op de vraag of en hoe het Shared Service-concept toegepast kan worden in Haarlem. Daarnaast wordt onderzocht hoe de invoering van nieuwe interne sturing- en verantwoordingsmethoden (o.a. meer externe oriëntatie, betere aansluiting beleids- en P&C-cyclus, verbeteren resultaatsturing, meer digitalisering, minder dikke P&C-documenten) kan leiden tot een vermindering van de overheadkosten.

9.5 Externe inhuur

In de Informatienota Rapportage Externe inhuur van oktober 2012 werd nog uitgegaan van een inhuurplafond van €12,4 miljoen in 2013 en van € 10,9 miljoen in 2014. Het maximum van € 10 miljoen werd pas realiseerbaar geacht vanaf 2015. In februari 2014 heeft de portefeuillehouder bedrijfsvoering een informatienota *Ontwikkelingen externe inhuur en inhuurplafond 2014* aangeboden aan de commissie Bestuur met de succesvolle resultaten over de aanpak externe inhuur 2013 en het inhuurplafond voor 2014. In 2014 is het inhuurplafond verder teruggebracht naar € 8.500.000, inclusief 15% onvoorzien. De verwachting voor 2015 is dat bij ongewijzigd beleid op ongeveer hetzelfde inhuurplafond wordt uitgekomen. Dit niveau ligt dichtbij het landelijk gemiddelde van alle gemeenten en onder het niveau van het gemiddelde van de 100.000+ gemeenten.

In het kader van de gewenste flexibilisering van de organisatie en het 'werken in regie', wordt, ook in relatie tot de decentralisaties van rijkstaken, verder nagedacht over de omvang van de zogenaamde 'flexibele schil'. Een wijziging in de omvang van de flexibele schil en de invloed op de hoogte van het inhuurplafond kan nog niet in cijfers worden uitgedrukt.

9.6 Informatievoorziening en informatiebeveiliging

Voor 2013-2014 was het beschikbare budget aanzienlijk lager dan in voorgaande jaren, een herijking van de IT-opgave was daarom noodzakelijk. Voor de realisatie van de noodzakelijke IT infrastructuur in de Zijlpoort, informatiebeveiliging en continuïteit is extra budget beschikbaar gekomen. Een van de maatregelen is open source software, dit kan mogelijk besparingen opleveren.

Concrete onderwerpen die in 2015 op de agenda staan, zijn het afronden van de inrichting van de Zijlpoort, het inrichten van een uitwijkomgeving voor onze digitale informatiestromen en diverse digitaliseringstrajecten. Bijvoorbeeld de verdere doorontwikkeling van het zaakgericht werken, flexibel werken en het Sociaal Domein.

Security- en informatiemanagement moeten ook op strategisch niveau beter worden geborgd. In 2015 zal het Informatiebeveiligingsbeleid en –plan verder worden geïmplementeerd. Tevens zal het incidentenmanagement worden geprofessionaliseerd en operationeel zijn. De CIO-functie (Chief Information Officer) wordt onder concern ingericht.

In het investeringsplan is voor de komende jaren ten behoeve van vervangingsinvesteringen op het gebied van informatievoorziening jaarlijks een bedrag van € 1 miljoen geprognostiseerd. De nadere uitwerking voor 2015 en de prognose voor de daarop volgende jaren worden nader onderbouwd in de Begroting 2015. Hierbij wordt naar een ideaalcomplex gestreefd.

9.7 Normen wet Normering Topinkomens (WNT)

Met ingang van 1 januari 2013 geldt de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). Het doel van deze wet is het voorkomen van ongewenst hoge beloningen in

de publieke en semipublieke sector. Deze wet komt in de plaats van de WOPT (Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens) welke per voornoemde datum is vervallen.

Uitgangspunt van de WNT is dat te hoge beloningen bij de overheid en semipublieke sector maatschappelijk onaanvaardbaar zijn omdat zij worden voldaan uit de publieke middelen. Grondslag voor deze wetgeving is gelegen in de adviezen van de Commissie Dijkstal aan het kabinet waarin het ministersalaris als top van het salarisgebouw van de publieke sector wordt gehanteerd. Gevolg hiervan is dat ook de bezoldiging van de leden van de topmanagementgroep niet boven op het ministersalaris gebaseerde norm uit mag stijgen.

De WNT kent drie instrumenten (verplichtingen) op het terrein van normering van topinkomens, aflopend in zwaarte:

1. Bezoldigingsmaximum van € 230.474 bruto (norm 2014 bij voltijds dienstverband 36 uur, bij parttime pro rata);
2. Gemaximeerde ontslagvergoeding van € 75.000 bruto (norm 2013 bij voltijds dienstverband 36 uur, bij parttime pro rata);
3. Openbaarmakingsverplichting in jaarrekening en melding aan Minister BZK.

Voor topfunctionarissen in de zin van de WNT bij de gemeente gelden alle drie bovengenoemde instrumenten. Voor de gemeente worden onder topfunctionarissen verstaan: de gemeentesecretaris, de loco-secretaris en de griffier.

Voor niet-topfunctionarissen geldt van de drie instrumenten alleen de openbaarmakingsverplichting indien bezoldiging of ontslagvergoeding boven het bezoldigingsmaximum van € 230.474,- bruto (norm 2014) komt. Openbaarmaking geschiedt in tegenstelling tot topfunctionarissen niet op naam van de persoon die de functie bekleedt maar enkel op functie.

De bovengemelde verplichtingen voor topfunctionarissen en niet-topfunctionarissen gelden ook indien de functies bekleed worden door ad interim medewerkers binnen de gemeente indien zij werkzaam zijn op basis van interim-contracten van meer dan zes maanden binnen een periode van 18 maanden, bijvoorbeeld bij inhuur via een management-BV of adviesbureau.

Opdrachtverlening voor nieuwe ad-interimopdrachten die leidt tot overschrijding van de WNT norm is niet toegestaan. Bij inhuuraanvragen zal extra toetsing op dit punt plaats vinden. Op basis van de gegevens van uurtarief, aantal uren en periode zal voorcalculatorisch het normbedrag worden bepaald en via de maandrapportage inhuur afwijking worden opgenomen. Voorcalculatie zal worden gemaakt van alle inhuur met een uurtarief > € 100.

Beslispunt

Het college stelt de raad voor om kennis te nemen van de informatie over de bedrijfsvoering.

10 Voorstel

Wij stellen de raad voor:

1. Het college stelt de raad voor om de uitgangspunten voor de Programmabegroting 2015-2019 vast te stellen.
2. Het college stelt de raad voor om de indeling van de programmabegroting op te stellen conform hoofdstructuur en de indeling naar programma's en beleidsvelden.
3. Het college stelt de raad voor:
 - De financiële kaderstelling vast te stellen en de Programmabegroting 2015-2019 op te stellen conform deze kaders.
 - De financiële wijzigingen die voortvloeien uit de Kadernota 2104 vast te stellen en deze te verwerken in de begroting 2014 (door middel van de 2^e begrotingswijziging 2014).
4. Het college stelt de raad voor om de bestemming van het rekeningresultaat 2013 vast te stellen.
5. Het college stelt de raad voor om kennis te nemen van de ingeschatte ontwikkelingen van de algemene reserve.
6. Het college stelt de raad voor:
 - De in de hoofdstuk 4 opgenomen bezuinigingsvoorstellen inclusief de voorlopige bedragen vast te stellen en deze verder uit te werken voor het opstellen van de Programmabegroting 2015-2019.
 - Het bezuinigingsbedrag op de overhead is een afgeleide van de bezuiniging op het primaire proces en is gebaseerd op de huidige verhouding primair proces en overhead en kent een omvang van € 1,5 miljoen. De uitwerking van de bezuinigingsvoorstellen in het primaire proces kan van invloed zijn op de verhouding. De taakstelling is niet gekoppeld aan een hard aantal te reduceren fte. De bezuiniging overhead kan zowel uit loonkosten als uit materiële uitgaven bestaan.
 - 2015 te hanteren als nieuw ijkpunt voor de te realiseren bezuinigingen, zowel financieel als formatief.
7. Het college stelt de raad voor:
 - Het Investeringsplan 2014-2019 vast te stellen.
 - Vanaf 2016 een kasstroomplafond investeringen in te stellen van € 26,5 miljoen.
 - De investeringsselectie voor de nieuwe uitbreidingsinvesteringen plaats te laten vinden bij de Kadernota 2015. Bij de Programmabegroting 2015 wordt een procesvoorstel voor de investeringselectie opgenomen.
8. Het college stelt de raad voor kennis te nemen van het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties 2014-2019.
9. Het college stelt de raad voor:
 - Het tarief OZB woningen voor 2015 en verder niet te verhogen, behoudens inflatie (voor 2015 1,5%).
 - De tarieven OZB niet-woningen per 1 januari 2015 met 3% boven inflatie te verhogen tot een meeropbrengst van € 500.000, conform de in de Kadernota 2011 vastgelegde bezuinigingsstaakstelling inkomsten tot en met 2017.

- De tarieven voor leges (voor zover niet wettelijk gemaximaliseerd), haven- en begraafrechten per 1 januari 2015 met 1,75 % boven inflatie te verhogen, conform de in de Kadernota 2011 vastgelegde bezuinigingstaakstelling inkomsten tot en met 2017. De tariefstijging per 1-1-2015 bedraagt daarmee 3,25%, inclusief inflatiecorrectie.
 - Het tarief voor precariobelasting op kabels en leidingen voor 2015 met 2% boven inflatie te verhogen, derhalve met 3,5%.
 - De algemene parkeertarieven per 1 januari 2015 met 2 % te verhogen en de parkeertarieven te verhogen waardoor met ingang van 2015 de opbrengst met € 150.000 toeneemt en vanaf 2016 en verder met € 300.000 toeneemt.
10. Het college stelt de raad voor om kennis te nemen van de ontwikkelingen sociaal domein en te besluiten:
- Bij het vaststellen van deze kadernota een reserve sociaal deelfonds in te stellen.
 - De reserve te voeden met de middelen uit het rekeningresultaat 2013 (€ 1,0 miljoen), begrotingssaldi 2015 en 2016 (€ respectievelijk 3,5 en € 0,5 miljoen), middelen inburgering 2014 (€ 0,4 miljoen), de niet benodigde middelen voor het onderwijsachterstandenbeleid 2015 (€1,0 miljoen) evenals het saldo van de reserve Wmo per 31 december 2014.
 - Het nieuwe ramingsmodel rijksbijdrage bijstandsuitkeringen te hanteren als basis voor de begroting 2015.
 - Voor het begrotingstekort 2015 - 2018 van het SW-bedrijf Paswerk scenario 2 te hanteren voor het gemeentelijke meerjarenbeeld.
 - Het Haarlemse aandeel in het begrotingstekort 2015 van Paswerk te dekken uit het gemeentelijk re-integratiebudget, met inachtneming van de daaraan verbonden risico's en kanttekeningen.
11. Het college stelt de raad voor om kennis te nemen van de informatie over de bedrijfsvoering.

De secretaris

De burgemeester

11 Besluit

De raad der gemeente Haarlem,

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders

Besluit:

1. De raad stelt de uitgangspunten voor de Programmabegroting 2015-2019 vast.
2. De raad stelt de hoofdstructuur voor de Programmabegroting 2015-2019 en de indeling in programma's en beleidsvelden vast.
3. De raad stelt de financiële kaderstelling vast; de Programmabegroting 2015-2019 wordt opgesteld conform deze kaders. De raad stelt de financiële wijzigingen die voortvloeien uit de Kadernota 2014 vast verwerkt deze in de begroting 2014 (door middel van de 2^e begrotingswijziging 2014).
4. De raad stelt de bestemming van het rekeningresultaat 2013 vast.
5. De raad neemt kennis van de ingeschatte ontwikkelingen van de algemene reserve.
6. De raad besluit:
 - De in de hoofdstuk 4 opgenomen bezuinigingsvoorstellen inclusief de voorlopige bedragen vast te stellen en deze verder uit te werken voor het opstellen van de Programmabegroting 2015-2019.
 - Het bezuinigingsbedrag op de overhead is een afgeleide van de bezuiniging op het primaire proces en is gebaseerd op de huidige verhouding primair proces en overhead en kent een omvang van € 1,5 miljoen. De uitwerking van de bezuinigingsvoorstellen in het primaire proces kan van invloed zijn op de verhouding. De taakstelling is niet gekoppeld aan een hard aantal te reduceren fte. De bezuiniging overhead kan zowel uit loonkosten als uit materiële uitgaven bestaan.
 - 2015 te hanteren als nieuw ijkpunt voor de te realiseren bezuinigingen, zowel financieel als formatief.
7. De raad besluit:
 - Het Investeringsplan 2014-2019 vast te stellen.
 - Vanaf 2016 een kasstroomplafond investeringen in te stellen van € 26,5 miljoen.
 - De investeringsselectie voor de nieuwe uitbreidingsinvesteringen plaats te laten vinden bij de Kadernota 2015. Bij de Programmabegroting 2015 wordt een procesvoorstel voor de investeringselectie opgenomen.
8. De raad neemt kennis van het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties 2014-2019.
9. De raad besluit:
 - Het tarief OZB woningen voor 2015 en verder niet te verhogen, behoudens inflatie (voor 2015 1,5%).
 - De tarieven OZB niet-woningen per 1 januari 2015 met 3% boven inflatie te verhogen tot een meeropbrengst van € 500.000, conform de in de Kadernota 2011 vastgelegde bezuinigingstaakstelling inkomsten tot en met 2017.
 - De tarieven voor leges (voor zover niet wettelijk gemaximaliseerd), haven- en begraafrechten per 1 januari 2015 met 1,75 % boven inflatie te verhogen, conform de in de Kadernota 2011

vastgelegde bezuinigingstaakstelling inkomsten tot en met 2017. De tariefstijging per 1-1-2015 bedraagt daarmee 3,25%, inclusief inflatiecorrectie.

- Het tarief voor precariobelasting op kabels en leidingen voor 2015 met 2% boven inflatie te verhogen, derhalve met 3,5%.
- De algemene parkeertarieven per 1 januari 2015 met 2 % te verhogen en de parkeertarieven te verhogen waardoor met ingang van 2015 de opbrengst met € 150.000 toeneemt en vanaf 2016 en verder met € 300.000 toeneemt.

10. De raad neemt kennis van de ontwikkelingen sociaal domein en besluit:

- Bij het vaststellen van deze kadernota een reserve sociaal deelfonds in te stellen.
- De reserve te voeden met de middelen uit het rekeningresultaat 2013 (€ 1,0 miljoen), begrotingssaldi 2015 en 2016 (€ respectievelijk 3,5 en € 0,5 miljoen), middelen inburgering 2014 (€ 0,4 miljoen), de niet benodigde middelen voor het onderwijsachterstandenbeleid 2015 (€1,0 miljoen) evenals het saldo van de reserve Wmo per 31 december 2014.
- Het nieuwe ramingsmodel rijksbijdrage bijstandsuitkeringen te hanteren als basis voor de begroting 2015.
- Voor het begrotingstekort 2015 - 2018 van het SW-bedrijf Paswerk scenario 2 te hanteren voor het gemeentelijke meerjarenbeeld.
- Het Haarlemse aandeel in het begrotingstekort 2015 van Paswerk te dekken uit het gemeentelijk re-integratiebudget, met inachtneming van de daaraan verbonden risico's en kanttekeningen.

11. De raad neemt kennis van de informatie over de bedrijfsvoering.

Gedaan in de vergadering van 26 juni 2014.

De griffier

De voorzitter

Bijlagen

Bijlage 1: Investeringsplan

(als los boekje bijgevoegd)

Bijlage 2: Meerjarenperspectief grondexploitaties

(als los boekje bijgevoegd)

Bijlage 3: Bezuinigingen

		(bedragen x € 1.000)				
Pr. Nr.	Structurele bezuinigingen Omschrijving	Budgettaire effect; v (-) is positief; n is nadelig				
		2015	2016	2017	2018	2019
	Voorstellen takenreductie					
1	<i>Pakket 1. Digitale dienstverlening en communicatie burger en bedrijven</i>					
	1 Communicatie bewoners/organisaties digitaal			-350 v	-350 v	-350 v
	2 Balie- levering van producten waar mogelijk digitaal			-430 v	-430 v	-430 v
	3 Telefoonteam – afhandeling van vragen alleen digitaal			-200 v	-200 v	-200 v
1	<i>Pakket 2. Minder ondersteuning bestuur</i>					
	4 Versoberen ondersteuning bestuur	-100 v	-100 v	-100 v	-100 v	-100 v
	5 Beëindigen gemeentelijke ondersteuning Mutare				-100 v	-100 v
2	<i>Pakket 4. Minder regelgeving en handhaving</i>					
	6 Minder regelgeving en handhaving	-800 v	-800 v	-800 v	-800 v	-800 v
2	<i>Pakket 6. Minder inzet fysieke en sociale veiligheid</i>					
	7 Verlagen ambitieniveau Haarlemse crisisorganisatie	-50 v	-50 v	-50 v	-50 v	-50 v
4	<i>Pakket 8. Minder sportvoorzieningen en -subsidies</i>					
	8 Minder subsidies op sportaccommodaties		-100 v	-270 v	-300 v	-300 v
	9 Sluiten sportaccommodaties en/of gezamenlijk gebruik door verenigingen					
6	<i>Pakket 9. Sluiten Egelantier en Philharmonie</i>					
	10 Sluiten en afstoten cultureel centrum Egelantier		-320 v	-320 v	-320 v	-320 v
6	<i>Pakket 10. Minder cultuurstimulerende maatregelen</i>					
	11 Verminderen subsidies musea		-100 v	-200 v	-300 v	-300 v
	12 Beperken evenementen en projecten		-100 v	-100 v	-100 v	-100 v
	13 Versoberen city-marketing		-100 v	-100 v	-100 v	-100 v
9	<i>Pakket 11. Meeropbrengst en minderkosten parkeren</i>					
	14 Fiscalisering parkeren		-300 v	-300 v	-300 v	-300 v
	15 Digitaliseren parkeren		-700 v	-700 v	-700 v	-700 v
	16 Stopzetten beheer gebouwde particuliere fietsstallingen		-400 v	-400 v	-400 v	-400 v
	17 Stopzetten beheer buurt-bewonersgarages		-110 v	-110 v	-110 v	-110 v
9	<i>Pakket 12. Geen nieuw beleid bereikbaarheid en mobiliteit</i>					
	18 Geen nieuw beleid bereikbaarheid en innovatie dat leidt tot nieuwe uitvoering		-90 v	-90 v	-90 v	-90 v
9	<i>Pakket 13. Dereguleren en optimaliseren organisatie ruimtelijk domein</i>					
	19 Stelselwijziging (herzien ruimtelijk instrumentarium)	pm	pm	pm	pm	pm
	20 Voor 50% dekken Stadsbouwmeester uit regionale middelen	-80 v	-80 v	-80 v	-80 v	-80 v
	21 Verminderen inzet ruimtelijke samenwerking regio en MRA	-120 v	-120 v	-120 v	-120 v	-120 v
	22 Globale bestemmingsplannen met minder voorschriften	-120 v	-120 v	-120 v	-120 v	-120 v
9	<i>Pakket 14. Lager kwaliteitsniveau onderhoud openbare ruimte</i>					
	23 Verlagen A ambities centrum naar B, buitengebied naar C	-1.000 v	-1.000 v	-1.000 v	-1.000 v	-1.000 v
9	<i>Pakket 17. Beperken beleidsontwikkeling</i>					
	24 Teruggaan tot het minimum in beleidsinspanningen		-300 v	-300 v	-300 v	-300 v
	Overige structurele bezuinigingsmaatregelen					
1	25 Verlagen budget representatie	-10 v	-10 v	-10 v	-10 v	-10 v
	26 Vrijval presentiegelden commissies	-30 v	-30 v	-30 v	-30 v	-30 v
	27 Verlagen budget communicatie	-50 v	-50 v	-50 v	-50 v	-50 v
2	28 Verlaging lasten wegslepen voertuigen	-20 v	-20 v	-20 v	-20 v	-20 v
10	29 Kostenbesparingen opleidingen	-100 v	-100 v	-100 v	-100 v	-100 v
	30 Budget stedennetwerk G32 verminderen	-40 v	-40 v	-40 v	-40 v	-40 v
	Aanvullende bezuinigingen coalitieprogramma 2014-2018					
8	31 Verhogen parkeertarieven	-150 v	-300 v	-300 v	-300 v	-300 v
9	32 Verhogen tarief precario ondergrondse kabels en leidingen met 2% boven inflatie	-100 v	-100 v	-100 v	-100 v	-100 v
	33 Besparing overhead nav takendiscussie		-500 v	-1.000 v	-1.500 v	-1.500 v
	34 Inzet middelen voor nieuw beleid in bestaande begroting	-215 v	-215 v	-215 v	-215 v	-215 v
	35 Besparing grote contracten		-1.000 v	-1.500 v	-1.500 v	-1.500 v
	36 Invoeren open source software	pm	pm	pm	pm	pm
	Totaal structurele bezuinigingen	-2.985 v	-7.255 v	-9.505 v	-10.235 v	-10.235 v

Structurele bezuinigingen

Digitale dienstverlening aan en communicatie met burger en bedrijven (pakket 1)

Waar wettelijk mogelijk vindt dienstverlening en communicatie van de gemeente aan burgers en bedrijven alleen digitaal en zoveel mogelijk gestandaardiseerd plaats. Bij deze maatregel stopt de gemeente met schriftelijk, mondeling, telefonisch en baliecontact. Dat geldt ook voor contact met wijkraden, belangengroepen en alle andere partijen in de stad. De volgende maatregelen worden voorgesteld:

1. *Communicatie met bewoners en organisaties in de stad verloopt uitsluitend digitaal*

Participatie en inspraak verloopt digitaal en niet meer via mondelinge communicatie en bijeenkomsten. Kerntaak van de wijkraden is de belangen van de bewoners te behartigen in relatie tot de gemeente. De wijkraden vormen daarmee een (niet digitaal) communicatiekanaal, dat niet meer door de gemeente wordt gesubsidieerd. Deze maatregel levert naar schatting vanaf 2017 € 350.000 op jaarbasis op (afgezien van frictielasten en extra digitaliseringslasten).

2. *Balie - levering van producten verloopt waar mogelijk digitaal*

Het leveren van de belangrijkste producten voor burgers (reisdocumenten, rijbewijzen, uittreksels, geboorte, overlijden, huwelijken, naturalisatie) is een wettelijke taak, waarvoor sommige producten een verschijningsplicht geldt (dus fysieke afhandeling). Daar waar wettelijk mogelijk worden de productaanvragen alleen nog digitaal afgehandeld. Deze maatregel levert naar schatting vanaf 2017 € 430.000 op jaarbasis op (afgezien van frictielasten en extra digitaliseringslasten).

3. *Telefoonteams – afhandeling van vragen alleen digitaal*

Het telefoonteams wordt gedeeltelijk afgebouwd en vragen van burgers en bedrijven worden zoveel mogelijk digitaal afgehandeld. Uitgangspunt blijft dat de gemeente telefonisch bereikbaar blijft. Dit betekent dat de huidige telefonische vragen:

- via de website kunnen worden beantwoord
- via mail, social media en/of apps kunnen worden beantwoord door medewerkers in de backoffice

Deze maatregel levert naar schatting vanaf 2017 € 200.000 op jaarbasis op (afgezien van frictielasten en extra digitaliseringslasten).

Minder ondersteuning bestuur (pakket 2)

4. *Versoberen ondersteuning bestuur*

Het versoberen van de ondersteuning van het bestuur levert vanaf 2015 € 100.000 op jaarbasis op.

5. *Beëindigen gemeentelijke ondersteuning Mutare*

De Stichting Haarlem-Mutare gesubsidieerd voor het invullen van een 'vriendschapsband'. De gemeentelijke ondersteuning Mutare wordt doorgezet gedurende het project Global Quest en stopt daarna. Geraamde minder lasten € 100.000 vanaf 2018.

Minder regelgeving en handhaving (pakket 4)

6. *Afschaffen regelgeving en daarmee beperken handhavingsnoodzaak*

Vergunningstelsel en handhaving zijn een instrument bij het verbeteren van de leefbaarheid in de stad. Het huidige beleid heeft deregulering tot doel door integrale en snelle behandeling van aanvragen en afschaffen of vereenvoudiging van vergunningstelsels. Taakstellend wordt er € 800.000 ingerekend vanaf 2015 door minder regelgeving en handhaving. Voor behandeling van de Programmabegroting 2015 wordt een raad een voorstel hiervoor aangeboden. Daarin wordt ook ingegaan op de frictielasten van het voorstel en de consequenties en risico's. De focus is op niet wettelijke taken. Zoekrichtingen daarbij:

- Afschaffen vergunningen gemeentelijke regelgeving en daarmee beperken van handhavingstaken
- Afschaffen bepalingen APV inzake openbare omgeving en daarmee beperken van toezicht- en handhavingstaken
- Afschaffen bepalingen APV inzake jeugd, drank- en horeca en opvanglocaties en daarmee beperken van toezicht- en handhavingstaken.

Minder inzet fysieke en sociale veiligheid (pakket 6)

7. Verlagen ambitieniveau Haarlemse crisisorganisatie

Er wordt een bezuiniging van € 50.000 ingerekend vanaf 2015 door de volgende zaken niet meer te doen:

- Geen zichtbare en slagvaardige intergemeentelijke crisisorganisatie;
- Geen opleidingen, trainingen en oefeningen voor medewerkers met een taak in de crisisorganisatie;
- Geen deelname bevolking Haarlem aan Burgernet.

Minder sportvoorzieningen en -subsidies (pakket 8)

8. Minder subsidies op sportaccommodaties

9. Sluiten sportaccommodaties en/of gezamenlijk gebruik door verenigingen

Het college zal (na consultatie van de sportverenigingen) een voorstel doen hoe structureel een besparing van € 300.000 kan worden gerealiseerd door een combinatie van deze maatregelen.

Sluiten Egelantier (pakket 9)

10. Sluiten en afstoten van cultureel centrum Egelantier

De Egelantier is een gemeentelijk gebouw dat met subsidies ter beschikking gesteld wordt aan culturele en maatschappelijke instellingen. De hoofdgebruiker van het gebouw (Hart) heeft het gebouw per 1 januari 2014 verlaten. Bij de overige huurders wordt de huur opgezegd en het gebouw wordt verkocht ten behoeve van herontwikkeling. Geraamde opbrengst van sluiting en afstoten is € 320.000 vanaf 2016.

Minder cultuurstimulerende maatregelen (pakket 10)

11. Verminderen subsidies musea

Musea is geen kerntaak van een lokale overheid, maar het Frans Hals Museum en de Hallen zijn van groot (toeristisch en economisch) belang voor Haarlem. Vanaf 2016 wordt € 100.000 ingerekend. In 2017 en 2018 neemt dit bedrag elk jaar met nog eens € 100.000 toe zodat er uiteindelijk € 300.000 wordt bespaard. De sector zal om advies worden gevraagd en op een later moment zal aan de hand van een voorstel worden besloten waar de bezuiniging moet en kan worden gerealiseerd.

12. Beperken evenementen en projecten

Het evenementenbudget bedraagt op dit moment € 450.000. Evenementen is geen kerntaak, maar zijn van groot economisch en imago belang voor Haarlem. De concrete invulling is in een later stadium nader te bepalen. Ingerekend wordt een bezuiniging van € 100.000 vanaf 2016 op een groot evenement.

13. Versoberen city-marketing

Het subsidie aan CMH bedraagt op dit moment € 700.000. City marketing is geen kerntaak, maar is van groot economisch en imago belang voor Haarlem. Voorstel is het budget verder te verminderen met € 100.000 vanaf 2016.

Meer opbrengst en minder kosten parkeren (pakket 11)

14. Fiscalisering parkeren

Deze maatregel (geraamde bezuiniging € 300.000 vanaf 2016) houdt in dat van het stelsel met vergunninghouders dat nu in gebruik is buiten de centrumgebieden wordt overgestapt op parkeerregulering door middel van betaald parkeren. Hiermee verandert voor bewoners in principe niets, maar voor bezoekers verandert het parkeerverbod in de mogelijkheid tegen betaling te kunnen parkeren. Hoe verder van het centrum hoe lager het tarief. Met gedifferentieerde toepassing van tarieven kan beter worden gestuurd op parkeerdruk en kan het parkeerareaal beter worden benut, met een hogere parkeeropbrengst als gevolg.

15. Digitalisering parkeren

Door alle parkeerrechten digitaal vast te leggen kunnen de kosten van regulering (administratief proces vergunningen, bezoekerspassen) en handhaving worden verlaagd. Optimale inzet van de scan-auto wordt mogelijk. Door combinatie met invoering van het fiscale regime kan een aanzienlijke besparing worden gevonden op personele inzet). De verwachting is tevens dat verbeterde controle leidt tot een beter betaalgedrag. Met betrekking tot faciliteiten voor het parkeren van bezoekers geldt dat gebruik van digitale bezoekersvergunningen leidt tot sterke vermindering in het gebruik maken van bezoekersrechten (zoals nu met analoge passen mogelijk is). De bezoekersvergunning zou analoog aan de regeling in het

binnenstad ook geheel afgeschaft kunnen worden. Daarnaast kan het aantal parkeermeters worden teruggebracht, vanwege o.a. mogelijkheden om telefonisch aan te melden. Naast besparingen voor onderhoud en vervanging is eveneens sprake van vermindering van het legen van betaalautomaten. Maximale opbrengst op deze mogelijkheden is € 700.000. Dit bedrag wordt ingerekend vanaf 2016, in 2015 wordt een pm opbrengst geraamd. Het voorstel zal nader moeten worden uitgewerkt met specifieke aandacht voor het faciliteren van de overgang en een goede communicatie hierover.

16. Stopzetten beheer gebouwde particuliere fietsstallingen

Momenteel bezit/huurt en beheert de gemeente diverse kleine fietsstallingen verspreid over stad, met name in de dichtbebouwde wijken. De stallingsplaatsen worden verhuurd aan omwonenden. Het aanbieden van bebouwde fietsstallingen is geen kerntaak. Het aanbieden van fietsstallingen in de wijken kan overgenomen worden door een particuliere aanbieder. Het niet meer aanbieden van deze stallingen kan een besparing opleveren van € 400.000 gebaseerd op de schatting van 10% van het bedrag voor het DVO parkeren. Het afstoten van vastgoed is hierin niet meegerekend. De besparing is vanaf 2016 ingerekend.

17. Stopzetten beheer buurt- en bewonersgarages

De gemeente bezit enkele parkeergarages in de binnenstad. Voor deze garages worden abonnementen uitgegeven exclusief voor direct omwonenden. Argumentatie hiervoor was om sociale woningbouw mogelijk te maken en alsnog parkeerruimte te bieden. Er is een drietal buurt-bewonersgarages met een totaal van 124 plaatsen. Dit beheer wordt aan de bewoners, corporaties of particulieren overgedragen. De parkeergarages kunnen verkocht worden óf er kan een commercieel tarief voor die plaatsen gerekend worden. Er zijn voldoende openbare parkeergarages in de binnenstad waar men een parkeerabonnement kan nemen. Het gaat om 3,2 % van het areaal aan garageparkeerplaatsen en daarmee een percentage van de beheerskosten. De besparing die bereikt moet worden, is € 110.000 vanaf 2016.

Geen nieuw beleid bereikbaarheid en mobiliteit (pakket 12)

18. Geen nieuw beleid bereikbaarheid en innovatie dat leidt tot nieuwe uitvoering

Het gaat hier om o.a. het stoppen van stimuleren van elektrisch vervoer, deelautogebruik, ontwikkelen van duurzame ketenmobiliteit. Er wordt vanaf 2016 € 90.000 ingerekend (met name voorbereidingskosten, beleidsformatie). Los daarvan zullen geen nieuwe projecten in ontwikkeling worden gebracht en beheerd moeten worden (geen uitbreiding van areaal).

19. Stelselwijziging (herzien ruimtelijk instrumentarium)

Verwerking van de vernieuwingen uit de landelijke programma's 'Eenvoudig Beter', 'Erfgoed en ruimte' en 'Beter en concreter'. Deze programma's beogen het stelsel te hervormen zodat een eenvoudiger, goedkoper en doelgerichter ruimtelijk beleid tot stand komt. Opbrengst wordt pm meegenomen.

Dereguleren en optimaliseren organisatie ruimtelijk domein (pakket 13)

20. Voor 50% dekken functie Stadsbouwmeester uit regionale middelen

De Stadsbouwmeester heeft tot taak de ruimtelijke kwaliteit te bewaken, zowel in individuele (grotere) plannen als in de structurerende stukken die de gemeente produceert, zoals gebieds- en structuurvisies. De Stadsbouwmeester adviseert in die rol rechtstreeks aan het college. Voorgesteld wordt om deze functie niet meer volledig uit gemeentelijke middelen te dekken maar voor 50% uit regionale middelen. Dit levert op jaarbasis vanaf 2015 € 80.000 op.

21. Verminderen inzet ruimtelijke samenwerking regio en MRA

Haarlem heeft zich na jaren van relatieve afzijdigheid recent een goede positie verworven in de regionale overlegorganen voor ruimtelijke samenwerking. De hiervoor benodigde inspanning kan worden afgebouwd. Geraamde bezuiniging € 120.000 vanaf 2015. Dit voorstel wordt uitgewerkt in samenhang met voorstel 18. zodra de gevolgen van de stelselherziening bekend zijn (omgevingswet 2018).

22. Globale bestemmingsplannen met minder voorschriften

Door bestemmingsplannen op een minder gedetailleerd niveau vast te stellen wordt het opstellen van deze plannen minder bewerkelijk. Bij de beoordeling van bouwplannen zal minder snel strijdigheid optreden.. Geraamde bezuiniging € 120.000 vanaf 2015. Deze maatregel kan alleen opbrengst hebben als niet getracht wordt langs andere weg alsnog meer gedetailleerde regulering tot stand te brengen.

Lager kwaliteitsniveau onderhoud openbare ruimte (pakket 14)

23. Verlagen A ambities centrum naar B, buitengebied naar C

Het is mogelijk om in het (dagelijks) onderhoud de ambities naar beneden bij te stellen. De A ambities worden bijgesteld naar B of naar C niveau. Dit wordt nog gedifferentieerd naar buitengebied en binnenstad. Uitgangspunt is dat er vanaf 2015 (taakstellend) € 100.000 wordt bespaard. Er zal hiervoor een uitgewerkt voorstel aan de gemeenteraad worden voorgelegd.

Beperken beleidsontwikkeling, beleid naar wettelijk niveau (pakket 17)

24. Teruggaan tot het minimum in beleidsontwikkeling

Door waar mogelijk gebruik te maken van landelijke standaarden en elders ontwikkeld beleid wordt er minder ingezet op het zelf ontwikkelen van beleid. Hierbij kan nauwelijks aanpassing aan de lokale situatie in Haarlem plaatsvinden. De omvang van de daarmee te schrappen beleids capaciteit is moeilijk in te schatten. Taakstellend wordt vanaf 2016 € 300.000 ingerekend (ca. 5 fte).

Overige structurele bezuinigingsmaatregelen

Programma 1, burger en bestuur

25. Verlagen budget representatie, opbrengst structureel € 10.000

Gelet op de benutting van dit budget wordt een budgetverlaging met € 10.000 verantwoord geacht.

26. Presentiegeld commissies, opbrengst structureel € 30.000

Gelet op de benutting van dit budget in 2013 kan € 30.000 vrijvallen.

27. Verlagen budget communicatie, opbrengst structureel € 50.000

Als werkbudget voor communicatie is in 2015 circa € 340.000 beschikbaar. Het is verantwoord om dit budget met € 50.000 te verlagen.

Programma 2 Veiligheid, Vergunningen en Handhaving

28. Verlagen budget voor wegslepen voertuigen, opbrengst structureel € 20.000

Voor de begroting 2013 is het budget voor het wegslepen van voertuigen verlaagd met € 20.000 omdat hiervoor ruimte in de begroting aanwezig is gebleken. De verwachting is dat dit voor de komende jaren ook het geval zal zijn. Derhalve wordt voorgesteld de begroting structureel te verlagen met € 20.000.

Programma 10 Financiën en Algemene Dekkingsmiddelen

29. Verlagen budget opleidingen (kostenbesparing), opbrengst € 100.000 structureel

Afname van het aantal medewerkers rechtvaardigt een lager opleidingsbudget. Ook zal zoveel mogelijk gebruik worden gemaakt van eigen zaalruimte voor de cursussen.

30. Budget stedennetwerk G32 verminderen, opbrengst € 40.000 structureel

Het G32-stedennetwerk is het netwerk van 34 (middel)grote steden in ons land voor kennisuitwisseling en belangenbehartiging op diverse beleidsterreinen richting kabinet, Eerste en Tweede Kamer en ministeries. Gelet op de benutting van dit budget wordt een budgetverlaging met € 40.000 (totaalbudget € 61.000) verantwoord geacht zonder dat de deelname van Haarlem aan dit overleg in het geding komt.

31. Verhogen parkeertarieven, opbrengst € 150.000 oplopend tot € 300.000

32. Verhogen tarief precario ondergrondse kabels en leidingen met 2% boven inflatie, opbrengst € 100.000 structureel vanaf 2015

33. Besparing overhead nav takendiscussie, opbrengst € 500.000 vanaf 2016 oplopend tot € 1.500.000 in 2019

34. Inzet middelen voor nieuw beleid in bestaande begroting, opbrengst € 215.000 vanaf 2015

35. Besparing grote contracten, opbrengst € 1.000.000 vanaf 2016 oplopend tot € 1.500.000 in 2019

36. Invoeren open source software, opbrengst pm

Incidentele bezuinigingen

		<i>(bedragen x € 1.000)</i>				
Pr. Nr.	Incidentele bezuinigingen Omschrijving	Budgettair effect; v(-) is positief; n is nadelig				
		2015	2016	2017	2018	2019
2	1 Minder uitbesteed werk voor de markten	-20 v	-20 v	-20 v		
	2 Sociale Veiligheid	-150 v	-150 v	-75 v		
	3 Dekken centrale overhead uit subsidie RIEC	-30 v	-30 v	-30 v		
	4 Onderhoud dislocatie	-20 v	-20 v	-20 v		
	5 Openhouden vacatures integrale handhaving.	-75 v	-75 v	-75 v		
	6 Vacature afd manager omgevingsvergunningen niet invullen	-85 v	-85 v	-85 v		
3	7 Taken middelen Volksgezondheid tijdelijk stoppen	-175 v	-175 v	-90 v		
4	8 Weer samen naar school	-135 v	-135 v	-135 v		
	9 Onderwijsachterstandenbeleid	-1.400 v				
5	10 Verkoop vastgoed in aanvulling op eerdere afspraken	-500 v	-500 v	-500 v	-500 v	
	11 Reserve Wonen	-50 v	-50 v			
6	12 Minder economisch programmamanagement	-70 v	-35 v			
7	13 Vrijval bestemmingsreserve WWB	-2.250 v	-1.750 v	-500 v		
9	14 Wijkbudgetten schrappen	-300 v				
	15 Initiatievenbudget	-100 v	-200 v	-100 v		
	16 Temporiseren maatregelen integraal waterplan	-200 v				
	17 Straatnaamborden	-100 v	-100 v	-100 v		
	18 Straatmeubilair	-200 v	-200 v	-200 v		
	19 Straatvegen	-166 v	-166 v	-166 v		
10	20 Arbo budget korten	-50 v	-50 v	-50 v		
	21 213a onderzoeksbudget korten	-50 v	-50 v	-50 v		
	22 Reductie deelname congressen c.a.	-30 v	-30 v	-15 v		
	23 Personeel opnemen in uitvoeringsorganisatie sociaal domein	-325 v	-250 v	-225 v		
	24 Niet indexerende subsidies	-210 v	-210 v	-210 v		
	Totaal incidentele bezuinigingen	-6.691 v	-4.281 v	-2.646 v	-500 v	0 v

Programma 2 Veiligheid, Vergunningen en Handhaving

1. Minder uitbesteed werk voor de markten, opbrengst € 20.000 in 2015 tot en met 2017

Voor de begroting 2014 is het budget technisch uitbesteed werk voor de markten verlaagd met € 20.000 doordat het veegplan is aangepast. Dit wordt doorgezet tot en met 2017.

2. Sociale Veiligheid, opbrengst € 150.000 in 2015 en 2016 en € 75.000 in 2017

Maatregel betreft verlagen van het budget Sociale Veiligheid (Integraal Veiligheids- en Handhavingplan). Er kan minder besteed worden aan concrete activiteiten die bijdragen aan het halen van de doelstellingen die door de Raad zijn gesteld in het kader van Veiligheid en Handhaving.

3. Dekken centrale overhead uit subsidie RIEC, opbrengst € 30.000 in 2015 tot en met 2017

De salariskosten van de medewerkers van het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC) worden gedekt uit de subsidie van het RIEC. Het is mogelijk om een deel van de centrale overhead toe te rekenen aan deze subsidie. Dit komt neer op een extra doorbelasting naar het RIEC (3,5 fte * € 9.000).

4. Onderhoud dislocatie, opbrengst € 20.000 in 2015 tot en met 2017

Door ingebruikname van de nieuwe locatie Zijlpoort kan het budget voor onderhoud van het gebouw Gedempte Oude Gracht achterwege blijven.

5. Openhouden vacatures integrale handhaving, opbrengst € 75.000 in 2015 tot en met 2017

Minder inhuur van handhavers betekent dat de doelstellingen op de overlastthema's, zoals afval, honden, fietsen, terrassen, uitstallingen en overig APV moeilijker te halen zijn.

6. *Vacature afdelingsmanager omgevingsvergunningen niet invullen, opbrengst € 85.000 in 2015 tot en met 2017*

Per 1 mei 2013 is de vacature hoofd omgevingsvergunning ontstaan. De taak van deze functie is voorlopig belegd bij het afdelingshoofd Handhaving Bebouwde Omgeving. Het voorstel is om deze functie voor de jaren 2015 tot en met 2017 niet in te vullen.

Programma 3 Welzijn, Gezondheid en Zorg

7. *Taken lokaal gezondheidsbeleid tijdelijk stoppen, opbrengst 2015/2016 € 175.000 en 2017 € 90.000*

Voor het lokaal gezondheidsbeleid is structureel € 357.000 beschikbaar. Hiervoor worden projecten uitgevoerd zoals vermeld in de nota. Door inzet van € 250.000 bij de compenserende maatregelen 2014 is uitvoering nagenoeg stil komen te liggen. Bezuinigingen met voorgestelde bedragen betekent dat sprake zal zijn van een beperkte inzet op gezondheidsbeleid. Gezondheidsbeleid draagt bij aan de gewenste preventie in het sociaal domein.

Programma 4 Jeugd, Onderwijs en Sport

8. *Schrappen budget Weer samen naar school, opbrengst € 135.000*

Bij de Kadernota 2011 is besloten het budget Weer samen naar school gefaseerd af te bouwen van € 185.000 naar € 135.000. Passend Onderwijs is voor het Primair Onderwijs in Zuid-Kennemerland per schooljaar 2013/2014 als pilot gestart. Een ondersteuningsplan is onderdeel van de invoering. In dit plan is budget opgenomen voor extra begeleiding van leerlingen. Om die reden zal het effect van het eenmalig schrappen van dit budget gering zijn. Dit betekent wel dat nadere afspraken gemaakt moeten worden over de lopende beschikking (looptijd tot 2018).

9. *Onderwijsachterstandenbeleid, opbrengst in 2015 € 1.400.000*

In het kader van het Onderwijsachterstandenbeleid zijn voor een aantal jaren door het rijk middelen ter beschikking gesteld. De gemeente Haarlem heeft al structureel middelen voor dit doel in de begroting opgenomen waardoor deze middelen anders ingezet kunnen worden. Het jaar 2015 is het laatste jaar dat deze rijksmiddelen worden toegekend.

Programma 5 Wonen, Wijken en Stedelijke Ontwikkeling

10. *Verkoop vastgoed in aanvulling op eerdere afspraken*

De € 0,5 miljoen uit het coalitieprogramma komt boven op de taakstelling van € 2,5 mln in verband met achterstallig onderhoud aan vastgoed.

11. *Reserve ISV/Wonen, opbrengst € 50.000 in 2015 en 2016*

Na aftrek van eerdere bezuinigingen (€ 1,175 miljoen), de toekenning van middelen aan woningbouwprojecten (€ 2,04 miljoen), en de (lopende) uitvoering van de agenda wonen uit Woonvisie blijven er middelen in de reserve aanwezig. De restant bedragen zijn gereserveerd om de toekomstige stedelijke vernieuwing vorm te geven en delen uit de Agenda Wonen af te ronden, c.q. een vervolg te geven (w.o. zelfbouw, woningbouwregie, leegstand, wonen en zorg, particuliere voorraad etc). Er resteert na 2014 nog een bedrag van 370.000 in de reserve ISV/Wonen. Voorgesteld wordt om zowel in 2015 en 2016 € 50.000 in te zetten voor de bezuinigingen. Het restantbedrag blijft behouden voor stedelijke vernieuwing.

Programma 6 Economie, Cultuur, Toerisme en Recreatie.

12. *Minder economisch programmamanagement, opbrengst € 70.000 in 2015 en 2016 € 35.000*

In de begroting is een budget opgenomen van € 350.000 voor economisch programmamanagement. Hiervan is een bedrag van € 70.000 nog niet verplicht. Vooral de creatieve industrie moet rekenen op minder budget vanuit de gemeente ter stimulering van activiteiten.

Programma 7 Werk en Inkomen

13. *Vrijval bestemmingsreserve WWB, opbrengst € 2.000.000 in 2015 en 2016 en € 500.000 in 2017*

De reserve Wet Werk en Bijstand (WWB) is een risicoreserve. Voor – en nadelen die optreden met betrekking tot besteding van het rijksbudget uitkeringen worden hierin gestort en onttrokken. De afgelopen jaren is een positief saldo opgebouwd van bijna € 5.100.000 (is maximale stand reserve).

Programma 9 Kwaliteit Fysieke Leefomgeving

14. *Wijk-/leefbaarheidsbudgetten schrappen, opbrengst € 300.000 in 2015*

Van de budgetten voor leefbaarheid en bewonersondersteuning wordt in 2015 € 300.000 geschrapt. In dit bedrag zit geen reductie op de subsidie aan de wijkraden. Achtergrond bij dit voorstel is dat de afgelopen jaren de mogelijkheden om op digitale wijze rechtstreeks met burgers en bedrijven in wijken te communiceren zijn vergroot. Kleine benodigde aanpassingen aan de openbare ruimte worden via de budgetten voor dagelijks beheer gedekt en via gebiedsgericht werken afgewogen.

15. *Initiatievenbudget, opbrengst € 100.000 in 2015 en 2017 en € 200.000 in 2016*

Met dit budget (€ 392.000) worden initiatieven opgestart en mogelijk leiden deze tot een anterieure overeenkomst dan wel een project. Dit budget maakt dat zaken uitgezocht kunnen worden omdat de vragen legio zijn en bij het prille begin nog niet duidelijk is of het ook ergens verhaald kan worden. Vermindering van dit budget kan betekenen dat er minder initiatieven kunnen worden onderzocht op haalbaarheid.

16. *Temporiseren maatregelen integraal waterplan, opbrengst € 200.000 in 2015*

In de planning staan diverse werken ter verbetering van waterkwaliteit. Dat is geen specifiek onderhoudswerk. Recentelijk is dit beleid vastgesteld waarin ook de oevers op een ecologische manier beheerd gaan worden. Dit kost extra geld. Dit kan uitgesteld worden tot na 2015.

17. *Straatnaamborden, opbrengst € 100.000 in 2015/2017*

Er kan bespaard worden op straatnaambording als alleen borden worden vervangen of gerepareerd die los zitten of onleesbaar zijn in plaats van het huidige systeem van wijk- of gebiedsgerichte vervanging. Effect is dat er verschillende stijlen straatnaamborden door elkaar gebruikt worden.

18. *Straatmeubilair, opbrengst € 200.000 in 2015/2017*

Voorstel is om te besparen op vervanging van bankjes, prullenbakken, paaltjes etc. Deze maatregel heeft direct impact op de kwaliteit van de openbare ruimte en is in tegenspraak met alle HIOR's. Realiseren van dit voorstel vraagt van de betrokken partijen een sterke sturing om het in de praktijk waar te maken inclusief aanpassing van de dienstverleningsovereenkomst waarbij in mantelcontract het volume wordt aangepast.

19. *Straatvegen, opbrengst € 166.000 in 2015/2017*

Voorstel is om op het groot onderhoud in de openbare ruimte € 500.000 te besparen te realiseren door minder straatvegen. De bezuiniging wordt dusdanig ingevuld dat er geen achterstallig onderhoud wordt opgebouwd.

Programma 10 Financiën en Algemene Dekkingsmiddelen

20. *Verlaging budget ARBO, opbrengst € 50.000 in 2015/2017*

Door lager ziekteverzuim is er minder afname nodig van arbodiensten en uit het bedrijfsgezondheid (IZA-pakket). Aanpassing van het budget ad € 340.000 gaat ten koste van de speelruimte voor onvoorziene uitgaven en voor onderzoek of aanpassingen bij risicovolle arbeidsomstandigheden.

21. *213a onderzoeksbudget korten, opbrengst € 50.000 in 2015/2017*

Conform artikel 213a van de Gemeentewet zijn gemeenten verplicht tot periodiek onderzoek naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het door het college gevoerde bestuur. Hiervoor is op jaarbasis € 109.000 beschikbaar. Door verlaging van het budget met € 50.000 is er minder ruimte voor onderzoek of kan uitstel van onderzoek plaatsvinden.

22. Minder deelname congressen, opbrengst € 30.000 in 2015/2017

Betreft een reductie van € 30.000 op het budget van € 160.000 van congressen en symposia voor de diverse hoofdafdelingen.

23. Sneller reduceren formatie hoofdafdeling M&S, inzet personeel hoofdafdeling M&S binnen nieuwe taken sociaal domein, opbrengst 325.000 in 2015 aflopend tot € 225.000 in 2017

In het coalitieakkoord 2010-2014 staat dat de gemeente Haarlem toe werkt naar een totale bezuiniging van € 35 miljoen in 2018. Het totaalbedrag is 'verkaveld' naar een 5-tal clusters, waarmee een evenwichtige verdeling van de pijn over de stad, de burgers, de instellingen, bedrijven en het gemeentelijk apparaat is beoogd. Eén van de maatregelen waartoe in dit kader is besloten betreft formatiereductie bij hoofdafdeling Middelen en Services. Door de al ingerekende formatiereductie te versnellen kunnen de revenuen van de formatiereductie eerder in de tijd worden gerealiseerd. Normaliter zou dat forse frictielasten opleveren omdat medewerkers bovenformatief zouden worden.

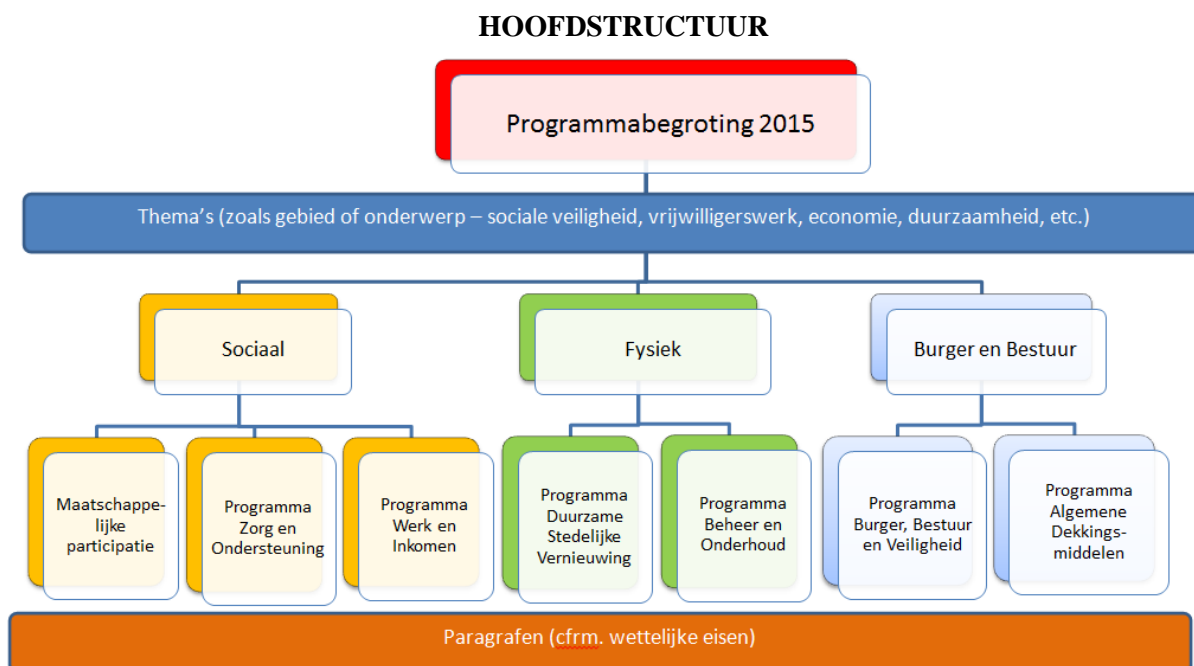
De komende jaren komen er echter op het vlak van bedrijfsvoering in verband met de drie decentralisaties veel extra werkzaamheden op de gemeente af. Een aantal medewerkers zal naar verwachting voor taken binnen het sociaal domein aan de slag gaan. Dat is niet alleen uit oogpunt van bevorderen van mobiliteit een kans. De fte's die overgaan naar het sociaal domein zullen ook uit de budgetten sociaal domein (apparaatskosten) worden gedekt. In 2015 is het voordeel van het sneller reduceren van formatiereductie ten opzichte van de huidige ramingen vanzelfsprekend het grootst. Dit levert naar grove eerste schatting een bezuiniging op van € 325.000 in 2015 aflopend tot € 225.000 in 2017. De bezuiniging is alleen te realiseren als er voldoende middelen beschikbaar komen voor dekking van apparaatskosten binnen het sociaal domein. Bovendien zullen de medewerkers die met deze nieuwe taken aan de slag gaan hier voldoende geschikt voor moeten zijn qua kennis en competenties.

24. Niet indexeren subsidies, opbrengst 2015/2017 € 210.000

Prijscompensatie voor subsidies is niet verplicht. Eerder is besloten tot een korting op de prijscompensatie van subsidies met 0,5 % in de periode 2013-2016. De jaren 2015 en 2016 zijn dus al voor 0,5% ingeboekt. Aanvullend is (in het kader van sociaal domein en compenserende maatregelen 2014) voor 2014 de resterende 0,5% niet toegekend. Dat betekent dat alleen de prijscompensatie die deze 0,5% te boven gaat kan worden gebruikt als bezuiniging. In deze berekening zijn de verbonden partijen niet meegenomen. Zij kennen een op basis van de gemeenschappelijke regelingen een verplichtend karakter ten aanzien van prijscompensatie. Ook het Frans Halsmuseum en de Stadsbibliotheek kennen een uitzondering op het gebied van compensatie salaris voormalig gemeentepersoneel. Subsidies door derden zijn tevens niet meegenomen in het niet indexeren van uitgaande subsidies. Het betreft alleen gemeentelijke subsidies.

Bijlage 4: Indeling Programmabegroting 2015-2019

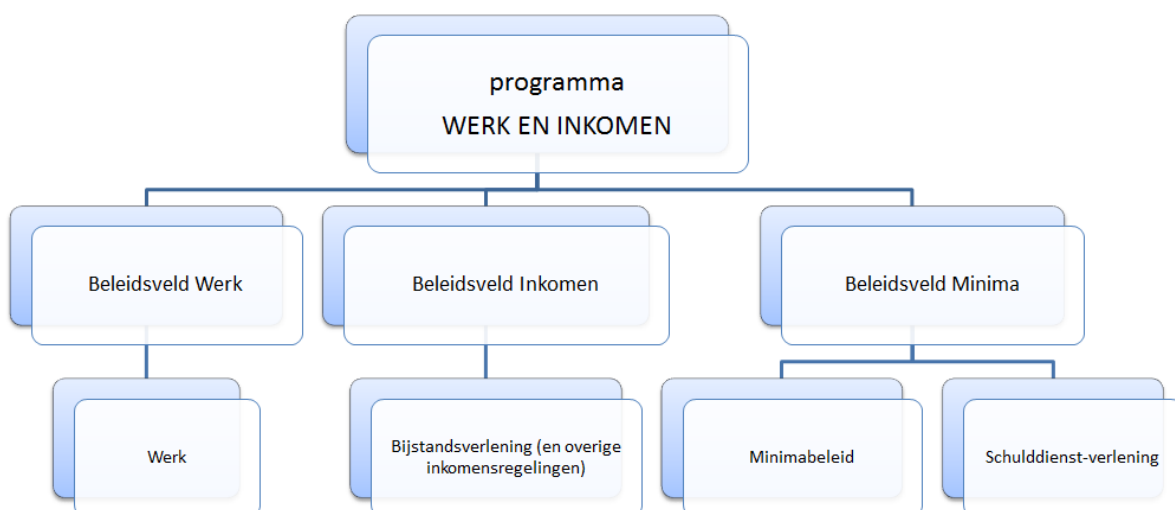
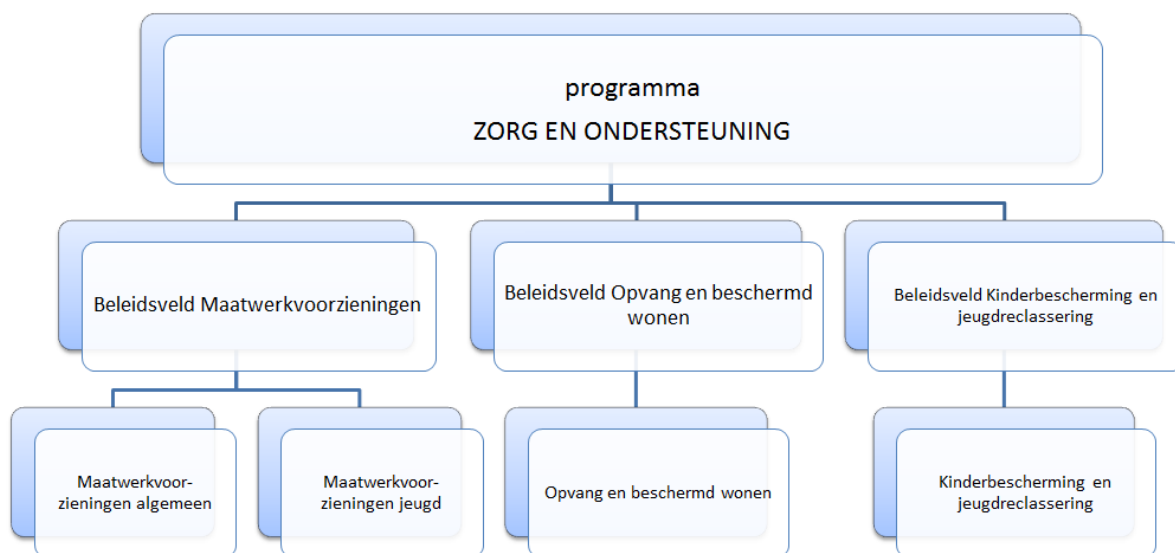
Hieronder is de hoofdstructuur en de indeling naar programma's en beleidsvelden weergegeven.

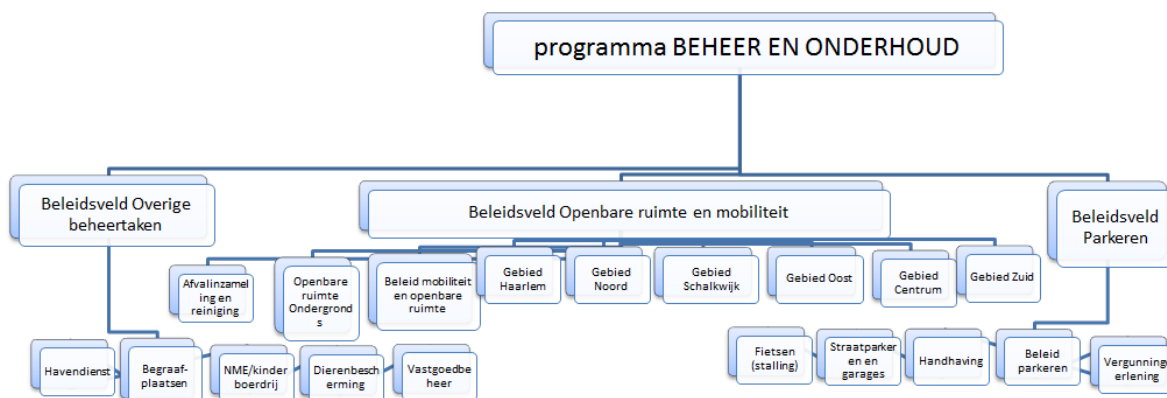
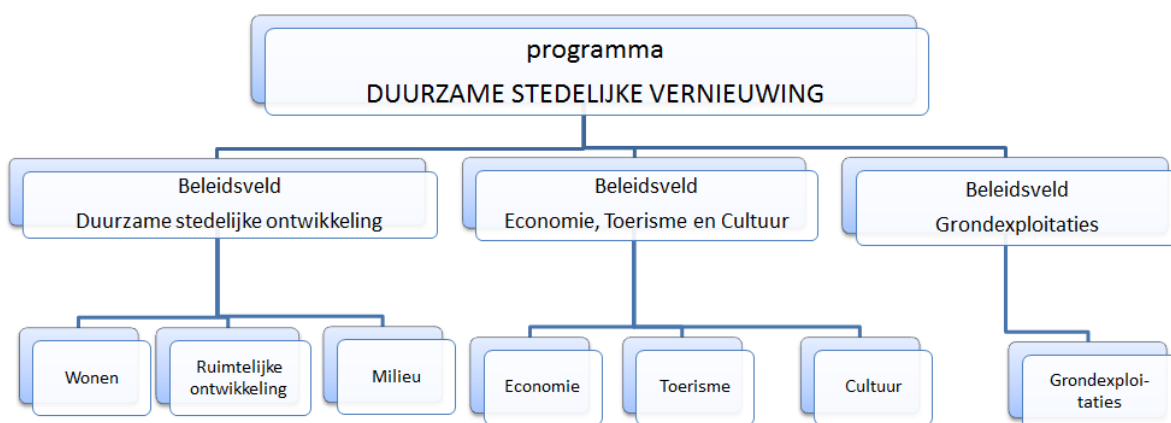
De volgende structuur is terug te lezen: bovenaan de naam van het programma, dan de beleidsvelden en tot slot daaronder de producten die onder de beleidsvelden vallen.

CLUSTER SOCIAAL

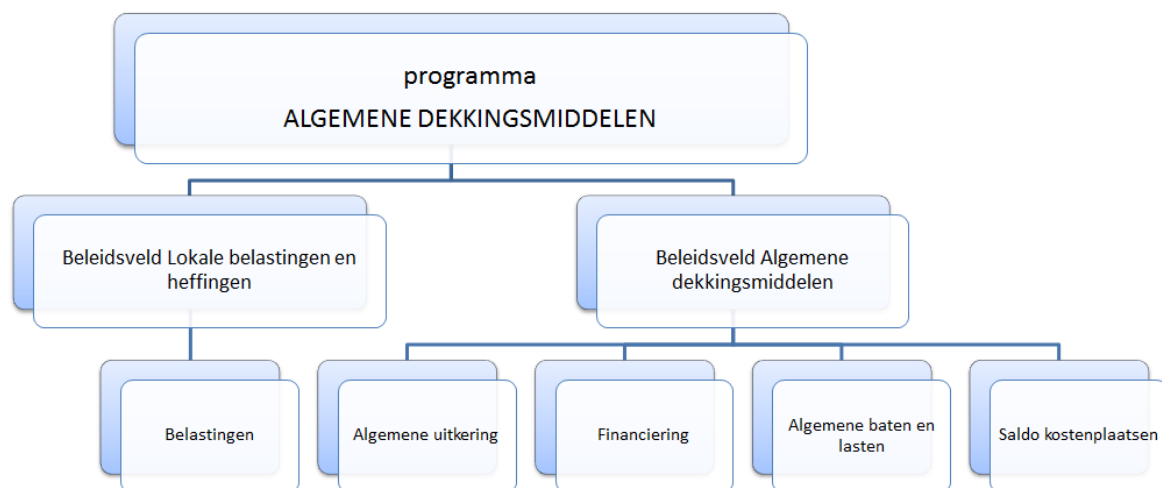
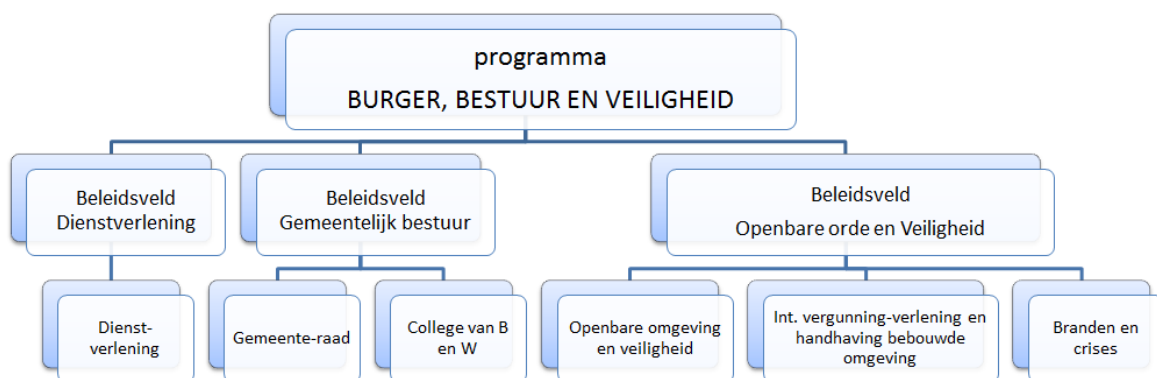

CLUSTER FYSIEK

CLUSTER BURGER EN BESTUUR

Bijlage 5: Begrippen en afkortingen

Afkortingenoverzicht

A	
AO / IC	Administratieve Organisatie / Interne Controle
AR	Algemene Reserve
ASV	Algemene Subsidie Verordening
AU	Algemene Uitkering
AWB	Algemene Wet Bestuursrecht
B	
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BBZ	Besluit bijstandverlening zelfstandigen
BGGE	Beheerverordening Grond- en Gebouwenexploitatie
BIBOB	Bevordering Integriteits Beoordeling door het Openbaar Bestuur
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOS	Buurt Onderwijs Sport
BUIG	Bundeling van Uitkeringen Inkomensvoorziening aan Gemeenten
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties
C	
CAO	Collectieve Arbeids Overeenkomst
CCVT	Centrum voor Cultuureducatie en Vrije Tijd
CS	Concernstaf
CVS	Cliënt Volgstelsel
CWI	Centrum Werk en Inkomen
D	
DVO	Dienstverleningsovereenkomst
F	
Fido	Wet Financiering Decentrale Overheden
Flo	Functioneel leeftijdsontslag
Fte	Full time equivalent
G	
GEM	Gemeenschappelijke Exploitatie Maatschappij
GGD	Geneeskundige Gezondheids Dienst
GGP	Gemeentelijk grondwaterplan
GHOR	Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen
GreX	Grondexploitatie
GRP	Gemeentelijk rioleringsplan
GSB	Grote Steden Beleid
H	
HDK	Hulpverlenings Dienst Kennemerland
I	
ICT	Informatie- en Communicatietechnologie
IOAW	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
IP	Investeringsplan
ISV	Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing

	J
JGZ	Jeugd Gezondheids Zorg
	M
MPG	Meerjaren Perspectief Grondexploitaties
MenS	Hoofdafdeling Middelen en Services
	O
OM	Openbaar Ministerie
OPO	Onderwijscommissie Primair Onderwijs
OPH	Ontwikkelings Programma Haarlem
OV	Openbaar Vervoer
OVO	Onderwijscommissie Voortgezet Onderwijs
OZB	Onroerende Zaakbelasting
	P
PO	Primair Onderwijs
P&O	Personeel en Organisatie
POP	Persoonlijk Ontwikkelings Plan
PPS	Publiek-Private Samenwerking
	R
RKC	Rekenkamercommissie
ROC	Regionaal Opleiding Centrum
	S
SAMS	Stedelijke Adviesraad Multiculturele Stad
SHO	Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs
SMART	Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realiseerbaar en Tijdgebonden
SRO	Sport, Recreatie en Onderwijsvoorzieningen
STUP	Stadsdeeluitvoeringsprogramma
Sw	Sociale werkvoorziening
	U
UP	Uitvoeringsprogramma
	V
VINEX	Vierde Nota Ruimtelijke Ordening Extra
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VO	Voortgezet Onderwijs
VVE	Voor- en vroegschoolse educatie
VRK	Veiligheids Regio Kennemerland
	W
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
WEW	Waarborgfonds Eigen Woningen
WI	Wet Inburgering
WIN	Wet Inburgering Nieuwkomers
WIW	Wet Inschakeling Werkzoekenden
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WOZ	Waardering Onroerende Zaken
Wsw	Wet Sociale Werkvoorziening
WSW	Waarborgfonds Sociale Woningbouw
WVG	Wet Voorzieningen Gehandicapten
WWB	Wet Werk en Bijstand
WWnV	Wet Werken naar Vermogen

Begrippenlijst

accres

Jaarlijkse groei van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds, gekoppeld aan de groei van de netto gecorrigeerde rijksuitgaven. Het accres staat los van de toevoegingen aan het Gemeentefonds uit hoofde van onder meer decentralisatie van rijkstaken.

administratieve organisatie

Geheel van maatregelen, enerzijds gericht op het systematisch verzamelen, vastleggen en verwerken van gegevens, anderzijds op het verstrekken van informatie voor:

- a. de beleidskeuzen, het doen functioneren en beheersen van de gemeente;
- b. de verantwoording die daarover moet worden afgelegd.

algemene uitkering

Uitkering van het rijk die elke gemeente ontvangt uit het Gemeentefonds op basis van objectieve verdeelmaatstaven zoals inwonertal, aantal woonruimten, aantal bijstandsontvangers, lengte van (vaar)wegen, enz. Het is de belangrijkste gemeentelijke inkomstenbron; de algemene uitkering is een algemeen dekkingsmiddel en kan vrij besteed worden. Zie ook *gemeentefonds*.

begroting

Een begroting geeft aan welke beleidsvoornemens de gemeente heeft, hoeveel middelen daarmee zijn gemoeid en uit welke bronnen die middelen afkomstig zijn.

De begroting wordt door de gemeenteraad vastgesteld en heeft vier functies:

- autorisatiefunctie (machtiging aan burgemeester en wethouders om uitgaven te doen en inkomsten te realiseren);
- keuze- of afwegingsfunctie;
- beheersfunctie;
- controlefunctie.

beleidsbegroting

Met ingang van de begroting 2004 geldt dat ingevolge het Besluit Begroting en Verantwoording (17 januari 2003) een andere vormgeving aan de gemeente begroting moet worden gegeven. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen een beleidsbegroting en productraming. De beleidsbegroting gaat met name in op de (doelstellingen van de) programma's en via de zogenoemde paragrafen op de belangrijkste onderdelen van het beheer. In de productraming zijn alle producten ondergebracht met waar mogelijk per product een nadere toelichting.

begrotingswijziging

Een aanpassing van de begroting tijdens het begrotingsjaar. Alleen de gemeenteraad kan de begroting volgens de het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) wijzigen (zie ook *budgetrecht* en *supplettoire begroting*).

besluit begroting en verantwoording gemeenten en provincies (BBV)

Met ingang van 17 januari 2003 is het BBV in werking getreden. Het besluit bevat voorschriften voor de begrotings- en verantwoordingsdocumenten, uitvoeringsinformatie en informatie voor derden. Het besluit treedt in de plaats van het besluit comptabiliteitsvoorschriften 1995.

budgetrecht

Wettelijke bevoegdheid van de gemeenteraad de begroting vast te stellen en te wijzigen. De gemeenteraad is binnen het gemeentelijk bestel het enige orgaan met die bevoegdheid. Zie ook: *supplettoire begroting*.

decentralisatie-uitkering

Uitkering waarbij geen termijn van de overgang van de uitkering naar de algemene uitkering is vastgesteld. Hierdoor kunnen gelden met een specifieke verdeling, naast het normale verdeelstelsel in het gemeentefonds worden gehangen.

eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het resultaat na bestemming van de gemeente, zoals dat volgt uit de jaarrekening.

gemeentefonds

Fonds van het rijk waarin een deel van de opbrengst van de rijksbelastingen wordt gestort. Hieruit worden jaarlijks (algemene) uitkeringen gedaan aan de gemeenten ter dekking van een deel van hun uitgaven. Deze gelden zijn vrij besteedbaar. Zie ook *algemene uitkering*.

incidenteel

Eénmalige, niet jaarlijks terugkerende uitgave of inkomst.

integratie-uitkering

Uitkering waarbij de termijn van overgang naar de algemene uitkeringen is vastgesteld, maar de generieke verdeling nog niet (geheel) is bepaald, danwel gedurende enkele jaren wordt nagegaan of de generieke verdeling juist is bepaald.

jaarrekening

Verantwoording van de in een kalenderjaar gerealiseerde baten en lasten, opgezet volgens de voorschriften uit het BBV. Ook wordt de gemeentelijke vermogenspositie (bezit, vorderingen en schulden) per 31 december opgenomen. De jaarrekening wordt door de gemeenteraad vastgesteld.

jaarsverslag

Rapportage over de uitvoering van beleid over een kalenderjaar. Jaarsverslag en jaarrekening vormen samen de jaarstukken.

jaarstukken

Jaarrekening en jaarsverslag.

meicirculaire

Jaarlijkse circulaire van het ministerie Binnenlandse Zaken over de omvang van het Gemeentefonds en de wijze van verdeling van deze middelen over de gemeenten. Naast de meicirculaire is er ook de septembercirculaire. Zie ook *algemene uitkering*, *gemeentefonds*.

omslagrente

Binnen de gemeente gebruikte rekenrente. Deze wordt bepaald aan de hand van te betalen rente van alle in het Financieringsfonds ondergebrachte leningen. Deze wordt gebruikt bij het ter beschikking stellen van gelden uit het financieringsfonds aan de sectoren en de berekening van de rentelasten van investeringen.

programmabegroting

Een begroting waarin de gemeentelijke activiteiten zijn geordend naar programma's. Met ingang van de begroting 2004 is deze indeling ingevolge het BBV leidend voor de gemeentebegroting. Het staat gemeenten vrij om zelf de indeling naar programma's en het aantal er van vast te stellen. In Haarlem worden 11 programma's gehanteerd. Deze zijn nader onderverdeeld in domeinen/beleidsvelden.

structureel

Jaarlijks terugkerend, in tegenstelling tot incidenteel. Zie ook: *incidenteel*.

solvabiliteit

Verhouding tussen het eigen vermogen en het balanstotaal.

supplettoire begroting

Begrotingswijziging in de loop van het jaar. De gemeenteraad stelt de wijziging vast, waarmee deze onderdeel van de begroting wordt. Zie *budgetrecht*.

uitgangspuntenbrief

Brief van B&W aan de sectoren en gesubsidieerde instellingen met richtlijnen voor het opstellen van de volgende begroting. De brief komt jaarlijks in januari uit en bevat o.a. percentages voor loon- en prijsstijgingen, materiële lasten, energieverbruik, enz.

vreemd vermogen

Het vreemd vermogen bestaat uit de verplichtingen en de schulden van de gemeente.